

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jakub Šťastný

Právní regulace platebních služeb

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Kotáb, Ph.D.

Katedra: Katedra finančního práva a finanční vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 29. března 2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 189.766 znaků včetně mezer.

Jakub Šťastný

V Praze dne 29. března 2018

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Petru Kotábovi, Ph.D. za jeho rady a připomínky, ochotu a velice vstřícný přístup při vedení této diplomové práce.

Obsah

ÚVOD	1
1. PLATEBNÍ SLUŽBY.....	3
1.1. PLATEBNÍ STYK.....	3
1.2. POZITIVNÍ VYMEZENÍ PLATEBNÍCH SLUŽEB.....	4
1.2.1. VLOŽENÍ HOTOVOSTI NA PLATEBNÍ ÚČET	5
1.2.2. VÝBĚR HOTOVOSTI Z PLATEBNÍHO ÚČTU	6
1.2.3. PŘEVOD PENĚŽNÍCH PROSTŘEDKŮ Z PLATEBNÍHO ÚČTU	6
1.2.4. PŘEVOD PENĚŽNÍCH PROSTŘEDKŮ POSKYTNUTÝCH JAKO ÚVĚR Z PLATEBNÍHO ÚČTU	10
1.2.5. VYDÁVÁNÍ A SPRÁVA PLATEBNÍCH PROSTŘEDKŮ A ACQUIRING.....	12
1.2.6. POUKAZOVÁNÍ PENĚZ	14
1.2.7. NEPŘÍMÉ DÁNÍ PLATEBNÍHO PŘÍKAZU	15
1.2.8. INFORMOVÁNÍ O PLATEBNÍM ÚČTU.....	18
2. NEGATIVNÍ VYMEZENÍ PLATEBNÍCH SLUŽEB	20
2.1. PŘEPRAVA, SBĚR, DORUČENÍ A ZPRACOVÁNÍ BANKOVEK A MINCÍ.....	22
2.2. SMĚNÁRENSKÁ ČINNOST	22
2.3. ŠEKY, SMĚNKY, CESTOVNÍ ŠEKY, PAPIROVÉ POUKÁZKY A POŠTOVNÍ POUKAZY ..	24
2.4. OMEZENÁ SÍŤ.....	26
2.5. STRAVENKY, FOND KULTURNÍCH A SOCIÁLNÍCH POTŘEB, DÁVKY V HMOTNÉ NOUZI.....	27
2.6. PLATBA MEZI POSKYTOVATELI NEBO JEJICH POVĚŘENÝMI ZÁSTUPCI	28
2.7. PLATBY V RÁMCI PODNIKATELSKÉHO SESKUPENÍ.....	29
2.8. PLATBY V RÁMCI PLATEBNÍHO SYSTÉMU, SYSTÉMU PRO VYPOŘÁDÁNÍ OBCHODŮ S CENNÝMI PAPIŘY A V RÁMCI SPRÁVY CENNÝCH PAPIŘŮ	29
2.9. PLATBY V RÁMCI ADVOKÁTNÍ, NOTÁŘSKÉ A EXEKUTORSKÉ ÚSCHOVY.....	30
2.10. OBCHODNÍ ZASTOUPENÍ.....	31
2.11. PLATBY PROVÁDĚNÉ POSKYTOVATELEM SLUŽBY ELEKTRONICKÝCH KOMUNIKACÍ NEBO OPERÁTOREM	32
2.12. VYPLÁCENÍ HOTOVOSTI NEZÁVISLÝM POSKYTOVATELEM BANKOMATU A CASHBACK	33
2.13. ČINNOST POSKYTOVATELŮ TECHNICKÝCH SLUŽEB.....	33
3. PRÁVNÍ ÚPRAVA.....	35
3.1. HISTORIE TUZEMSKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY	35
3.2. ZÁKON O PLATEBNÍM STYKU	36
3.3. DALŠÍ TUZEMSKÉ ZÁKONY UPRAVUJÍCÍ PLATEBNÍ STYK.....	37
3.4. PODZÁKONNÉ PŘEDPISY	38
3.5. EVROPSKÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY.....	39
3.5.1. SMĚRNICE PSD	39
3.5.2. SMĚRNICE PSD2	40

3.5.3.	REGULAČNÍ TECHNICKÉ NORMY TÝKAJÍCÍ SE OVĚŘOVÁNÍ A KOMUNIKACE	42
3.5.4.	NAŘÍZENÍ O MEZIBANKOVNÍCH POPLATCÍCH	43
3.5.5.	SMĚRNICE PAD	44
4.	POSKYTOVATELÉ PLATEBNÍCH SLUŽEB	46
4.1.	BANKY	46
4.2.	ZAHRANIČNÍ BANKY A ZAHRANIČNÍ FINANČNÍ INSTITUCE	47
4.3.	SPŮRITELNÍ A ÚVĚRNÍ DRUŽSTVA	49
4.4.	PLATEBNÍ INSTITUCE	49
4.5.	ZAHRANIČNÍ PLATEBNÍ INSTITUCE	51
4.6.	POSKYTOVATELÉ PLATEBNÍCH SLUŽEB MALÉHO ROZSAHU	51
4.7.	INSTITUCE ELEKTRONICKÝCH PENĚZ, ZAHRANIČNÍ INSTITUCE ELEKTRONICKÝCH PENĚZ A VYDAVATELÉ ELEKTRONICKÝCH PENĚZ MALÉHO ROZSAHU	53
4.8.	SPRÁVCI INFORMACÍ O PLATEBNÍM ÚČTU A ZAHRANIČNÍ SPRÁVCI INFORMACÍ O PLATEBNÍM ÚČTU	54
4.9.	DRŽITELÉ POŠTOVNÍ LICENCE	56
4.10.	ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA	57
5.	PRÁVA A POVINNOSTI PŘI POSKYTOVÁNÍ PLATEBNÍCH SLUŽEB	58
5.1.	SMLOUVY O PLATEBNÍCH SLUŽBÁCH	58
5.2.	ZMĚNA A ZÁNİK ZÁVAZKU Z RÁMCOVÉ SMLOUVY O PLATEBNÍCH SLUŽBÁCH	60
5.3.	INFORMAČNÍ POVINNOST POSKYTOVATELŮ PLATEBNÍCH SLUŽEB	62
5.4.	NÁPRAVA NEAUTORIZOVANÉ NEBO NESPRÁVNĚ PROVEDENÉ PLATEBNÍ TRANSAKCE	65
5.4.1.	NÁPRAVA NEAUTORIZOVANÉ PLATEBNÍ TRANSAKCE	66
5.4.2.	NÁPRAVA NESPRÁVNĚ PROVEDENÉ PLATEBNÍ TRANSAKCE	67
	ZÁVĚR	70

Seznam zkratek

členský stát EHP	stát, který je členem Evropské unie nebo smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru
ČNB	Česká národní banka
EU	Evropská unie
nařízení o mezibankovních poplatcích	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. dubna 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce
občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
PAD	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. července 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky
PSD	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES
PSD2	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015, o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES
RTS	Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/389 ze dne 27. listopadu 2017, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, pokud jde o regulační technické normy týkající se silného ověření klienta a společných a bezpečných otevřených standardů komunikace
SIPO	Služba Soustředěné inkaso plateb obyvatelstva poskytovaná Českou poštou, s.p.
zákon o bankách	Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
zákon o směnářské činnosti	Zákon č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti
ZPS	Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku

Úvod

Dne 23. prosince 2015 byla v Úředním věstníku Evropské Unie publikována směrnice Evropského parlamentu a Rady 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015, o platebních službách na vnitřním trhu (dále jen „PSD2“). Jak naznačuje použitá zkratka, jedná se v pořadí již o druhou směrnici upravující platební služby. Stejně tak jako první směrnice o platebních službách¹ (v textu dále označovaná jako „PSD“), která byla s nabytím účinnosti nové směrnice zrušena, přináší PSD2 celou řadu změn a má potenciál výrazně ovlivnit trh platebních služeb nejen na území Evropské unie (dále jen „EU“).

PSD otevřela trh platebních služeb nebankovním poskytovatelům. PSD2 v nastoleném směru pokračuje zavedením regulatorního rámce pro činnost subjektů integrujících tradiční finanční služby s novými technologiemi, pro které se uchýtilo souhrnné označení *FinTech*.² Nová směrnice upravuje dvě zcela nové platební služby – nepřímé dání platebního příkazu a informování o platebním účtu – jež byly v některých státech EU poskytovány právě *FinTech* společnostmi ještě před příchodem PSD2.³ Jejich rozvoj ovšem komplikovala absence harmonizované evropské úpravy, navíc v mnoha členských státech byly tyto subjekty jen minimálně regulovány, což pro uživatele, jejich data a údaje o platbách představovalo nezanedbatelné bezpečnostní riziko.

Členské státy měly povinnost PSD2 transponovat do 13. ledna 2018, čeští zákonodárci tak učinili přijetím zákona č. 370/2017 Sb., o platebním styku (dále jen „ZPS“), který nahradil původní zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku. Jelikož je materie českého právního předpisu širší než úprava obsažená v PSD2,⁴ ZPS přináší největší změny právě v oblasti platebních služeb.

Právní úprava platebních služeb je pro fungování finančního trhu velmi důležitá, neboť přímo ovlivňuje bezhotovostní platební styk, který má z národohospodářského hlediska větší význam než platební styk hotovostní.⁵ Smyslem této práce je vyhodnotit, které činnosti na

¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES.

² ARNER, Douglas W.; BARBERIS, Janos a BUCKLEY, Ross P. *The Evolution of FinTech: A New PostCrisis Paradigm?* University of Hong Kong Faculty of Law Research Paper No. 2015/047. Dostupné z: <https://www.law.georgetown.edu/academics/law-journals/gjil/recent/upload/Arner-Barberis-and-Buckley.PDF>, s. 1271.

³ Např. společnost iDEAL BV poskytovala službu spočívající v nepřímém dání platebního příkazu ještě před tím, než byla PSD2 zveřejněna v Úředním věstníku Evropské Unie.

⁴ ZPS upravuje např. platební systémy, které stojí mimo věcnou působnost PSD2.

⁵ BAKEŠ, Milan; KARFÍKOVÁ Marie; KOTÁB, Petr; MARKOVÁ, Hana *et al.* *Finanční právo*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 552 s. ISBN 978-80-7400-440-7, s. 356.

finančním trhu podléhají regulaci platebních služeb, identifikovat osoby oprávněné platební služby poskytovat a analyzovat některá práva a povinnosti vznikající mezi uživateli a poskytovateli platebních služeb. Autor si dále klade za cíl identifikovat změny, které nová legislativa přinesla, a zamýšlí se nad tím, do jaké míry může PSD2 ovlivnit trh platebních služeb a subjekty na něm působící. Kde autor dochází k závěru, že úprava platebních služeb je řešena nevhodně, zamýšlí se též nad možnými změnami.

Tematice platebních služeb se práce věnuje jak z pohledu veřejnoprávní regulace, tak z perspektivy soukromého práva – to především v souvislosti se závazky ze smlouvy o platebních službách. Tato práce se zabývá pouze platebními službami, které jsou poskytovány v rámci České republiky, mezinárodní aspekty platebního styku a platebních služeb s ohledem na rozsah práce autor ponechává stranou. Autor při tvorbě této práce hodlá za účelem zkoumání vlivů PSD2 a ZPS na trh platebních služeb a jeho právní úpravu využívat zejména popisnou a analytickou metodu.

Práce je členěna do pěti kapitol, přičemž první kapitola se věnuje jednotlivým platebním službám a druhá vymezuje činnosti, které platebními službami nejsou. Další kapitola obsahuje přehled tuzemských i evropských předpisů, které se na platební služby a činnost jejich poskytovatelů vztahují. Čtvrtá kapitola je věnována osobám, které jsou oprávněny platební služby poskytovat, a práci uzavírá pátá kapitola popisující právní vztahy vznikající při poskytování platebních služeb, zejména závazky ze smluv o platebních službách a odpovědnost za neautorizované a nesprávně provedené platební transakce.

1. Platební služby

1.1. Platební styk

Právní úprava platebních služeb je v českém právu zakotvena v zákoně o platebním styku (ZPS), je tedy vhodné nejdříve vymezit pojem platební styk. Přestože tuzemské právní předpisy legální definici platebního styku neobsahují, finančněprávní nauka jej v obecné rovině popisuje jako „*vztah mezi plátcem a příjemcem, který je uskutečňován v určitých formách buď přímo mezi nimi, nebo prostřednictvím peněžního ústavu*“.⁶

Jedná se o činnost, při které dochází k přesunu peněžních prostředků mezi dvěma subjekty finančně-právního vztahu, přičemž peněžní prostředky mohou být jak ve formě hotovostní, tak bezhotovostní.⁷ Hotovostní platební styk probíhá prostřednictvím bankovek a mincí, u platebního styku bezhotovostního dochází k přesunu peněžních prostředků převody mezi účty plátce a příjemce.⁸ Ve státech s rozvinutou ekonomikou převažuje bezhotovostní platební styk nad hotovostním.⁹

Ve vztahu k platebním službám se jedná o pojem nadřazený, který dále zahrnuje i jiné činnosti, např. platby prostřednictvím bankovek a mincí nebo šeků. ZPS neobsahuje komplexní úpravu platebního styku, z dalších tuzemských právních předpisů regulující tuto oblast je možné jmenovat zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, nebo zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi.

Poskytovat většinu činností náležejících do oblasti platebního styku jsou oprávněny výhradně banky a družstevní záložny,¹⁰ oproti tomu platební služby může poskytovat širší okruh subjektů. Na základě PSD2 byly zavedeny dva zcela nové druhy poskytovatelů platebních služeb,¹¹ čímž se tento okruh ještě rozšiřuje. Termín platební styk je typický pro

⁶ SCHLOSSBERGER, Otakar; SOLDÁNOVÁ, Marcela. *Platební styk*. 3. vydání. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2007. 435 s. ISBN 978-80-7265-107-8, s. 24.

⁷ MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. 1. vydání. Praha: Grada, 2006. 220 s. ISBN 80-247-725-5, s. 34.

⁸ ŠENKÝŘOVÁ, Bohuslava *et al.* *Bankovníctví*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010. 256 s. ISBN 978-80-7408-029-6, s. 147-148.

⁹ BAKEŠ, Milan; KARFÍKOVÁ Marie; KOTÁB, Petr; MARKOVÁ, Hana *et al.* *Finanční právo*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 552 s. ISBN 978-80-7400-440-7, s. 356.

¹⁰ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. 1. vydání. Praha: Management Press, 2012. 325 s. ISBN 978-80-7261-238-3, s. 14.

¹¹ Správci informací o platebním účtu (včetně zahraničních správců informací o platebním účtu) a držitelé poštovní licence.

Českou republiku,¹² neboť zahraniční právní úpravy pracují pouze s výrazem platební služby a pojem platební styk se v nich nevyskytuje.¹³

1.2. Pozitivní vymezení platebních služeb

Platební službou se rozumí služba na finančním trhu poskytovaná bankou nebo jiným poskytovatelem na základě povolení České národní banky (dále jen „ČNB“).¹⁴ Platební služby jsou taxativně vyjmenovány v ZPS,¹⁵ přičemž zákon přebírá rozdělení platebních služeb uvedené v příloze PSD2. ZPS rozlišuje celkem osm platebních služeb, z čehož dvě jsou zcela nové: služba nepřímého dání platebního příkazu a služba informování o platebním účtu byly do českého právního řádu transponovány až na základě PSD2. ZPS na druhou stranu již za platební služby nepovažuje platby prováděné poskytovatelem služeb elektronických komunikací, které zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, mezi platební služby řadil.¹⁶

Platební službou je tedy každá služba uvedená v § 3 odst. 1 ZPS, pokud tato činnost neodpovídá některému z případů uvedených v negativním výčtu dle § 3 odst. 3 ZPS.¹⁷ Rozlišení jednotlivých platebních služeb má význam pro rozsah povolení k činnosti platební instituce, neboť pro různé platební služby jsou v rámci povolovacího řízení stanoveny různé

¹² Slovenské legislativa s termínem platební styk pracovala před rokem 2009, kdy tuto oblast upravoval zákon č. 510/2002 Z. z. o platobnom styku, nicméně v nyní účinném zákoně č. 492/2009 Z. z. o platobných službách se výraz platební styk vyskytuje jen v přechodných a zrušovacích ustanoveních.

¹³ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 5.

¹⁴ BAKEŠ, Milan; KARFÍKOVÁ Marie; KOTÁB, Petr; MARKOVÁ, Hana *et al.* *Finanční právo*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 552 s. ISBN 978-80-7400-440-7, s. 356.

¹⁵ ZPS v § 3 odst. 1 uvádí, že „platební službou je:

- a) služba umožňující vložení hotovosti na platební účet vedený poskytovatelem,
- b) služba umožňující výběr hotovosti z platebního účtu vedeného poskytovatelem,
- c) provedení převodu peněžních prostředků z platebního účtu, k němuž dává platební příkaz
 1. plátce,
 2. příjemce, nebo
 3. plátce prostřednictvím příjemce, jestliže poskytovatel neposkytuje uživateli převáděné peněžní prostředky jako úvěr,
- d) provedení převodu peněžních prostředků z platebního účtu, k němuž dává platební příkaz
 1. plátce,
 2. příjemce, nebo
 3. plátce prostřednictvím příjemce, jestliže poskytovatel poskytuje uživateli převáděné peněžní prostředky jako úvěr,
- e) vydávání a správa platebních prostředků a, je-li uživatel příjemcem, předávání platebního příkazu a zpracování platebních transakcí,
- f) provedení převodu peněžních prostředků, při němž plátce ani příjemce nevyužívají platební účet u poskytovatele plátce (poukazování peněz),
- g) služba nepřímého dání platebního příkazu,
- h) služba informování o platebním účtu.“

¹⁶ § 3 odst. 1 písm. g) zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku.

¹⁷ Negativnímu vymezení platebních služeb a jeho pojetí se autor věnuje v úvodu 2. kapitoly této práce.

požadavky, zejména v oblasti kapitálu.¹⁸ V následující stati se autor věnuje jednotlivým druhům platebních služeb.

1.2.1. Vložení hotovosti na platební účet

Jako první platební službu zákon uvádí vložení hotovosti na platební účet vedený poskytovatelem. Definičním znakem této platební služby je její vazba na platební účet. Platební účet ZPS vymezuje jako účet, který slouží k provádění platebních transakcí. Nejedná se tedy pouze o účty, které slouží k provádění převodů, ale platebním účtem je též účet, na který lze pouze vkládat nebo z něj vybírat peněžní prostředky. Platebními účty ale nejsou účty, kdy je možnost majitele účtu disponovat s peněžními prostředky výrazně omezena předem dohodnutými podmínkami, popř. vázána na součinnost toho, kdo účet vede. Definiční platebního účtu tudíž nenaplnují termínované vklady ani účty stavebního spoření¹⁹ a vložení hotovosti na takový účet nelze považovat za platební službu.

K vložení hotovosti na platební účet obvykle dochází v provozovně poskytovatele (nejčastěji banky), avšak lze využít také bankomatů umožňujících vklad peněžních prostředků, nebo tzv. denních a nočních trezorů. Tyto trezory umožňují vklad peněžních prostředků v hotovosti na platební účet uživatele, aniž by byla vyžadována přítomnost zaměstnanců poskytovatele.²⁰ To může být praktické zejména pro podnikatele, kteří končí obchodní činnosti pozdě večer a nepřejí si mít peněžní prostředky přes noc uložené ve své provozovně.²¹

K vložení hotovosti na platební účet může docházet také u poskytovatele, který pro uživatele nevede platební účet (např. prostřednictvím bankomatu, který provozuje jiný poskytovatel, než u kterého má uživatel účet). V tomto případě ovšem vzniká otázka, zda se stále jedná o platební službu vložení hotovosti na platební účet, nebo je nutné ji klasifikovat jako převod peněžních prostředků. ČNB se ve svých výkladových stanoviscích²² přiklonila k variantě převodu, stejný názor zastávají i autoři komentáře k zákonu č. 284/2009 Sb.,

¹⁸ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 45.

¹⁹ Poslanecká sněmovna České Republiky. *Vl.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>. Důvodová zpráva, s. 124.

²⁰ KALABIS, Zbyněk. *Noční trezor. Nenápadná, ale užitečná služba, jak se zbavit hotovosti*. Měsíc.cz [online]. 2017 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/ocni-trezor-nenapadna-ale-uzitecna-sluzba/>.

²¹ V případě nočních trezorů se poskytovatel s uživatelem mohou dohodnout na určitých okamžicích, kdy je noční trezor vybírán, a teprve tímto okamžikem dochází k přijetí peněžních prostředků. Viz Poslanecká sněmovna České Republiky. *Vl.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-01-30]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>. Důvodová zpráva, s. 161.

²² ČNB. *Výkladová stanoviska k vybraným ustanovením zákona o platebním styku*. ČNB: Platební styk [online]. 2013 [cit. 2017-12-11]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/pravni_predpisy/vykladova_stanoviska/download/vykladova_stanoviska_zakona_o_plat_styku_k_20130213.pdf, s. 1.

o platebním styku.²³ S tímto názorem autor této práce souhlasí, neboť podstatou vkladu hotovosti je „vložení hotovosti na platební účet vedený poskytovatelem“,²⁴ z čehož lze usoudit, že díkce zákona vyžaduje, aby vklad prováděl stejný poskytovatel, který vede uživateli platební účet.

Vložit hotovost lze jak na platební účet osoby provádějící vklad, tak na platební účet cizí. V takovém případě má osoba provádějící vklad postavení plátce a majitel platebního účtu postavení příjemce, přičemž poskytovatel, který vede platební účet, poskytuje platební služby oběma osobám.²⁵

1.2.2. Výběr hotovosti z platebního účtu

Jako druhou platební službu ZPS uvádí výběr hotovosti z platebního účtu. Společně se službou vložení hotovosti na platební účet se tyto služby označují jako polohotovostní, neboť při nich dochází k převodu hotovosti na bezhotovostní peněžní prostředky nebo naopak.²⁶ Tato platební služba je dnes nejčastěji realizována prostřednictvím bankomatu, k výběru hotovosti z platebního účtu nicméně dochází běžně i v provozovnách bank.

Pokud dochází k výběru hotovosti u poskytovatele, který uživateli nevede platební účet, uplatní se výše uvedený závěr týkající se vložení hotovosti na platební účet. Ani v tomto případě se nebude jednat o platební službu výběru hotovosti z platebního účtu, nýbrž o platební službu převodu peněžních prostředků, neboť podstatou této služby je přesun peněžních prostředků. Oproti tomu výběry hotovosti z bankomatů nezávislých provozovatelů, tj. provozovatelů, kteří neposkytují jiné platební služby,²⁷ jsou z režimu platebních služeb zcela vyňaty.²⁸

1.2.3. Převod peněžních prostředků z platebního účtu

Dnes pravděpodobně nepoužívanější platební službou je převod peněžních prostředků z platebního účtu, pokud převáděné peněžní prostředky nejsou poskytovatelem uživateli poskytovány jako úvěr. Převody platebních prostředků jsou teorií někdy označovány jako hladké platy.²⁹ Souhlas s provedením převodu lze udělit nejen v provozovně příslušného

²³ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 47.

²⁴ § 3 odst. 1 písm. a ZPS.

²⁵ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 47.

²⁶ BAKEŠ, Milan; KARFÍKOVÁ Marie; KOTÁB, Petr; MARKOVÁ, Hana *et al.* *Finanční právo*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 552 s. ISBN 978-80-7400-440-7, s. 356.

²⁷ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 67.

²⁸ § 3 odst. 3 písm. e) bod 2 ZPS.

²⁹ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. 1. vydání. Praha: Management Press, 2012. 325 s. ISBN 978-80-7261-238-3, s. 122.

poskytovatele platebních služeb, ale především prostřednictvím platebního prostředku (např. aplikace internetového bankovníctví).³⁰

K převodu může docházet na příkaz plátce (úhrada), na příkaz příjemce (inkaso), nebo na příkaz plátce prostřednictvím příjemce (zejména prostřednictvím platebního terminálu).

Iniciace převodu plátcem se tradičně označuje jako úhrada. V tomto případě platební příkaz dává plátce přímo svému poskytovateli, a to bez jakéhokoli zapojení příjemce. Jedná se o nejčastější formu převodů peněžních prostředků v České republice.³¹ V praxi je možné rozlišovat platební příkazy jednotlivé a hromadné. Jednotlivým příkazem dává plátce příkaz k provedení jediné konkrétní platební transakce; hromadný příkaz slouží k uskutečnění platebních transakcí ve prospěch různých příjemců. Takto lze dát příkaz ke všem převodům z platebního účtu plátce, které mají být zúčtovány v jeden den. Další formou příkazu k úhradě je trvalý příkaz, který slouží k opakovanému provádění platebních transakcí ve stejné výši ve prospěch stejného příjemce. Trvalé příkazy tedy nalézají uplatnění v případě úhrad za opakované plnění, např. plateb nájemného.³²

Inkaso je logickým protějškem úhrad, neboť v tomto případě je příslušná transakce iniciována příjemcem platby, který dává příkaz svému poskytovateli platebních služeb. Platba je ovšem provedena jen pokud se plátce s příjemcem na takovém způsobu placení předem dohodl a dal k tomu svému poskytovateli v předstihu před inkasní platbou souhlas. Tento souhlas může být udělen jen pro jednorázovou platbu, ale rovněž pro opakované provádění daného typu plateb.³³ Poskytovatel platební služby následně pouze kontroluje, zda zasláné inkaso (výzva k provedení platby) splňuje všechny náležitosti, tj. zda příslušný účet může být vůbec inkasován ze strany příjemce, nebo zda příkaz odpovídá zadaným omezením (např. maximální částkou nebo frekvencí opakování).³⁴ Inkaso se využívá zejména u pravidelných plateb, např. za nájemné či za dodávky elektrické energie nebo plynu.³⁵

³⁰ Více informací k platebním prostředkům nabízí výklad k platební službě vydávání a správy platebních prostředků a *acquiringu* v pododdílu 1.2.5 této práce.

³¹ Evropská centrální banka. *Relative importance of payment services*. ECB: Statistical Data Warehouse [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000001388>.

³² ŠENKÝŘOVÁ, Bohuslava *et al.* *Bankovníctví*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010. 256 s. ISBN 978-80-7408-029-6, s. 154.

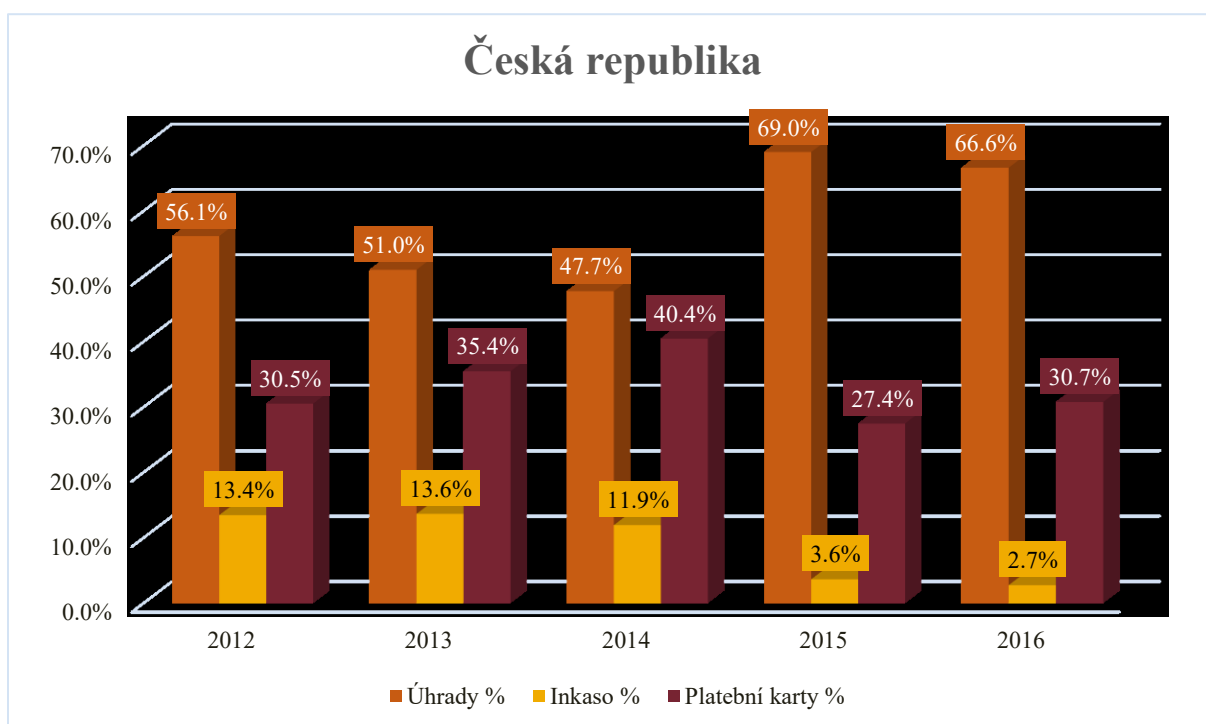
³³ Formy inkasních příkazů se tedy shodují s formami příkazů k úhradě, tzn. existují jednotlivé, hromadné a trvalé inkasní příkazy.

³⁴ Česká bankovní asociace. *Příkaz k inkasu*. Finanční vzdělávání [online]. [cit. 2017-12-17]. Dostupné z: <http://www.financnivzdelavani.cz/svet-financi/platebni-sluzby/bezhotovostni-placeni/prikazy-k-inkasu>.

³⁵ V mezinárodním obchodě se často používá tzv. dokumentární inkaso, při němž banka vývozce současně s pohledávkou posílá bance odběratele i obchodní dokumenty, které odběrateli např. umožní dodané zboží převzít. Tyto dokumenty jsou však odběrateli vydány až po zaplacení pohledávky. Dokumentární platby jsou nicméně vyňaty z působnosti PSD2 i ZPS. Viz ELEK, Štefan. *Některé otázky nové právní úpravy platebních služeb*. Obchodněprávní revue. Praha: C. H. Beck, 2010, č. 6, s. 155-168.

Iniciace převodu prostřednictvím příjemce znamená, že platební příkaz dává plátce, ovšem nikoli přímo svému poskytovateli, ale nepřímo za účasti příjemce. Typickým příkladem takové platební transakce je platba prostřednictvím platební karty.³⁶ Pro příjemce zajišťuje přijímání příkazů a jejich další předávání jeho poskytovateli.³⁷ Poskytovatel příjemce příkaz po přijetí předá poskytovateli plátce, který převede z platebního účtu plátce peněžní prostředky poskytovateli příjemce, a ten je následně předá příjemci. Klíčovou charakteristikou této služby je skutečnost, že plátce nejedná přímo se svým poskytovatelem. V praxi může dojít k situaci, kdy plátce a příjemce mají totožného poskytovatele platebních služeb, roli poskytovatelů tedy vykonává jedna a táž osoba. Tato skutečnost ovšem na kvalifikaci platební služby nemá žádný vliv.³⁸

Rozlišení kdo dává platební příkaz má značný význam pro konstrukci vzájemných práv a povinností mezi subjekty platební transakce, a to zejména pro možnost požadovat vrácení částky autorizované platební transakce,³⁹ možnost platební příkaz odvolat a pro odpovědnost za nesprávné provedení platební transakce.⁴⁰

³⁶ Finanční správa. *K výkladu pojmu příkaz plátce prostřednictvím příjemce*. e-trzby.cz [online]. [cit. 2017-12-15]. Dostupné z: http://www.etrzby.cz/assets/cs/prilohy/Vyklad_pojmu_Prikaz-platce-prostrednictvim-prijemce.pdf.

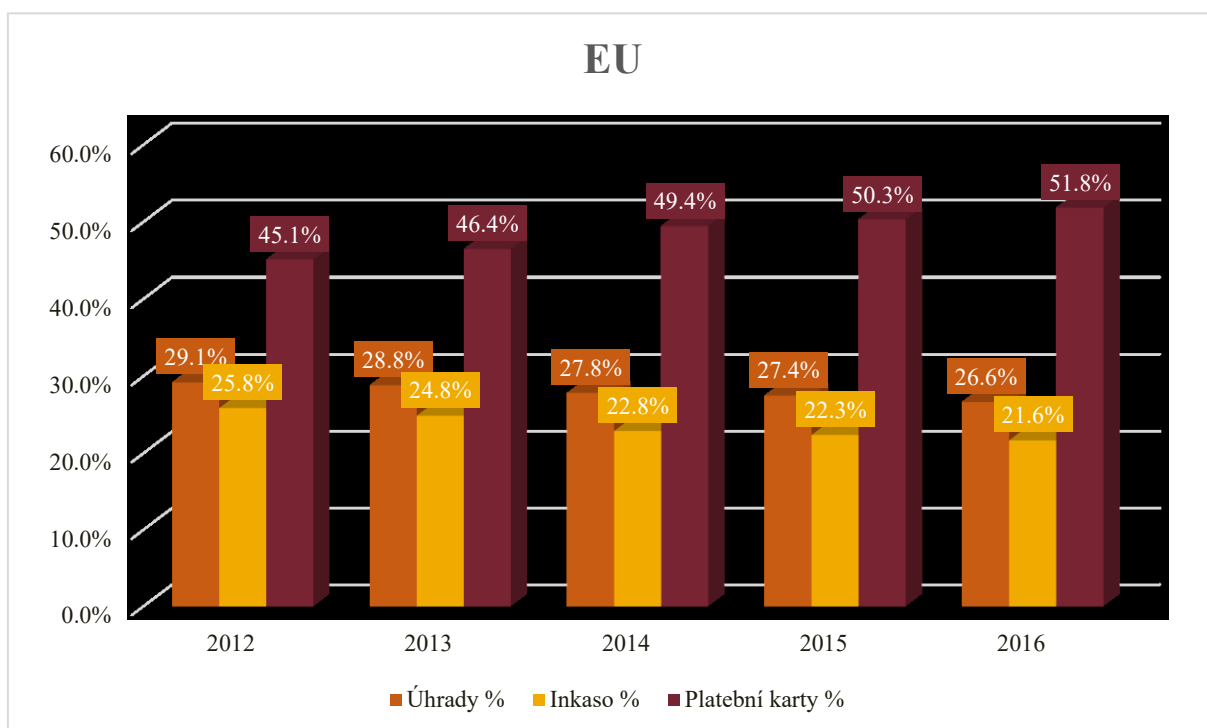
³⁷ Tato služba je zajišťována v rámci tzv. *acquiringu*.

³⁸ ČNB. *Výkladová stanoviska k vybraným ustanovením zákona o platebním styku*. ČNB: Platební styk [online]. 2013 [cit. 2017-12-12]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/pravni_predpisy/vykladova_stanoviska/download/vykladova_stanoviska_zakona_o_plat_styku_k_20130213.pdf, s. 1.

³⁹ Viz § 176 ZPS.

⁴⁰ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 49.

V České republice jsou nejvíce využívaným převodem peněžních prostředků úhrady, naopak nejméně používaná jsou inkasa, jejichž četnost použití každým rokem klesá. Platby prostřednictvím platebních karet jsou v České republice ve srovnání s průměrem států EU stále podstatně méně rozšířené.⁴¹ Tuto skutečnost autor vnímá spíše negativně, neboť platební transakce prostřednictvím platebních karet jsou časově nenáročné a levné. Na druhou stranu to vytváří potenciál pro rozvoj inovativních plateb, např. nepřímého dání platebního příkazu, o které autor pojednává níže.

ZPS nově reguluje problematiku blokace peněžních prostředků, která doposud nebyla legislativně upravena. Tato úprava se použije v souvislosti s platební transakcí, k níž dává platební příkaz příjemce nebo plátce prostřednictvím příjemce, a jejíž částka není plátcovi ani příjemci předem známa (např. při použití samoobslužné čerpací stanice). V takové situaci může poskytovatel plátce blokovat peněžní prostředky na účtu plátce jen s jeho souhlasem. Souhlas plátce musí být udělen k přesné částce, která má být blokována.⁴² Ihned jak se poskytovatel plátce dozví o skutečné částce transakce, nejpozději však při přijetí platebního příkazu, je

⁴¹ Zdroj dat: Evropská centrální banka. *Relative importance of payment services*. ECB: Statistical Data Warehouse [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000001388>. Z dat autor vyloučil platby prostřednictvím šeků, elektronickými penězi a jinými způsoby, které se v České republice využívají jen marginálně.

⁴² § 180 odst. 1 ZPS.

povinen částku odpovídající rozdílu blokované částky a částky reálné útraty uvolnit.⁴³ Poskytovatelé již tedy nemohou nepřiměřeně dlouho blokovat peněžní prostředky uživatelů.

V případě této platební služby lze rozlišovat tzv. interní a externí převody, v závislosti na počtu zúčastněných poskytovatelů. Interní převody probíhají mezi platebními účty jednoho poskytovatele, v případě externích převodů mají plátce a příjemce platební účty u jiných poskytovatelů. Přestože se PSD2 k oběma typům převodů staví stejně, jistou odlišnost lze přeci jen najít: v případě externích převodů musí poskytovatel plátce zajistit, aby peněžní prostředky byly připsány na účet příjemce nejpozději do konce následujícího pracovního dne po přijetí platebního příkazu; u interních převodů tak učiní nejpozději do konce dne, kdy došlo k přijetí platebního příkazu.⁴⁴

Zákon výslovně uvádí, že převodem peněžních prostředků (a tudíž platební službou) jsou i bezhotovostní obchody s cizí měnou. Bezhotovostním obchodem s cizí měnou se rozumí nákup nebo prodej peněžních prostředků v korunách českých nebo cizí měně za peněžní prostředky v jiné měně, a to za podmínky, že peněžní prostředky jsou od uživatele přijaty nebo uživateli dány k dispozici bezhotovostně, a nejde-li o činnost, která je investiční službou podle zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.⁴⁵ Na rozdíl od ostatních platebních služeb příslušné ustanovení ZPS upravující bezhotovostní obchody s cizí měnou záměrně nehovoří o platebním účtu. K bezhotovostním obchodům s cizí měnou tudíž může docházet i na jiných než platebních účtech.⁴⁶

1.2.4. Převod peněžních prostředků poskytnutých jako úvěr z platebního účtu

Tato platební služba zahrnuje všechny tři druhy převodů platebních prostředků jako služba převod peněžních prostředků z platebního účtu komentovaná výše, ovšem za podmínky, že převáděné peněžní prostředky jsou poskytovatelem uživateli poskytovány jako úvěr. Jediný rozdíl mezi těmito dvěma službami je ten, že převáděné peněžní prostředky jsou v prvním případě čerpány ze zůstatku na účtu plátce, a ve druhém případě jsou poskytovány plátci na úvěr. Tato dvojkoľejnost vychází z vymezení platebních služeb v PSD2 a stejným způsobem byly tyto dvě platební služby rozděleny v zákoně č. 284/2009 Sb., o platebním styku.⁴⁷ Tvůrci ZPS a PSD2 již pravděpodobně u tohoto rozdělení zůstali, když v souvislosti s razantními

⁴³ § 180 odst. 2 ZPS.

⁴⁴ § 169 a § 171 ZPS.

⁴⁵ § 3 odst. 2 ZPS.

⁴⁶ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 22.

⁴⁷ § 3 odst. 1 písm. c) a d) zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku. Toto ustanovení přesně odráželo vymezení platebních služeb v příloze PSD.

změnami celé materie chtěli ponechat alespoň definice dříve existujících platebních služeb v podstatě beze změn.

Přestože je podstata převodu peněžních prostředků v případě obou platebních služeb stejná a ZPS pro obě platební služby stanoví velmi podobné podmínky jejich poskytování, rozdílem mezi nimi je oprávnění některých poskytovatelů (mj. platebních institucí)⁴⁸ poskytovat úvěr, jestliže tento úvěr souvisí s poskytnutím platební služby převodu peněžních prostředků poskytnutých jako úvěr z platebního účtu. Pokud převáděné peněžní prostředky nejsou poskytovatelem uživateli poskytovány jako úvěr, poskytovatel k poskytování úvěru dle ZPS oprávněn není. Vzhledem k tomu, že poskytování úvěrů s sebou pro poskytovatele nese zvýšené riziko, tak prostřednictvím rozlišení povolení k výkonu těchto dvou platebních služeb mohou orgány dohledu jednodušeji monitorovat subjekty, které úvěry poskytují. Přestože tedy rozlišení těchto dvou platebních služeb své opodstatnění má, autor této práce se domnívá, že účelu tohoto rozdělení je možné dosáhnout i elegantnějším způsobem, např. zavedením notifikační povinnosti vůči orgánu dohledu. Pokud bychom totiž stejný přístup aplikovali i na ostatní platební služby, museli bychom podobně rozdělit i platební služby nepřímého daní platebního příkazu nebo výběru hotovosti z platebního účtu.

Tato platební služba se často realizuje v podobě platebních transakcí kreditními platebními kartami, které umožňují čerpat peněžní prostředky nad rámec zůstatku na příslušném platebním účtu. Při poskytování úvěru spotřebitelům je v každém případě nutno dodržet požadavky vyplývající ze zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru.

Samotné poskytování úvěru platební službou není. Příslušná služba spadá do působnosti ZPS pouze v případě, že jsou peněžní prostředky poskytnuté na základě úvěru poskytovatelem na základě dispozice uživatele libovolně převáděny. Je nutné zdůraznit že účty, které nejsou platebními účty, nepodléhají regulaci ZPS. Příkladem je hypoteční účet nebo účet stavebního spoření, kdy příjemci úvěru nejsou oprávněni libovolně rozhodnout, jakým osobám a na jaký účet mají být poskytnuté prostředky převedeny. Toto určení je dáno předem dohodnutými podmínkami úvěru. Operace prováděné na takovýchto účtech tedy nelze považovat za platební služby.⁴⁹

⁴⁸ § 8 ZPS.

⁴⁹ ČNB. *Výkladová stanoviska k vybraným ustanovením zákona o platebním styku*. ČNB: Platební styk [online]. 2013 [cit. 2018-02-11]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/pravni_predpisy/vykladova_stanoviska/download/vykladova_stanoviska_zakona_o_plat_styku_k_20130213.pdf, s. 2.

1.2.5. Vydávání a správa platebních prostředků a acquiring

Platební služba, kterou zákon vymezuje jako „vydávání a správa platebních prostředků a, je-li uživatel příjemcem, předávání platebního příkazu a zpracování platebních transakcí“,⁵⁰ v sobě zahrnuje dvě odlišné služby: vydávání (a správu) platebních prostředků a tzv. *acquiring*.

Platební prostředky musí splňovat zákonnou definici v ZPS, musí se tedy jednat o „zařízení nebo soubor postupů dohodnutých mezi poskytovatelem a uživatelem, které jsou vztaženy k osobě uživatele a kterými uživatel dává platební příkaz“.⁵¹ Za vydávání platebních lze tedy považovat každý případ, kdy si poskytovatel sjedná s plátcem určitý postup a souhlasí, že na základě uskutečnění tohoto postupu bude proveden platební příkaz.

V současnosti nejrozšířenějším platebním prostředkem je platební karta,⁵² mezi platební prostředky nicméně můžeme řadit i papírové formuláře platebního příkazu, internetové bankovníctví,⁵³ elektronické peněženky,⁵⁴ nebo některé mobilní aplikace. V praxi se rozlišují dva základní typy platebních karet:⁵⁵

- (i) **debetní karty**, tj. platební karty vydávané k účtu (většinou k běžnému platebnímu účtu, ze kterého jsou prováděny platební transakce). Při platbách debetní kartou jsou čerpány vlastní peněžní prostředky uživatele, na příslušném platebním účtu tedy musí být dostatečný zůstatek. Pokud je ovšem uživatel oprávněn čerpat peněžní prostředky do tzv. kontokorentu,⁵⁶ může čerpat peněžní prostředky aniž by na svém účtu měl jakýkoli zůstatek, a to do výše povoleného debetu; a

⁵⁰ § 3 odst. 1 písm. e) ZPS.

⁵¹ § 2 odst. 1 písm. d) ZPS.

⁵² BRACAGLIA, Antonio; MONETTA, Giulia a VANOBBERGHEN, William. *An innovative model of service delivery to improve standardisation and market integration: Extension framework for ISO 20022 card payments*. Journal of Payments Strategy & Systems, 2015, 9 (2), s. 180-191.

⁵³ Viz Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. dubna 2014 ve věci C-616/11 (T-Mobile Austria GmbH v. Verein für Konsumenteninformation).

⁵⁴ ČNB. *Výkladová stanoviska k vybraným ustanovením zákona o platebním styku*. ČNB: Platební styk [online]. 2013 [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/pravni_predpisy/vykladova_stanoviska/download/vykladova_stanoviska_zakona_o_plat_styku_k_20130213.pdf, s. 3.

⁵⁵ Někdy se za třetí typ platebních karet považují karty s odloženou splatností (tzv. *charge* karty), u kterých provádí její držitel úhradu provedených platebních transakcí na základě měsíčního vyúčtování, které mu zaslá vydavatel karty. Tento typ karty se již dnes téměř nevyužívá. Viz REVENDA, Zbyněk et al. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 3. vydání. Praha: Management Press, 2002. 634 s. ISBN 80-7261-031-7, s. 159.

⁵⁶ Kontokorent je doplňkem k platebnímu účtu, umožňující plátcí tento účet přečerpat až do výše povoleného debetu. Překročení povoleného debetního limitu je sankcionováno vysokou úrokovou sazbou, popř. smluvní pokutou. Oproti úvěrům poskytnutých prostřednictvím kreditní karty nejsou kontokorentní úvěry nabízeny s možností využití bezúročného období. Viz ŠTÍCHOVÁ, Kateřina. *Kreditní karta versus kontokorent*. iDnes.cz [online]. 2004 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: https://finance.idnes.cz/kreditni-karta-versus-kontokorent-dui-pujcky.aspx?c=A041206_165750_fi_osobni_sti.

- (ii) **kreditní karty**, tj. platební karty spojené s revolvingovým úvěrem (úvěrem, který držitel karty může postupně splácet a zároveň dále čerpat). Držitel kreditní karty má tedy k dispozici peněžní prostředky nad rámec zůstatku na platebním účtu, a to buď v omezené míře, nebo formou volného úvěrového rámce. Čerpané prostředky jsou následně vráceny poskytovateli (zpravidla včetně předem dohodnutého úroku), a to buď jednorázově k určitému datu, nebo po jednotlivých splátkách.

Na platebních transakcích prostřednictvím platební karty je zúčastněno hned několik subjektů. Mimo jiné se jedná o držitele platební karty (plátce) a o příjemce platební karty (a tudíž i příjemce platební transakce). Držitel získá platební kartu od vydavatele platebních prostředků, např. banky, která mu vede platební účet. Příjemce má uzavřenou smlouvu s poskytovatelem *acquiringu*, přičemž je možné, aby mezi subjekt, který vydává platební kartu, a subjekt, který poskytuje *acquiring*, vstupovaly ještě další články. Takovéto uspořádání subjektů podílejících se na platební transakci prostřednictvím platební karty se nazývá schématem platebních karet. V praxi se vyvinuly dva typy schémat: čtyřstranné a třístranné. V případě čtyřstranných schémat má vydavatel platební karty uzavřenou smlouvu s jejím držitelem a příjemce kontrahuje s poskytovatelem *acquiringu*. Tento model využívá drtivá většina karetních schémat v EU (např. Visa Europe nebo MasterCard).⁵⁷ Oproti tomu v případě třístranného karetního schématu je subjekt vydávající platební kartu shodný s poskytovatelem *acquiringu*.⁵⁸ Příkladem třístranného karetního schématu působícího v EU je American Express.⁵⁹

V minulosti někteří obchodníci účtovali svým zákazníkům poplatky za platby prováděné jinak než v hotovosti, především prostřednictvím platebních karet. Tato praxe bývá označována jako *surcharging*. Na základě PSD2 došlo k zákazu účtování těchto poplatků.⁶⁰ Obchodníci od nabytí účinnosti ZPS nemohou požadovat od svých zákazníků jakýkoli poplatek v případě platby debetní či kreditní platební kartou v rámci čtyřstranných schémat. Přestože PSD2 umožňuje zákaz *surchargingu* vztáhnout i na další platební prostředky, Česká republika

⁵⁷ Evropská centrální banka. *Card payments in Europe – a renewed focus on SEPA for cards*. European Central Bank [online]. 2014 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/cardpaymineu_renfoconsepaforcards201404en.pdf, s. 17-19.

⁵⁸ Článek 2 odst. 18 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. dubna 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce.

⁵⁹ Evropská centrální banka. *Card payments in Europe – a renewed focus on SEPA for cards*. European Central Bank [online]. 2014 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/cardpaymineu_renfoconsepaforcards201404en.pdf, s. 19.

⁶⁰ Článek 62 odst. 4 PSD2.

toho nevyužila⁶¹ a nadále mohou obchodníci zpoplatňovat platební transakce prováděné prostřednictvím platebních karet tzv. třístranných schémat. Avšak vzhledem k tomu, že v EU je většina platebních karet vydávána v rámci čtyřstranných schémat,⁶² zákaz *surchargingu* v EU je téměř univerzální.

Jak již bylo uvedeno výše, komentovaná platební služba zahrnuje rovněž tzv. *acquiring* platebních transakcí. Tento cizí výraz označuje služby, které poskytovatel poskytuje obchodníkovi přijímajícímu platební prostředky při placení za zboží nebo služby. Jedná se především o předání platebního příkazu a zpracování platebních transakcí pro příjemce. Mnohdy se o *acquiringu* mluví jako o akceptaci platebních karet, neboť platební karty jsou nejčastěji užívaným platebním prostředkem a *acquiring* je tedy spjat převážně s nimi. Subjekty poskytující *acquiring* zprostředkují předání platebních příkazů poskytovateli plátce a úhradu platby obchodníkovi.

1.2.6. Poukazování peněz

Poukazování peněz (někdy též remise peněžních prostředků) je v ZPS definováno jako „provedení převodu peněžních prostředků, při němž plátce ani příjemce nevyužívají platební účet u poskytovatele plátce“.⁶³ Od převodů peněžních prostředků se tedy poukazování peněz liší v tom, že poskytovatel této platební služby přijímá převáděné peněžní prostředky od plátce zpravidla v hotovosti.⁶⁴ Plátce nicméně může dát peněžní prostředky svému poskytovateli k dispozici i jiným způsobem, např. převodem z platebního účtu.⁶⁵ Poskytovatel následně např. prostřednictvím komunikační sítě poukáže peněžní prostředky příjemci. Na straně příjemce připadá v úvahu připsání peněžních prostředků na platební účet nebo jejich vyplacení v hotovosti. Pokud na straně příjemce dochází k připsání peněžních prostředků na platební účet, musí se jednat o platební účet vedený u jiného poskytovatele než u poskytovatele plátce; v případě, že by tomu tak nebylo (k připsání na platební účet by došlo u téhož poskytovatele), jednalo by se o službu vložení hotovosti na platební účet.⁶⁶

⁶¹ Srov. § 254 odst. 2 ZPS.

⁶² Evropská centrální banka. *Card payments in Europe – a renewed focus on SEPA for cards*. European Central Bank [online]. 2014 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/cardpaymineu_renfoconsepaforcards201404en.pdf, s. 18.

⁶³ § 3 odst. 1 písm. f) ZPS.

⁶⁴ Bod 9 preambule PSD2.

⁶⁵ ČNB. *Výkladová stanoviska k vybraným ustanovením zákona o platebním styku*. ČNB: Platební styk [online]. 2013 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/pravni_predpisy/vykladova_stanoviska/download/vykladova_stanoviska_zakona_o_plat_styku_k_20130213.pdf, s. 3.

⁶⁶ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 55.

Poukazování peněz je hojně využíváno zahraničními zaměstnanci k zaslání peněžních prostředků do svého domovského státu. Tuzemští uživatelé tuto platební službu mohou využít zejména při placení do exotických zemí, kde neexistují spolehlivé mezibankovní vztahy. Celosvětově nejznámějším poskytovatelem platební služby poukazování peněz je společnost The Western Union Company, prostřednictvím které lze poukázat peníze do více než 200 zemí světa.⁶⁷

Skutečnost, že k poukazování peněz není třeba platební účet a stačí jen minimální identifikační údaje, s sebou nese zvýšená bezpečnost rizika, a to zejména v případě poukazování peněz do rozvojových zemí.⁶⁸ Na základě PSD2 došlo ke zvýšení ochrany spotřebitele v případě poukazování peněz do zemí, které nejsou členy EU. Zatímco PSD se vztahovala pouze na platební transakce v rámci EU, PSD2 reguluje i platební transakce do zemí mimo EU. Tato směrnice navíc nově vztahuje i na platební transakce prováděné v měnách, které nejsou oficiální měnou žádného z členských států EU. To by mělo zvýšit transparentnost poskytování této platební služby.⁶⁹

Od poukazování peněz je nutné odlišit sběr, přepravu a doručení hotovosti, kdy se o platební službu nejedná, neboť transportovaná hotovost je po celou dobu fyzicky totožná (zatímco v případě poukazování peněz zpravidla není hotovost přijímaná od plátce identická s hotovostí, jež je vyplácena příjemci.) Tato odlišnost však neplatí absolutně, neboť ani při poukazování peněz není fyzická totožnost hotovosti nutně vyloučena. Při posuzování, zda se jedná o platební službu či nikoliv, je nutné sledovat především převažující ekonomickou funkci, kterou příslušná služba plní. V případě sběru, přepravy a doručení hotovosti funkce transportní jasně převažuje nad funkcí platební,⁷⁰ u poukazování peněz by funkce platební měla dominovat.

1.2.7. Nepřímé dání platebního příkazu

Nepřímé dání platebního příkazu⁷¹ je novou platební službou, která byla českými právními předpisy upravena až na základě PSD2; zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku,

⁶⁷ MEOLA, Andrew. *These are the five best remittance companies in the world*. Business Insider [online]. 2016 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com/these-are-the-five-best-remittance-companies-in-the-world-2016-7>.

⁶⁸ TransferWise. *An Overview Of The World Remittance Industry*. TransferWise Blog [online]. 2015 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <https://transferwise.com/gb/blog/overview-of-world-remittance-industry>.

⁶⁹ Evropská komise. *Payment Services Directive: frequently asked questions*. European Commission - Fact Sheet [online]. 2018 [cit. 2018-02-04]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5793_en.pdf.

⁷⁰ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 55.

⁷¹ PSD2 tuto platební službu označuje jako „iniciování platby“, což autor této práce považuje za vhodnější označení. Vzhledem k tomu, že se tato služba může stát běžně používaným prostředkem provádění plateb, označení „nepřímé dání platebního příkazu“ je zbytečně složité.

nepřímé dání platebního příkazu nereguloval. Tato platební služba spočívá v dání platebního příkazu jménem plátce poskytovatelem, který pro plátce nevede platební účet, ze kterého mají být peníze převedeny, je-li platební příkaz dán prostřednictvím internetu.⁷² Zjednodušeně řečeno se jedná o platební službu, kdy obchodník přes své rozhraní umožní svému zákazníkovi (plátci) iniciovat platbu z jeho platebního účtu, aniž by k tomu zákazník potřeboval platební kartu.

Plátce nedává platební příkaz přímo svému poskytovateli, který pro něho vede platební účet, ale dává ho prostřednictvím třetí strany, se kterou poskytovatel, který vede účet, nemusí být nutně ve smluvním vztahu.⁷³ Tato třetí strana ihned informuje obchodníka o přijetí platebního příkazu a o tom, zda na příslušném účtu je dostatečný zůstatek. Poněvadž tato třetí strana jedná jménem plátce, není oprávněna platební příkaz jakkoli měnit.⁷⁴

Nepřímé dání platebního příkazu představuje alternativu k transakcím platební kartou, uživateli stačí pouze platební účet a přístup k internetu.⁷⁵ Na rozdíl od platebních transakcí prováděných prostřednictvím platební karty je ovšem platební příkaz dáván plátcem, a nikoliv příjemcem. Poskytovat nepřímé dání platebního příkazu mohou pouze banky, spořitelny a úvěrní družstva, platební instituce a instituce elektronických peněz.⁷⁶

Tato platební služba byla v PSD2 zavedena jako reakce na vývoj internetových plateb v posledních několika letech, kdy vznikly nové subjekty nabízející zákazníkům možnost zaplatit za své nákupy na internetu bez potřeby platební karty. Tyto subjekty tedy existovaly již před nabytím účinnosti nové legislativy, a přestože v České republice příliš rozšířeny nebyly, v Nizozemsku před příchodem PSD2 nepřímé dání platebního příkazu představovalo 55 % všech provedených platebních transakcí.⁷⁷

Poskytování těchto služeb nicméně nenaplnovalo znaky poskytování platebních služeb dle PSD a tak se na ně nevztahovala harmonizovaná evropská regulace, což bylo problematické

⁷² § 2 odst. 1 písm. k) ZPS.

⁷³ Bod 30 preambule PSD2.

⁷⁴ Poslanecká sněmovna České Republiky. *Vl.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>. Důvodová zpráva, s. 125.

⁷⁵ Evropská komise. *Your questions on PSD*. European Commission: Law [online]. [cit. 2017-12-08]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/system/files/faq-transposition-psd-22022011_en.pdf, s 6.

⁷⁶ MOSNÁKOVÁ, Michaela. *PSD2 a nová platební služba: Nepřímé udělení platebního příkazu*. epravo.cz [online]. 2018 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/psd2-a-nova-platebni-sluzba-nepriime-udeleni-platebniho-prikazu-107127.html>.

⁷⁷ DONNELLY, Alison. *Who are the PSD2 payment initiation service providers?* fscom [online]. 2017 [cit. 2018-02-24]. Dostupné z: <http://blog.fscom.co.uk/who-are-the-psd2-payment-initiation-service-providers>. Příkladem takového subjektu je nizozemská společnost iDEAL BV.

z pohledu zajištění bezpečnosti plateb a ochrany důvěrných informací.⁷⁸ Navíc poskytování této služby fungovalo na bázi strojového čtení rozhraní (*screen scraping*) internetového bankovníctví poskytovatele vedoucího platební účet, což znamenalo zvýšená bezpečnostní rizika. Jelikož technologie *screen scraping* umožňuje anonymní přístup třetích stran k platebním účtům, poskytovatelé vedoucí platební účty neměli kontrolu ani přehled o tom, jaké subjekty do internetového bankovníctví uživatele vstupují. Mimo to je v případě použití technologie *screen scraping* pro poskytovatele vedoucí platební účet téměř nemožné omezit přístup třetích stran pouze k informacím, které jsou v souvislosti s provedením nepřímého dání platebního příkazu potřeba.⁷⁹

Od nabytí účinnosti regulačních technických norem týkajících se silného ověření klienta a společných a bezpečných otevřených standardů komunikace⁸⁰ (dále jen „RTS“) budou poskytovatelé vedoucí platební účet povinni platební účty dostupné prostřednictvím internetu zpřístupnit třetím stranám (včetně poskytovatelů nepřímého dání platebního příkazu) skrz zvláštní rozhraní umožňujícího strojovou komunikaci (API).⁸¹ Rozhraní API definuje standardizované metody komunikace, prostřednictvím které mohou třetí strany získávat informace o platebním účtu uživatelů a zároveň nabízejí poskytovatelům vedoucím platební účet kontrolu nad tím, jaká data třetí osoby získávají.⁸²

Zpřístupnit data uživatelů prostřednictvím rozhraní API třetím osobám mohli poskytovatelé vedoucí platební účet dobrovolně již před účinností PSD2,⁸³ problémem byla ovšem neexistující regulace a s tím související zdrženlivost poskytovatelů vedoucích platební účty. Po nabytí účinnosti RTS bude možné *screen scraping* využívat pouze jako záložní řešení v případě, že rozhraní API nebude z technických důvodů fungovat. RTS navíc stanoví

⁷⁸ Evropská komise. *Payment Services Directive: frequently asked questions*. European Commission - Fact Sheet [online]. 2018 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5793_en.pdf.

⁷⁹ PROCHÁZKA, Jan. *PSD2 a GDPR: Harmonie, či disonance?* Právní rádce [online]. 2017 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://pravnicradce.ihned.cz/c1-65909940-psd2-a-gdpr-harmonie-ci-disonance>.

⁸⁰ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/389 ze dne 27. listopadu 2017, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, pokud jde o regulační technické normy týkající se silného ověření klienta a společných a bezpečných otevřených standardů komunikace.

⁸¹ Zkratka vychází z anglického označení *Application Programming Interface*.

⁸² Deloitte LLP. *How to flourish in an uncertain future. Open banking and PSD2*. Deloitte [online]. 2017 [cit. 2018-02-24]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/Documents/financial-services/cz-open-banking-and-psd2.pdf>, s. 12.

⁸³ Např. Fio banka a.s. zpřístupnila své API již v roce 2012. Viz NOVÁKOVÁ, Jolana. *Otevřené bankovníctví: proč pouštět k penězům na účtu někoho cizího*. iDnes.cz: Finance [online]. 2018 [cit. 2018-02-24]. Dostupné z: https://finance.idnes.cz/finance-radce-otevrene-bankovnictvi-bezpeci-ochrana-fys-viteze.aspx?c=A180215_124706_viteze_kho.

povinnost třetích stran při přístupu k platebním účtům prostřednictvím technologie *screen scraping* sdělit poskytovateli vedoucímu platební účet svoji identitu.⁸⁴

Nepřímé dání platebního příkazu může přinést výrazné zrychlení platebních transakcí v internetovém prostředí, pokud uživatel z jakéhokoli důvodu nebude chtít využít možnosti zaplatit platební kartou. Tito uživatelé se při platbách za zboží nebo služby na internetu již nebudou muset přihlašovat do svého internetového bankovníctví a zadávat příkazy k úhradě. Vzhledem k tomu, že cca 60 % obyvatel členských států EU nedisponuje platební kartou, podle názoru autora této práce se nepřímé dání platebního příkazu může stát jedním z nejpoužívanějších způsobů provádění platebních transakcí.

Navíc vzhledem k tomu, že poskytovatel vedoucí uživateli platební účet nesmí činit neodůvodněné rozdíly při přijetí nebo odmítnutí nepřímo daného platebního příkazu a ostatních příkazů,⁸⁵ bude možné ovládat všechny platební účty různých poskytovatelů prostřednictvím jediného uživatelského prostředí – prostřednictvím aplikace internetového bankovníctví jediného poskytovatele, nebo jiného subjektu, který uživateli platební účet vůbec nevede.

1.2.8. Informování o platebním účtu

Platební služba informování o platebním účtu, stejně jako nepřímé dání platebního příkazu, představuje zcela novou platební službu, kterou směrnice PSD neupravovala. Jedná se o jedinou platební službu, při které nedochází k provádění peněžních transakcí. Poskytovatel služby informování o platebním účtu sbírá informace z platebních účtů uživatele dostupných prostřednictvím internetu, které jsou vedené jinými poskytovateli.⁸⁶ Shromažďované informace se týkají např. zůstatku na příslušných účtech nebo uskutečněných platebních transakcích; je ovšem možné sbírat i další uživateli dostupné informace. Následně jsou informace předávány uživateli. Poskytovatel této služby tedy funguje jako agregátor informací.⁸⁷

Stejně jako v případě služby nepřímého dání platebního příkazu některé subjekty činnosti odpovídající informování o platebním účtu poskytovaly již před nabytím účinnosti PSD2 (mimo jiné společnost SPENDEE s.r.o.), ale nevztahovala se na ně evropská regulace. Navíc ke své činnosti používaly technologii *screen scraping*, která ve srovnání s rozhraním API představuje pro data uživatelů výrazně vyšší bezpečnostní riziko.

⁸⁴ GOUTAY, Philippe; HAAS, Olivier; VERHEYDEN, Alexandre G.; STAS, Karl. *EU Regulatory Technical Standards for Strong Customer Authentication Enter Into Force*. Lexology [online]. 2018 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=2a208b40-2e0d-404a-a9ce-39177f5d5f7f>.

⁸⁵ § 161 odst. 1 písm. b) ZPS.

⁸⁶ § 2 odst. 1 písm. l) ZPS.

⁸⁷ VALCKE, Peggy; VANDEZANDE, Niels; VAN DE VELDE, Nathan. *The Evolution of Third Party Payment Providers and Cryptocurrencies Under the EU's Upcoming PSD2 and AMLD4*. SWIFT Institute Working Paper No. 2015-001 [online]. 2015 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2665973>, s. 17.

Uživatel na základě této platební služby může získat informace ze všech svých platebních účtů u různých poskytovatelů prostřednictvím jediného rozhraní, např. mobilní aplikace. To uživatelům umožní získat celkový přehled o jejich aktuální finanční situaci na jednom místě. Uživatelé si rovněž mohou rozdělit své výdaje i příjmy do různých kategorií a mohou si tak snadno řídit a plánovat své osobní, ale i rodinné finance.

Tato platební služba má dle názoru autora rovněž potenciál významně zrychlit proces získání úvěru, jestliže je úvěrující oprávněn službu informování o platebním účtu poskytovat. Pokud zájemci o úvěr před účinností nové úpravy žádali o poskytnutí úvěru peněžní instituci, u které nemají vedený platební účet, museli v rámci schvalovacího procesu poskytnout výpisy ze všech platebních účtů, které používají. Nyní však stačí, aby zákazník udělil souhlas, a poskytovatel úvěru bude mít možnost se připojit prostřednictvím standardizovaného rozhraní ke všem jeho platebním účtům a ihned bude mít přehled o platební historii žadatele. Tento postup mohou využít i nebankovní instituce, např. provozovatelé platform P2P půjček,⁸⁸ které propojují žadatele o úvěr s investory zpravidla prostřednictvím internetu.

⁸⁸ Platformy P2P půjček zprostředkovávají úvěry svým uživatelům od širokého množství drobných investorů. Uživatelé mezi sebou uzavírají obchody prostřednictvím online platformy, aniž by k tomu potřebovali banku či jinou finanční instituci poskytující úvěry. V ČR nabízí zprostředkování P2P půjček např. platforma Zonky provozovaná společností Zonky s.r.o. Více informací o P2P půjčkách lze najít v PricewaterhouseCoopers LLP. *Peer pressure: How peer-to-peer lending platforms are transforming the consumer lending industry*. PwC: Publications [online]. 2015 [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <https://www.pwc.com/us/en/industries/banking-capital-markets/consumer-finance/library/peer-to-peer-lending.html>.

2. Negativní vymezení platebních služeb

Za účelem posílení právní jistoty ZPS doplňuje pozitivní vymezení platebních služeb o jejich negativní výčet.⁸⁹ Tento negativní výčet sice navazuje na výčet činností vyňatých z oblasti působnosti PSD2 dle článku 3 této směrnice, ZPS nicméně netransponuje tento výčet doslovně. V ZPS bychom jen marně hledali výjimku pro neprofesionální shromažďování a doručování hotovosti v rámci neziskové nebo charitativní činnosti dle článku 3 písm. d) PSD2, na druhou stranu český předpis z režimu platebních služeb výslovně vyjímá platby prováděné v rámci advokátní, notářské a exekutorské úschovy, které směrnice vůbec nezmiňuje.

Názory na otázku, zda se v případě negativního výčtu platebních služeb dle § 3 odst. 3 ZPS jedná o taxativní, nebo demonstrativní seznam, liší. Elek⁹⁰ a také Pártl⁹¹ uvádějí, že se jedná o výčet demonstrativní. Mimo jiné z toho důvodu, že tento negativní výčet neuvádí některé činnosti, které jistě platební službou nejsou.⁹² Naopak ČNB ve svých výkladových stanoviscích⁹³ a autoři komentáře k zákonu č. 284/2009 Sb., o platebním styku,⁹⁴ zastávají názor, že jde o seznam taxativní.

V případě negativního výčtu uvedeného v článku 3 PSD2 se podle názoru autora této práce jedná spíše o demonstrativní seznam, neboť lze identifikovat činnosti, které nejsou z působnosti směrnice výslovně vyňaty, avšak režimu platebních služeb nepodléhají (např. dokumentární platby).⁹⁵ Tato skutečnost ovšem neznamená, že se tohoto přístupu musel držet i český zákonodárce. PSD2 totiž dává národní úpravě prostor v tom směru, že může úpravu platebních služeb vztáhnout i na činnosti, na které evropský předpis vůbec nepamatuje,⁹⁶

⁸⁹ Negativní výčet platebních služeb je uveden v § 3 odst. 3 ZPS.

⁹⁰ ELEK, Štefan. *Některé otázky nové právní úpravy platebních služeb*. Obchodněprávní revue. Praha: C. H. Beck, 2010, č. 6, s. 155-168.

⁹¹ PÁRTL, Jakub. *Platební služby a jejich právní regulace*. Praha, 2013. 73 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra finančního práva a finanční vědy. Vedoucí práce Petr Kotáb, s. 30.

⁹² PÁRTL, Jakub. *Platební služby a jejich právní regulace*. Praha, 2013. 73 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra finančního práva a finanční vědy. Vedoucí práce Petr Kotáb, s. 30.

⁹³ ČNB. *Výkladová stanoviska k vybraným ustanovením zákona o platebním styku*. ČNB: Platební styk [online]. 2013 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/pravni_predpisy/vykladova_stanoviska/download/vykladova_stanoviska_zakona_o_plat_styku_k_20130213.pdf, s. 4.

⁹⁴ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 55.

⁹⁵ Dokumentární platby jsou platby, při kterých dochází k plnění proti předložení určitých dokumentů. Uplatnění nalézají zejména v mezinárodním obchodu. Dokumentární platby umožňují zabezpečit, aby si exportér prostřednictvím dokumentů ponechal kontrolu nad zbožím až do jeho zaplacení. Jedná se *de facto* o placení proti zboží, a to proti dispozičním dokumentům, které představují exportované zboží, nebo proti uvolnění zboží ve prospěch importéra.

⁹⁶ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 55.

a stejně tak je může z regulace platebních služeb výslovně vyjmout. K tomu došlo právě v případě plateb prováděných v rámci advokátní, notářské nebo exekutorské úschovy, které PSD2 vůbec nezmiňuje, ale z působnosti ZPS jsou výslovně vyloučeny.⁹⁷

Prvním krokem při výkladu právních norem by měla být aplikace jazykových pravidel.⁹⁸ Příslušné ustanovení ZPS neobsahuje výrazy „zejména“ nebo „především“, které jsou obvykle užívány v případě demonstrativních výčtů. Jazykový výklad tudíž hovoří spíše pro variantu taxativnosti. Ke stejnému názoru je možné dojít teleologickým výkladem. Přestože důvodová zpráva k ZPS v tomto ohledu mlčí,⁹⁹ český zákonodárce si zřejmě uvědomoval, že se PSD2 nevztahuje i na služby a činnosti, které v PSD2 z její působnosti výslovně vyloučeny nejsou, a tyto činnosti uvedl v negativním výčtu platebních služeb v ZPS.¹⁰⁰ Tímto způsobem postupoval v případě plateb prováděných v rámci advokátní, notářské a exekutorské úschovy.¹⁰¹

Při posuzování, zda se v případě konkrétní činnosti nebo služby jedná o platební službu, je tedy nutné nejdříve zkoumat, zda ji lze podřadit pod některou z platebních služeb uvedených v pozitivním výčtu. Pokud ano, následuje posouzení zda se nejedná o některou z činností, které ZPS ze své působnosti vylučuje v negativním výčtu platebních služeb. Jen za splnění podmínky že je negativní výčet platebních služeb taxativním seznamem tento postup nabízí poskytovatelům platebních služeb dostatečnou jistotu k posouzení, zda se na ně regulace platebních služeb vztahuje, či nikoliv.

Tento výklad ob stojí i vedle dříve zmiňované skutečnosti, že ZPS z režimu platebních služeb výslovně nevyjímá neprofesionální shromažďování a doručování hotovosti. Přestože tato činnost v negativním výčtu platebních služeb uvedena není, s ohledem na skutečnost, že jsou při ní peněžní prostředky shromažďovány a doručovány v hotovosti, tuto činnost nelze subsumovat pod žádnou z platebních služeb uvedenou v pozitivním výčtu. Autor této práce tudíž zastává názor, že v i v případě negativního vymezení platebních služeb v ZPS se jedná o taxativní výčet.

Na činnosti výslovně vyloučené z režimu platebních služeb se nevztahuje regulace dle ZPS a subsidiárně se použije obecná úprava závazků týkajících se jiného než platebního účtu¹⁰²

⁹⁷ § 3 odst. 3 písm. d) bod 5 ZPS.

⁹⁸ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 304 s. ISBN 978-80-7400-149-9, s. 78.

⁹⁹ Stejně tak v případě zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku.

¹⁰⁰ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 55.

¹⁰¹ § 3 odst. 3 písm. d) bod 5 ZPS.

¹⁰² § 2670 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku (dále jen „**občanský zákoník**“).¹⁰³ Autor této práce v následující stati vyjmenovává a komentuje jednotlivé činnosti, které jsou z režimu platebních služeb výslovně vyňaty.

2.1. Přeprava, sběr, doručení a zpracování bankovek a mincí

Na prvním místě z platebních služeb ZPS vylučuje přepravu, sběr, zpracování a doručení bankovek a mincí. Tyto činnosti lze shrnout pod označení služby hotovostního oběhu. V rámci přepravy, sběru a doručení bankovek a mincí dochází k přesunu peněžních prostředků od jednoho subjektu ke druhému výhradně v hotovosti. Mezi platební služby nejsou zahrnuty z toho důvodu, že u nich funkce transportní zcela převládá nad funkcí uhrazovací. Těmito činnostmi se zabývají zejména banky nebo bezpečnostní agentury.¹⁰⁴

Zpracování bankovek a mincí je regulovanou činností podle zákona č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí. Jedná se o činnosti spočívající v rozřídění bankovek a mincí podle nominálních hodnot, kontrola jejich počtu, platnosti a pravosti a jejich následné rozřídění na bankovky a mince vhodné a nevhodné pro další oběh.¹⁰⁵ Zpracovávat tuzemské bankovky a mince pro jiného jsou oprávněni pouze ČNB, úvěrové instituce provádějící pokladní operace a další subjekty, které ke zpracování obdrží povolení od ČNB.¹⁰⁶

2.2. Směnárenská činnost

ZPS dále z platebních služeb vylučuje směnárenskou činnost, tj. soustavnou činnost regulovanou zákonem č. 277/2013 Sb., o směnárenské činnosti (dále jen „**zákon o směnárenské činnosti**“), která je provozována za účelem dosažení zisku a spočívá v provádění směnárenských obchodů. Směnárenskými obchody se pro účel zákona o směnárenské činnosti rozumí směna bankovek, mincí nebo šeků znějících na určitou měnu za bankovky, mince nebo šeky znějící na měnu jinou,¹⁰⁷ jinými slovy hotovostní směna měn. Směnárenskou činnost mohou vykonávat pouze banky, družstevní záložny, ČNB a subjekty, které získaly povolení k činnosti směnárníka.¹⁰⁸

V souvislosti se směnárenskou činností a jejím vyloučením z platebních služeb se nabízí otázka, zda může klient směnární poskytnout peněžní prostředky určené ke směně jinak než v hotovosti, např. prostřednictvím platební karty. Důvodová zpráva k zákonu o směnárenské

¹⁰³ BERAN, Jiří. *Platební styk ve světle nového občanského zákoníku*. Obchodněprávní revue, 2012, č. 2 (4), s. 52.

¹⁰⁴ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 57.

¹⁰⁵ § 7 odst. 4 zákona č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí.

¹⁰⁶ § 15 zákona č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí.

¹⁰⁷ § 2 zákona o směnárenské činnosti.

¹⁰⁸ § 3 zákona o směnárenské činnosti.

činnosti uvádí, že se směnárenské obchody týkají pouze bankovek, mincí nebo šeků, nikoliv však bezhotovostních peněžních prostředků.¹⁰⁹ Důvodová zpráva dále uvádí, že činnost, při které jsou peněžní prostředky přijímány nebo vypláceny bezhotovostně, je nutno klasifikovat jako bezhotovostní obchod s cizí měnou, tedy platební službu dle ZPS.¹¹⁰ ČNB naopak dlouhodobě¹¹¹ zastává názor, že směnárenská činnost zahrnuje i směnárenské obchody, které jsou klientem placeny prostřednictvím platební karty. Podle ČNB „úhrada za nákup peněžních prostředků v jiné měně prostřednictvím platební karty stojí pro účely směnárenského zákona naroveň platbě za tento nákup v hotovosti.“¹¹²

Tento výkladový problém má být překlenut až na základě případné novely zákona o směnárenské činnosti a ZPS, kterou připravilo Ministerstvo financí České republiky. Novelizace tohoto předpisu má postavit na jisto, že platba kartou ve směnárně při nákupu valut je směnárenským obchodem. Tato novela rozšiřuje dosavadní vymezení směnárenské činnosti o směnu „bezhotovostních peněžních prostředků nebo elektronických peněz, dal-li plátce platební příkaz k jejich převodu prostřednictvím příjemce, znějících na určitou měnu za bankovky, mince nebo šeky znějící na jinou měnu“.¹¹³ V souvislosti s touto změnou by mělo dojít i ke změně ZPS, konkrétně vymezení bezhotovostních obchodů s cizí měnou.¹¹⁴ Na základě výše uvedené novely by měly být platby kartou ve směnárně z této služby výslovně vypuštěny.¹¹⁵

Připravovaná legislativní změna konečně odstraní stávající nejistotu ohledně plateb platebními kartami ve směnárnách. Právě tato právní nejistota totiž může být důvodem, proč platbu kartou umožňuje jen malá část směnárníků. Tato novela by tak mohla být prospěšná nejen pro poskytovatele směnárenské činnosti, ale i pro jejich klienty.

¹⁰⁹ Poslanecká sněmovna České Republiky. *Vládní návrh zákona o směnárenské činnosti – EU*. Sněmovní tisk 845/0, část č. 1/5, VI. volební období [online]. 2013 [cit. 2018-01-31] Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/13/13/00131377.pdf>, Důvodová zpráva, s. 14.

¹¹⁰ § 3 odst. 2 ZPS.

¹¹¹ Viz ČNB. *Úřední sdělení ze dne 16. prosince 2009 k některým ustanovením devizového zákona a k vyhláše o směnárenské činnosti*. Věstník ČNB. 2009, částka 21/2009. Dostupné také z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2009/download/v_2009_21_224095_60.pdf.

¹¹² ČNB. *K zákonu o směnárenské činnosti*. ČNB: Často kladené dotazy [online]. 2015 [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/faq/stanoviska_a_odpovedi/pdf/k_zakonu_o_smenarske_cinnosti.pdf.

¹¹³ MFČR. *Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 277/2013 Sb., o směnárenské činnosti, ve znění zákona č. 183/2017 Sb., a zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku*. Ministerstvo financí České republiky [online]. 2018 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Navrh_2018_navrh-zakona-kterym-se-meni-zakon-o-smenarske-cinnosti-a-zakon-o-platebnim-styku.pdf, část první, čl. I, bod 1.

¹¹⁴ § 3 odst. 2 ZPS.

¹¹⁵ Poslanecká sněmovna České Republiky. *Vládní návrh zákona o směnárenské činnosti – EU*. Sněmovní tisk 845/0, část č. 1/5, VI. volební období [online]. 2013 [cit. 2018-01-31] Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/13/13/00131377.pdf>, Důvodová zpráva, s. 10.

Zároveň novela přináší do zákona o směnářské činnosti negativní vymezení směnářské činnosti, neboť stanoví, že směnářským obchodem není služba tzv. *Dynamic Currency Conversion* (DCC), která spočívá ve směně měn nabízené v místě prodeje zboží nebo poskytování služeb před zahájením platební transakce. Částka, která je předmětem transakce, je směňována obchodníkem, jeho bankou, nebo provozovatelem bankomatu, za měnu státu, ve kterém byla platební karta vydána.¹¹⁶ Služba *Dynamic Currency Conversion* by měla být na základě připravované novely vyloučena z definice bezhotovostních obchodů s cizí měnou dle ZPS,¹¹⁷ nebude se tedy jednat ani o službu platební.

Od směnářských obchodů podle zákona o směnářské činnosti je nutné odlišovat službu *cash advance*. Ta spočívá ve výplatě tuzemské hotovosti prostřednictvím platební karty,¹¹⁸ bez ohledu na to, zda je platební účet uživatele vedený v tuzemské měně, či nikoliv. Jde o určitou alternativu k výběru hotovosti prostřednictvím bankomatu, která je často poskytována právě směnárny.¹¹⁹ Pokud je platební účet držitele platební karty vedený v jiné než tuzemské měně, služba *cash advance* zahrnuje i směnu měn. Ta ovšem není prováděna směnárníkem ani bankou, kteří tuzemskou hotovost vyplácí. Proto se *cash advance* liší od směnářských obchodů, kdy za nákup peněžních prostředků v jiné měně klient zaplatí platební kartou. Službu *cash advance* je tedy podle stanoviska ČNB¹²⁰ nutné považovat za platební službu poukazování peněz a k jejímu poskytování je tedy nutné získat povolení.

2.3. Šeky, směnky, cestovní šeky, papírové poukázky a poštovní poukazy

PSD2 reguluje pouze elektronické platby,¹²¹ z režimu platebních služeb jsou tudíž vyňaty šeky, směnky, cestovní šeky, papírové poukázky a poštovní poukazy (složenky).¹²² Za poskytování platebních služeb nelze považovat platby prováděné těmito nástroji, ale ani jejich vydávání.

¹¹⁶ Poslanecká sněmovna České Republiky. *Vládní návrh zákona o směnářské činnosti – EU*. Sněmovní tisk 845/0, část č. 1/5, VI. volební období [online]. 2013 [cit. 2018-01-31] Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/13/13/00131377.pdf>, Důvodová zpráva, s. 4.

¹¹⁷ § 3 odst. 2 ZPS.

¹¹⁸ Investopedia. *Cash Advance*. Investopedia: Terms [online]. [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/c/cashadvance.asp>.

¹¹⁹ DOSKOČILOVÁ, Veronika. *Cash advance. Když potřebujete hotovost a máte jen kartu*. Měšec.cz [online]. 2017 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/cash-advance-kdyz-potrebuje-hotovost-a-mate-jen-kartu/>.

¹²⁰ ČNB. *K zákonu o směnářské činnosti*. ČNB: Často kladené dotazy [online]. 2015 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/faq/stanoviska_a_odpovedi/pdf/k_zakonu_o_smenarske_cinnosti.pdf.

¹²¹ Bod 22 preambule PSD2.

¹²² § 3 odst. 3 písm. c) body 1 až 3 ZPS.

Šeky a směnky upravuje zákon směnečný a šekový,¹²³ který stanoví mimo jiné formální náležitosti směnek i šeků, jejich placení a převody. Je poměrně zajímavé, že ZPS z platebních služeb výslovně vylučuje i vydávání a platby prováděné prostřednictvím cestovních šeků. Cestovní šeky byly dříve upraveny v obchodním zákoníku,¹²⁴ nyní však tento institut české právní předpisy neregulují; navíc se používání cestovních šeků v tuzemsku příliš neujalo.¹²⁵

Vyloučení papírových poukázek za zboží nebo služby z režimu platebních služeb je zcela pochopitelné, neboť v opačném případě by se regulace poskytování platebních služeb vztahovala i na každého obchodníka, který vydá papírové dárkové poukazy, což rozhodně nebylo úmyslem zákonodárce.¹²⁶ Do této kategorie spadají propagační a dárkové poukázky, na základě kterých lze u obchodníka zaplatit za odběr zboží nebo služeb, včetně poukázek získaných v rámci věrnostních programů za nasbírané body. Podmínkou je, aby tyto poukázky byly v papírové podobě. Na jiné než papírové poukázky se tato výjimka nevztahuje a je třeba zkoumat, zda nejsou z režimu platebních služeb vyloučeny na základě jiné výjimky, např. výjimky pro omezenou síť, které se autor věnuje níže. Vynětí papírových poukázek, na rozdíl od výjimky pro omezenou síť, není omezeno rozsahem zboží a služeb, za které lze prostřednictvím papírových poukázek zaplatit, ani není třeba zkoumat rozsah území, kde lze tyto nástroje použít.¹²⁷

Přestože jsou držitelé poštovní licence s účinností ZPS *ex lege* oprávněni poskytovat platební služby, z působnosti ZPS jsou vyňaty i poštovní poukazy, všeobecně známé pod označením složenky. Ty jsou upraveny zákonem o poštovních službách¹²⁸ a jsou tedy řazeny mezi služby poštovní. Poštovní službu dodání poukázané peněžní částky v České republice poskytuje pouze Česká pošta, s.p, a to jak vnitrostátně, tak do i ze zahraničí.¹²⁹ Prostřednictvím poštovních poukázek lze uhradit poukazovanou částku v hotovosti, přičemž tato částka je následně připsána na účet příjemce (poštovní poukázka A), je ovšem možné zvolit i opačný postup, kdy je poukázaná peněžní částka vyplacena příjemci v hotovosti (poštovní poukázka B). Prostřednictvím poštovních poukázek C a D lze poukázat peněžní prostředky v hotovosti,

¹²³ Zákon č. 191/1950 Sb. směnečný a šekový.

¹²⁴ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

¹²⁵ KIČMEROVÁ, Lada. *Cestovat lze bez peněz i bez karty*. Lidovky.cz [online]. 2008 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: https://cestovani.lidovky.cz/cestovat-lze-bez-penez-i-bez-karty-drq-/aktuality.aspx?c=A080924_110315_In-cestovani_glu.

¹²⁶ Bod 22 preambule PSD2.

¹²⁷ BERAN, Jirí; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 59.

¹²⁸ Zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách.

¹²⁹ Český telekomunikační úřad. *Evidence provozovatelů poskytujících nebo zajišťujících poštovní služby*. Český telekomunikační úřad: Databáze [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <https://www.ctu.cz/vyhledavaci-databaze/evidence-provozovatelu-poskytujících-nebo-zajišťujících-postovni-sluzby>.

přičemž k výplatě příjemci dojde rovněž v hotovosti.¹³⁰ Služba dodání peněžní částky poštovním poukazem je tzv. základní poštovní službou,¹³¹ na které klade zákon požadavky, aby byly trvale dostupné prostřednictvím sítě provozoven na celém území České republiky, za dostupné ceny a ve všechny pracovní dny.¹³²

Stejně jako v případě směnek, šeků, cestovních šeků a papírových poukázek se výjimka pro poštovní poukazy vztahuje na platby jimi prováděné jako celek. Z tohoto důvodu odepsání poukazované částky z platebního účtu odesílatele, ani následné připsání na platební účet příjemce není platební službou dle ZPS.¹³³

2.4. Omezená síť

O platební službu nejde ani v případě plateb prováděných prostřednictvím platebních prostředků s omezeným rozsahem použití a vydávání takovýchto platebních prostředků. Podle ZPS se použití této výjimky posuzuje na základě dvou hledisek – územního a věcného. Na jedné straně se výjimka vztahuje na platby prováděné v omezeném prostoru, kupříkladu na placení za zboží nebo služby v jednom obchodním domě nebo u omezeného okruhu dodavatelů, na straně druhé se vztahuje na placení za omezený výběr zboží a služeb (např. pouze za sportovní aktivity). Vzájemný vztah těchto hledisek je následující: čím širěji je vymezen územní aspekt, tím užší musí být věcné použití příslušného platebního prostředku, a naopak.

Do této kategorie, která bývá někdy označována jako výjimka pro omezenou síť, tak spadají např. zákaznické karty, parkovací lístky a karty používané v hromadné dopravě.¹³⁴ V rámci této výjimky zřejmě mohou působit i subjekty nabízející platební prostředky, prostřednictvím které lze platit za vstupy do sportovišť nebo obchodníkům v rámci téže kulturní akce. Komplikovanější situace ovšem nastává v případě palivových karet, kde omezený rozsah zboží a služeb je třeba spatřovat v možnosti nákupu položek věcně spolu souvisejících. Na případy, kdy palivová karta umožňuje nákup veškerého zboží, které lze zakoupit na čerpací stanici, se již tato výjimka nevztahuje. Naopak palivová karta, která umožňuje zakoupit jen položky bezprostředně související s provozem vozidla (např. stěrače, motorové oleje apod.),

¹³⁰ Česká pošta, s.p. *Základní poštovní služby*. Poštovní podmínky České pošty, s.p. [online]. 2018 [cit 2018-03-05]. Dostupné z: <https://www.ceskaposta.cz/documents/10180/282441/zps.pdf/a085daea-e843-4885-b60b-af3372319f75>.

¹³¹ § 3 odst. 1 písm. c) zákona č. 29/2000 Sb., o poštovních službách.

¹³² § 3 odst. 2 zákona č. 29/2000 Sb., o poštovních službách.

¹³³ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 59.

¹³⁴ Bod 14 preambule PSD2.

podmínky pro aplikaci výjimky splňovat bude.¹³⁵ Zda je možné aplikovat výjimku pro omezenou síť je tedy třeba posuzovat případ od případu. Vzhledem k tomu, že v rámci této výjimky působila v minulosti celá řada subjektů nabízejících spotřebitelům širokou škálu produktů a služeb, aniž by se na ně vztahovala regulace na komunitární úrovni,¹³⁶ lze očekávat, že tato výjimka bude vykládána spíše restriktivně.

Osoba, která využívá této výjimky, je povinna notifikovat ČNB jestliže úhrnná hodnota všech plateb uskutečněných za posledních 12 měsíců překročí hranici 1 milionu eur.¹³⁷ ČNB na základě těchto oznámení uveřejní na svých internetových stránkách seznam popisu činností vykonávaných v rámci výjimky pro omezenou síť a o těchto činnostech informuje Evropský orgán pro bankovníctví.¹³⁸ Orgány dohledu tak budou mít zpětnou vazbu trhu o využívání této výjimky a v případě jejího nadužívání, které by znamenalo zvýšené riziko pro spotřebitele, by pravděpodobně došlo k její přísnější regulaci.

2.5. Stravenky, fond kulturních a sociálních potřeb, dávky v hmotné nouzi

Z působnosti ZPS jsou vyňaty rovněž platební prostředky, kterými lze dát příkaz pouze k vnitrostátní platbě a které jsou určeny k zaplacení stravování a plnění poskytovaného v rámci zaměstnaneckých benefitů¹³⁹ a prostředků určených k výplatě dávek podle zákona upravujícího pomoc v hmotné nouzi.¹⁴⁰ ZPS negativní výčet těchto služeb oproti předcházející právní úpravě rozšířil o některé prostředky, které se v posledních letech v oblasti platebního styku vyvinuly, jako jsou karty umožňující vnitrostátní platby v rámci zaměstnaneckých benefitů nebo stravenkové karty¹⁴¹ (zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, z platebních služeb vylučoval na základě výjimky pro papírové poukázky pouze papírové stravenky).

ZPS ze své působnosti vylučuje platební prostředky, které jsou určeny pouze k zaplacení stravování poskytovaného podle zákona upravujícího daně z příjmů jako nepeněžní plnění zaměstnavatelem zaměstnancům, tedy především stravenky.¹⁴² PSD2 naopak stravenky uvádí jako příklad výjimky pro omezenou síť.¹⁴³ Ačkoli ani v jednom případě nejsou pochybnosti

¹³⁵ Poslanecká sněmovna České Republiky. *VL.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-01-31]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>.
Důvodová zpráva, s. 128-129.

¹³⁶ Bod 13 preambule PSD2.

¹³⁷ § 252 odst. 1 ZPS.

¹³⁸ § 252 odst. 2 a 3 ZPS.

¹³⁹ § 3 odst. 3 písm. c) body 5 až 6 ZPS.

¹⁴⁰ § 3 odst. 3 písm. c) bod 7 ZPS. Zákonem upravující pomoc v hmotné nouzi se rozumí zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.

¹⁴¹ Jedním z příkladů stravenkových karet je Ticket Restaurant Card vydávaná společností Edenred CZ s.r.o.

¹⁴² Výjimka dle § 3 odst. 3 písm. c) bodu 5 ZPS.

¹⁴³ Bod 14 preambule PSD2.

o tom, že v případě stravenek se o platební službu nejedná, uplatnění výjimky pro omezenou síť je spojováno s notifikační povinností vůči orgánu dohledu. Přestože tedy evropská úprava pro subjekty vydávající stravenky s notifikační povinností počítá, podle ZPS tyto subjekty ČNB notifikovat nemusí.¹⁴⁴

Příkladem prostředků, které slouží k placení za plnění poskytované v rámci zaměstnaneckých benefitů, je karta MultiSport poskytovaná společností MultiSport Benefit, s.r.o. Stejně jako v případě výše uvedené výjimky pro stravenky a stravenkové karty musí být splněna podmínka, aby se jednalo o prostředky sloužící k platbám za plnění ve formě, která je podle zákona upravujícího daně z příjmů¹⁴⁵ osvobozena od daně.

Dávky pomoci v hmotné nouzi jsou v současnosti vypláceny nejen v hotovosti a převodem na platební účet, ale rovněž prostřednictvím poukázek na hmotnou pomoc v zařízení poskytujícím sociální služby a poukázek opravňujících k nákupu a odběru zboží.¹⁴⁶ Právě na tyto poukázky komentovaná výjimka z poskytování platebních služeb míří. Obdobně by byly z platebních služeb vyňaty jakékoli karty sociálních systémů, třebaže byl projekt tzv. sKaret ukončen.¹⁴⁷

2.6. Platba mezi poskytovateli nebo jejich pověřenými zástupci

Platební službou nejsou platby prováděné mezi poskytovateli platebních služeb nebo jejich pověřenými zástupci na jejich vlastní účet.¹⁴⁸ Již komentář k zákonu č. 284/2009 Sb., o platebním styku, označuje tuto výjimku za problematickou.¹⁴⁹ Přestože vynětí těchto plateb bylo opodstatněné v době, kdy provádění plateb bylo doménou bank a družstevních záložen, po otevření trhu platebních služeb nebankovním subjektům, které mají na trhu finančních služeb zpravidla výrazně slabší ekonomické postavení, může tato výjimka představovat pro nebankovní subjekty určité komplikace. Vzhledem k tomu, že se na platby spadající pod tuto výjimku nebude aplikovat regulace ZPS, včetně ustanovení týkajících se lhůt ve kterých musí být platební transakce provedeny, může na základě tohoto vynětí docházet ke zneužívání

¹⁴⁴ Podobný výklad zastává Financial Conduct Authority, orgán dohledu na území Spojené království Velké Británie a Severního Irska. Podle něj se výjimka pro omezenou síť vztahuje pouze na nástroje pro použití v závodní jídelně nebo restauračním zařízení zaměstnavatele. Viz Financial Conduct Authority. *Guidance on the scope of the Payment Services Regulations 2017*. Financial Conduct Authority: The Perimeter Guidance Manual (Chapter 15) [online]. 2018 [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://www.handbook.fca.org.uk/handbook/PERG/15.pdf>.

¹⁴⁵ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

¹⁴⁶ § 43 odst. 4 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.

¹⁴⁷ CECHL, Pavel. *SKarty skončily, Poslanecká sněmovna je zrušila*. Týden.cz [online]. 2013 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/skarty-skoncily-poslanecka-snemovna-je-zrusila_278929.html.

¹⁴⁸ § 3 odst. 3 písm. d) bod 1 ZPS.

¹⁴⁹ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 62.

ekonomické dominance bank vůči hospodářsky slabším nebankovním poskytovatelům. Je s podivem, že tato výjimka nebyla v rámci revize výjimek z platebních služeb v PSD2 vypuštěna ani omezena, nicméně vzhledem k tomu, že ji PSD2 uvádí mezi činnostmi vyňatými z její působnosti,¹⁵⁰ neměl český zákonodárce jinou možnost, než ji ponechat i v ZPS.

2.7. Platby v rámci podnikatelského seskupení

Platby prováděné v rámci podnikatelského seskupení bez účasti nebo zprostředkování osoby stojící mimo toto podnikatelské seskupení, někdy též vnitrokoncernové platby, také platebními službami nejsou.¹⁵¹ Podmínkou pro vynětí je, aby všechny zúčastněné subjekty, tj. plátce, příjemce a případně další osoba provádějící platbu byly členy jednoho podnikatelského seskupení,¹⁵² neboť pouze v tomto případě absentuje potřeba veřejnoprávní regulace. V opačném případě by se jednalo o převod peněžních prostředků v režimu platebních služeb.¹⁵³

2.8. Platby v rámci platebního systému, systému pro vypořádání obchodů s cennými papíry a v rámci správy cenných papírů

Z režimu ZPS jsou dále vyňaty platby v rámci platebního systému, systému pro vypořádání obchodů s cennými papíry¹⁵⁴ a správy cenných papírů.¹⁵⁵ Platební systém ZPS definuje poměrně široce jako „systém s jednotnými pravidly, který slouží k provádění, zúčtování nebo vypořádání platebních transakcí.“¹⁵⁶ Zákon rozlišuje dva druhy platebních systémů: platební systémy s neodvolatelností zúčtování, které mají omezený okruh účastníků a na jejichž provozovatele ZPS klade přísné požadavky, a méně regulované platební systémy bez neodvolatelnosti zúčtování.¹⁵⁷

Důvodem vyloučení plateb v rámci platebního systému nebo systému pro vypořádání obchodů s cennými papíry z platebních služeb je jejich specifický charakter a skutečnost, že jsou tyto platby částečně regulovány zákonem č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu,¹⁵⁸ transponujícím mimo jiné směrnici o neodvolatelnosti zúčtování.¹⁵⁹ Vzhledem k tomu,

¹⁵⁰ Článek 3 písm. m) PSD2.

¹⁵¹ Tyto vyloučené transakce jsou uvedeny v § 3 odst. 3 písm. d) bodu 2 ZPS.

¹⁵² Článek 3 písm. n) PSD2.

¹⁵³ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 63.

¹⁵⁴ Obě výjimky jsou uvedeny v ustanovení § 3 odst. 3 písm. d) bod 3 ZPS.

¹⁵⁵ § 3 odst. 3 písm. d) bod 4 ZPS.

¹⁵⁶ § 2 odst. 2 písm. k) ZPS.

¹⁵⁷ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 32.

¹⁵⁸ Konkrétně část sedmá zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.

¹⁵⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES ze dne 19. května 1998 o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry, ve znění směrnic Evropského

jak je výjimka v ZPS formulována, se nicméně uplatní i na platební a vypořádací systémy, které výhodu neodvolatelnosti zúčtování nemají.¹⁶⁰

Vynětí plateb v rámci správy cenných papírů se vztahuje na výplatu dividend, výnosů nebo jiných příjmů, nebo na odkup a prodej těchto cenných papírů např. zúčtovateli, úvěrovými institucemi, či subjekty kolektivního investování.¹⁶¹

2.9. Platby v rámci advokátní, notářské a exekutorské úschovy

Přestože se jedná o služby, které jsou platebním službám velmi podobné, o platební služby se dle ZPS nejedná ani v případě plateb prováděných v rámci správy cizího majetku podle zákona upravujícího výkon advokacie,¹⁶² zákona upravujícího činnost notářů¹⁶³ nebo podle zákona upravujícího činnost soudních exekutorů;¹⁶⁴ tedy plateb v rámci advokátní, notářské nebo exekutorské úschovy.¹⁶⁵ Formulace této výjimky byla v ZPS upřesněna, zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, vyjímá platby „v rámci správy cizího majetku podle jiného předpisu“, přičemž poznámka pod čarou odkazovala na zákon o advokacii a notářský řád.¹⁶⁶

Zejména advokátní a notářská úschova bývá v praxi často využívána jako způsob placení, pokud je potřeba provést určitou platbu až na základě splnění určité odkládací podmínky. Plátce tedy na základě smlouvy o úschově, popř. smlouvy svěřenecké,¹⁶⁷ složí peněžní prostředky do úschovy s tím, že schovatel, ať již je to advokát, notář, či exekutor, podle této smlouvy peníze po splnění stanovených podmínek vyplatí příjemci.¹⁶⁸ Tímto postupem lze předejít situaci, kdy plátce poskytne příjemci peněžní prostředky, aniž by měl jistotu, že příjemci svůj závazek splní; na druhou stranu si příjemce může být jist, že plátce má k dispozici dostatečné peněžní prostředky k provedení obchodu.

parlamentu a Rady 2009/44/ES a 2010/78/EU. Regulace platebních systémů s neodvolatelností zúčtování je transponována v části třetí hlavě II ZPS.

¹⁶⁰ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 64.

¹⁶¹ Článek 3 písm. h) a i) PSD2.

¹⁶² Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii.

¹⁶³ Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

¹⁶⁴ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

¹⁶⁵ § 3 odst. 3 písm. d) bod 5 ZPS.

¹⁶⁶ § 3 odst. 3 písm. d) bod 4 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku.

¹⁶⁷ Smlouva o úschově je vždy dvoustranná smlouva (§ 2402 občanského zákoníku), pokud do smlouvy vstoupí i třetí strana, jde o smlouvu nepojmenovanou dle § 1746 odst. 2 občanského zákoníku, přičemž se pro tento typ smluv nejčastěji používá označení „svěřenecká smlouva“. Více v CALLAGHAN, Ida. *Advokátní úschova peněz*. epravo.cz [online]. 2016 [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/prakticke-rady/advokatni-uschova-penez-100453.html>.

¹⁶⁸ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 64.

2.10. Obchodní zastoupení

O platební služby rovněž nejde v případě plateb, kdy mezi plátce a příjemce vstupuje třetí osoba, která se zároveň podílí na uzavření smlouvy zakládající mezi těmito osobami podkladový právní vztah.¹⁶⁹ Tato situace může nastat např. na základě obchodního zastoupení¹⁷⁰ podle občanského zákoníku. Třebaže je podstata služby velmi podobná platebním službám (konkrétně převodu peněžních prostředků z platebního účtu), neboť mezi plátce a příjemce vstupuje třetí osoba, která pro ně zajišťuje přesun peněžních prostředků od plátce k příjemci, rozlišujícím znakem je skutečnost, že se tato třetí osoba podílí i na uzavření smlouvy zakládající právní vztah mezi plátcem a příjemcem. Tato třetí osoba buď jedná jménem plátce nebo příjemce, popř. uzavření této smlouvy alespoň pro jednu smluvní stranu zprostředkovává.¹⁷¹ V rámci této výjimky provozují svou činnost mnozí zprostředkovatelé nákupu a prodeje zboží na internetu¹⁷² nebo *crowdfundingové* platformy.¹⁷³

Poněvadž byla tato výjimka v minulosti jednotlivými členskými státy uplatňována rozdílně, na základě PSD2 došlo k jejímu zúžení, což může mít závažné důsledky zvláště pro provozovatele různých internetových platforem. Vynětí se nyní vztahuje pouze na případy, kdy zástupci jednájí pouze jménem plátce nebo pouze jménem příjemce. V takovém případě je lhotejné, zda mají v držení peněžní prostředky klientů. Pokud ovšem tyto třetí osoby jednájí jménem plátce i příjemce, je podmínkou vynětí, aby v žádném okamžiku neměli v držení peněžní prostředky klientů (ani nad nimi neměli kontrolu).¹⁷⁴ Ačkoli tato změna byla do ZPS transponována velmi přesně,¹⁷⁵ autor této práce se s ohledem na povinnost eurokonformního

¹⁶⁹ § 3 odst. 3 písm. d) bod 6 ZPS. Zákon tuto výjimku definuje poněkud komplikovaně jako platbu prováděnou „osobou, která jedná jménem plátce, nebo příjemce při nákupu nebo prodeji zboží nebo poskytování nebo čerpání služeb, nebo osobou, která na účet plátce, nebo příjemce zprostředkovává takový nákup, prodej, poskytování nebo čerpání, a to jedná-li se o platbu vyplývající z tohoto nákupu, prodeje, poskytování nebo čerpání“.

¹⁷⁰ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 65.

¹⁷¹ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 65.

¹⁷² KENNEDY, Brook. *A PSD2: The Real Regulatory Impact On Marketplaces Offering Payment Services*. Finance Digest [online]. 2018 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://www.financedigest.com/a-psd2-the-real-regulatory-impact-on-marketplaces-offering-payment-services.html>.

¹⁷³ Crowdfunding je způsob financování různých projektů či produktů větším počtem jednotlivců přispívajícími nízkými obnosy. Ty jsou shromažďovány prostřednictvím internetových platforem. Viz Evropská komise. *Crowdfunding explained*. European Commission: Growth (Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs) [online]. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/crowdfunding-guide/what-is-explained_en. Příkladem crowdfundingové platformy vykonávající svoji činnost v ČR je Fundlift provozovaný společností Fundlift, s.r.o.

¹⁷⁴ Bod 11 preambule PSD2.

¹⁷⁵ Ustanovení „...osobou, která jedná jménem jiné osoby při nákupu nebo prodeji zboží nebo poskytování nebo čerpání služeb...“ zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, bylo v ZPS nahrazeno slovním spojením „...osobou, která jedná jménem plátce, nebo příjemce při nákupu nebo prodeji zboží nebo poskytování nebo čerpání služeb...“.

výkladu domnívá, že podmínky vynětí v rámci této výjimky uvedené v PSD2 se použijí i v České republice.

2.11. Platby prováděné poskytovatelem služby elektronických komunikací nebo operátorem

Výjimka pro platby prováděné poskytovatelem služby elektronických komunikací nebo operátorem byla v PSD formulována nejasně a její výklad se v jednotlivých členských státech lišil.¹⁷⁶ Proto v PSD2 došlo ke zpřesnění její definice. Dle nové úpravy se tato výjimka použije, jestliže platba:

- (i) slouží k zaplacení za digitální obsah (např. vyzváněcí melodie, hry na mobilní telefon) nebo hlasové služby;
- (ii) slouží k zaplacení za vstupenky nebo jízdenky; nebo
- (iii) byla poskytnuta za charitativním účelem.

Jelikož bylo úmyslem vyčlenit z regulace platby nepatrné hodnoty, na základě PSD2 byly pro tuto výjimku stanoveny limity, a to ve výši 50 € za jednotlivou platbu a 300 € za veškeré platby, které tímto způsobem provedl jeden koncový uživatel za jeden měsíc. Zákodárce rovněž vyjasnil některé pochybnosti,¹⁷⁷ když v ZPS pod tuto výjimku výslovně podřadil i vstupenky a jízdenky zakoupené prostřednictvím elektronického komunikačního zařízení (zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, zmiňoval pouze zboží nebo služby, které jsou dodávány do elektronického komunikačního zařízení). Tuto skutečnost autor vítá, neboť platby za tyto služby nedosahují vysokých hodnot a slouží uživatelům k urychlení a zjednodušení nákupu těchto služeb, přičemž regulační zásah by je mohl o tyto výhody připravit.

Poskytovatel služby elektronických komunikací nebo operátor, který začne provádět výše uvedené platby, má povinnost oznámit ČNB způsob, jakým jsou tyto platby prováděny.¹⁷⁸ ČNB na základě těchto oznámení uveřejní na svých internetových stránkách seznam činností vykonávaných v rámci této výjimky a o těchto činnostech informuje Evropský orgán pro bankovníctví.¹⁷⁹

¹⁷⁶ Bod 16 preambule PSD2.

¹⁷⁷ Autoři komentáře k zákonu č. 284/2009 Sb., o platebním styku upozorňovali, že elektronické vstupenky a jízdenky dle zahraniční literatury nebylo možné pod tuto výjimku zahrnout. Viz BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 66.

¹⁷⁸ § 252 odst. 2 ZPS.

¹⁷⁹ § 252 odst. 3 a 4 ZPS.

2.12. Vyplácení hotovosti nezávislým poskytovatelem bankomatu a cashback

Jak již bylo uvedeno výše, o platební službu se nejedná ani v případě vyplácení hotovosti prostřednictvím bankomatu nezávislého provozovatele, který neprovozuje žádné jiné platební služby. Tito provozovatelé v tomto případě fungují pouze jako zástupci poskytovatele platební služby.¹⁸⁰ Do režimu platebních služeb nespadá ani vyplácení hotovosti pomocí služby *cashback*,¹⁸¹ která umožňuje získat určitou částku v hotovosti při platbě kartou u obchodníka za zboží či služby.

Přestože se v obou výše uvedených případech o platební služby nejedná, ZPS tyto činnosti zcela bez regulace neponechává. Pokud je s těmito platbami spojená poplatková povinnost, jsou o tom osoby provozující tyto činnosti povinny uživatele předem informovat.¹⁸²

2.13. Činnost poskytovatelů technických služeb

Poslední výjimka, kterou ZPS výslovně uvádí, míří na činnost poskytovatelů technických služeb podporující platební služby, při kterých nedochází k přesunům peněžních prostředků.¹⁸³ Jsou to mimo jiné služby spočívající ve zpracování a uchování údajů, ověřování totožnosti, poskytování informačních technologií a služeb komunikačních sítí, správa bankomatů a poskytování a údržba platebních terminálů či jiných zařízení využívaných v oblasti platebních služeb a jejich údržby.¹⁸⁴ Poskytovatelé technických služeb přichází do styku pouze s poskytovateli platebních služeb, v jejichž prospěch vykonávají svou činnost, a do kontaktu s uživateli tak vůbec nepřichází. Proto zde odpadá potřeba poměrně přísné regulace platebních služeb. Jelikož ZPS umožňuje, aby platební instituce a instituce elektronických peněz některé provozní činnosti svěřily jiné osobě,¹⁸⁵ technické služby mohou být vykonávány rovněž prostřednictvím pověřeného zástupce. ZPS s poskytováním služeb prostřednictvím pověřeného zástupce spojuje notifikační povinnost vůči ČNB.¹⁸⁶

ZPS výslovně uvádí, že výjimkou pro činnost poskytovatelů technických služeb nejsou dotčeny platební služby nepřímého dání platebního příkazu a informování o platebním účtu.¹⁸⁷ Takovéto upřesnění lze pouze uvítat, neboť s ohledem na rozličné činnosti, které pod technické

¹⁸⁰ § 3 odst. 3 písm. e) bod 2 ZPS.

¹⁸¹ § 3 odst. 3 písm. e) bod 1 ZPS.

¹⁸² § 148 odst. 3 ZPS.

¹⁸³ § 3 odst. 3 písm. g) ZPS.

¹⁸⁴ Poslanecká sněmovna České Republiky. *Vl.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-02-10]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>, Důvodová zpráva, s. 128.

¹⁸⁵ § 25 a 84 ZPS.

¹⁸⁶ § 27 a 86 ZPS.

¹⁸⁷ § 3 odst. 3 písm. g) ZPS.

služby spadají, je tato výjimka definována poměrně vágně a někteří poskytovatelé platebních služeb nepřímého dání platebního příkazu a informování o platebním účtu by mohli argumentovat, že svoji činnost vykonávají právě v rámci výjimky pro činnost poskytovatelů technických služeb a nepotřebovali by tak povolení ČNB.

3. Právní úprava

3.1. Historie tuzemské právní úpravy

Přestože je bezhotovostní platební styk z národohospodářského hlediska v současnosti bezpochyby významnější než platební styk hotovostní, jeho právní úprava byla až do počátku 21. století poměrně kusá.¹⁸⁸ Některé instituty, např. smlouva o běžném účtu, byly upraveny v obchodním zákoníku,¹⁸⁹ jiné v zákoně č. 21/1992 Sb., o bankách (dále jen „**zákon o bankách**“) – mimo jiné systém mezibankovního platebního styku. Tam, kde zákonná regulace chyběla, byla často nahrazována podrobnou úpravou smluvní.¹⁹⁰

Historicky prvním předpisem, který upravoval oblast platebního styku a platebních služeb, byl v České republice zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech, který byl přijat během příprav České republiky na vstup do EU.¹⁹¹ Tento předpis zakotvil princip neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a již tehdy transponoval čtyři evropské směrnice.¹⁹² Mnohé oblasti dnes upravené v ZPS však tento předpis zcela opomíjel.¹⁹³

Ke komplexní právní úpravě platebního styku v České republice došlo až zákonem č. 284/2009 Sb., o platebním styku. Ten byl přijat v souvislosti s transpozicí PSD a na jeho základě došlo k přesunu některých právních otázek z roviny kogentní do roviny jednostranně kogentní¹⁹⁴ a dispozitivní.¹⁹⁵ Na základě PSD byla zavedena zcela nová kategorie poskytovatelů platebních služeb – platební instituce. Ty jsou oprávněny poskytovat platební služby, avšak na rozdíl od bank a družstevních záložen nemohou přijímat vklady od veřejnosti. Členské státy měly rovněž možnost zavést kategorii poskytovatelů platebních služeb, kteří

¹⁸⁸ BAKEŠ, Milan; KARFÍKOVÁ Marie; KOTÁB, Petr; MARKOVÁ, Hana *et al.* *Finanční právo*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 552 s. ISBN 978-80-7400-440-7, s. 356.

¹⁸⁹ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

¹⁹⁰ Např. v oblasti platebních karet.

¹⁹¹ ANGELIS, Ivan; TAUBER, Josef. *Historie České bankovní asociace 1992 – 2016*. Česká bankovní asociace [online]. 2017 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/historie_cba_2017.pdf, s. 16.

¹⁹² Mimo jiné právě směrnicí Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES ze dne 19. května 1998 o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry.

¹⁹³ Zákon neobsahoval např. inkasní formu placení. Viz POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 716 s. ISBN 80-7179-462-7, s. 162.

¹⁹⁴ Jednostranně kogentní normy spočívají v tom, že se strany nemohou odchýlit od určitého ustanovení v neprospěch slabší strany. Příkladem jednostranně kogentní normy bylo ustanovení § 75 odst. 1 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, které stanovilo, že se poskytovatel a uživatel nemohou dohodou odchýlit od ustanovení upravujících práva a povinnosti při poskytování platebních služeb v neprospěch uživatele. Viz PŘÍKAZSKÁ, Monika. *Smlouvy o účtu v platebním styku*. Obchodněprávní revue. 2016, č. 5, s. 147-153. Stejným způsobem k úpravě práv a povinností při poskytování platebních služeb přistupuje i ZPS.

¹⁹⁵ BAKEŠ, Milan; KARFÍKOVÁ Marie; KOTÁB, Petr; MARKOVÁ, Hana *et al.* *Finanční právo*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 552 s. ISBN 978-80-7400-440-7, s. 356.

poskytují platební služby v menším rozsahu. Česká republika této diskrece využila a mimo platebních institucí zákon umožnil vznik poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu. Zákon byl několikrát novelizován, zejména v souvislosti se směrnicí PAD a přijetím občanského zákoníku.

3.2. Zákon o platebním styku

Ústřední roli v regulaci platebního styku hraje v současnosti zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku,¹⁹⁶ který s účinností od 13. ledna 2018 nahradil dosavadní zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku. ZPS byl přijat v návaznosti na legislativní činnost EU, neboť bylo třeba transponovat PSD2 a další novelizace zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, již nebyla vhodná s ohledem na přehlednost právní úpravy.¹⁹⁷ Kromě PSD2 implementuje ZPS do českého právního řádu i směrnici o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry,¹⁹⁸ směrnicí o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz¹⁹⁹ a směrnicí PAD, které nicméně transponoval i již dnes zrušený zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku.

ZPS definuje základní instituty platebního styku a platebních služeb a upravuje právní vztahy mezi jejich poskytovateli a uživateli. Tento zákon obsahuje jak veřejnoprávní ustanovení regulující poskytovatele platebních služeb, jejich činnost a podmínky získání povolení poskytovat platební služby, ale také normy soukromého práva se zaměřením na vzájemné právní vztahy poskytovatelů a uživatelů platebních služeb.

ZPS je rozdělen do devíti částí, ve srovnání s předcházejícím právním předpisem tak došlo k podstatnému rozšíření materie (zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, obsahoval v době jeho přijetí 147 paragrafovaných ustanovení, ZPS jich má 280). To je ovšem pochopitelné, neboť ZPS úpravu platebních služeb a platebního styku podstatně zpřesňuje a nově reguluje platební služby, které dříve regulovány nebyly.

¹⁹⁶ Spolu se ZPS byl přijat i zákon č. 371/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o platebním styku.

¹⁹⁷ Poslanecká sněmovna České Republiky. *VL.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-02-30]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>, Důvodová zpráva, s. 119. Oproti tomu na Slovensku byla PSD2 transponována prostřednictvím novely již existujícího zákona č. 492/2009 Z. z. o platobných službách.

¹⁹⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES ze dne 19. května 1998 o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry, ve znění směrnic Evropského parlamentu a Rady 2009/44/ES a 2010/78/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a č. 909/2014.

¹⁹⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/110/ES ze dne 16. září 2009 o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností, o změně směrnic 2005/60/ES a 2006/48/ES a o zrušení směrnice 2000/46/ES, ve znění směrnic Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU a 2015/2366.

První část ZPS definuje základní pojmy týkající se platebního styku, obsahuje pozitivní a negativní vyčet platebních služeb a vymezuje elektronické peníze. Část druhá se věnuje poskytovatelům platebních služeb a osobám oprávněným vydávat elektronické peníze. V třetí části ZPS reguluje platební systémy, které ovšem stojí mimo rozsah této práce. Práva a povinnosti při poskytování platebních služeb a proces vydávání elektronických peněz jsou upraveny v části čtvrté, část pátá transponuje směrnici PAD. Další část se ZPS věnuje bezpečnosti v oblasti platebního styku; na tuto oblast kladli evropští zákonodárci při tvorbě PSD2 velký důraz. Zbývající tři části pak tvoří vymezení přestupků, dohled a kontrola nad dodržováním pravidel platebního styku, a společná, přechodná a závěrečná ustanovení.

V ZPS ve srovnání s přechodí právní úpravou přibyly nové povinnosti týkající se bezpečnosti poskytování platebních služeb. Poskytovatelé platebních služeb jsou nově povinni ohlašovat ČNB závažné bezpečnostní a provozní incidenty, stejně tak musí ČNB každoročně podávat zprávu o bezpečnostních a provozních rizicích, kterým jsou vystaveni, a o podvodných činnostech, které v souvislosti s poskytováním platebních služeb zaznamenali.²⁰⁰ Vedle těchto informačních povinností ZPS upravuje tzv. silné ověření uživatele, které je nutné poskytovatel provést při dispozicích uživatele s platebním účtem.²⁰¹ Silným ověřením uživatele se rozumí ověření prostřednictvím minimálně dvou následujících prvků:

- údaj, který je znám pouze uživateli;
- věc, kterou má uživatel ve své moci; a
- biometrický údaj uživatele.²⁰²

Poskytovatelé platebních služeb budou povinni provádět silné ověření uživatele až po nabytí účinnosti RTS, tedy od 14. září 2019.²⁰³

3.3. Další tuzemské zákony upravující platební styk

Přestože by měl ZPS představovat komplexní úpravu platebních služeb v České republice, některá práva a povinnosti poskytovatelů a uživatelů jsou regulovány i jinými předpisy.

²⁰⁰ VOJTĚCH, Petr. *Nový zákon o platebním styku v platnosti*. epravo.cz [online]. 2017 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-v-platnosti-106689.html>.

²⁰¹ § 223 odst. 1 ZPS.

²⁰² § 223 odst. 3 ZPS.

²⁰³ Článek 38 RTS.

Občanský zákoník obsahuje obecná soukromoprávní ustanovení týkající se smlouvy o účtu nebo jednorázového vkladu. Ty se vedle ZPS uplatní v režimu subsidiarity.²⁰⁴ Občanský zákoník rovněž upravuje právní vztahy vznikající v souvislosti s jiným než platebním účtem.²⁰⁵ Tato úprava se použije jednak v souvislosti s účty, které nejsou platebními účty (např. účty stavebního spoření),²⁰⁶ a dále také na činnosti, které jsou z režimu platebních služeb vyňaty.²⁰⁷

Občanský zákoník upravuje také okamžik splnění peněžitého dluhu, který je plněn prostřednictvím poskytovatele platebních služeb. Okamžik splnění v tomto případě nastane připsáním platební transakce na účet poskytovatele platebních služeb věřitele.²⁰⁸ Na tuto konstrukci navazuje úprava odpovědnosti za nesprávně provedené platební transakce v ZPS.²⁰⁹

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, stanoví pro poskytovatele platebních služeb povinnost identifikace a kontroly klienta, zákon o bankách a zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, regulují činnost tradičních poskytovatelů platebních služeb – bank a družstevních záložen.

3.4. Podzákoné předpisy

Některé oblasti platebních služeb, především týkající se činnosti poskytovatelů platebních služeb, jsou upraveny podzákonými předpisy, zejména vyhláškami ČNB. Nejdůležitějším z podzákoných předpisů, který zůstal v platnosti i po nabytí účinnosti ZPS, je vyhláška č. 169/2011 Sb., o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku. Vyhláška mimo jiné upravuje národní formát čísla účtu, přičemž definuje identifikátor účtu (tj. část čísla účtu před lomítkem) a kódy platebního styku (část čísla účtu za lomítkem).²¹⁰ Příloha vyhlášky stanovuje důležitý algoritmus kontroly čísla účtu, tzv. modulo 11, s jehož pomocí lze snadno odhalit nesprávně uvedené, popř. neexistující číslo účtu. Tento přepis rovněž v českém právním řádu zakotvuje pravidla tvorby čísla účtu v souladu s pravidly mezinárodní standardizace (IBAN – *International Bank Account Number*) obsaženými v normě ISO 13616,²¹¹ usnadňující provádět platby do a ze zahraničí.

²⁰⁴ JINDŘICHOVÁ, Denisa; HLÁDEK, Tomáš. *Závazky ze smlouvy o účtu, jednorázovém vkladu, akreditivu a inkasu v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 228 s. ISBN 978-80-7400-510-7, s. 7-8.

²⁰⁵ § 2670-2675 občanského zákoníku.

²⁰⁶ BERAN, Jiří. *Platební styk ve světle nového občanského zákoníku*. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 2 (4), s. 52.

²⁰⁷ HULMÁK, Milan *et al.* *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2072 s. ISBN 978-80-7400-287-8, s. 1194.

²⁰⁸ § 1957 odst. 1 ZPS.

²⁰⁹ BERAN, Jiří. *Platební styk ve světle nového občanského zákoníku*. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 2 (4), s. 54.

²¹⁰ § 4 vyhlášky č. 169/2011 Sb., o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku.

²¹¹ § 1 vyhlášky č. 169/2011 Sb., o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku.

Vyhláška č. 454/2017 Sb., o informačních povinnostech některých osob oprávněných poskytovat platební služby nebo vydávat elektronické peníze byla vydána ČNB v souvislosti s přijetím ZPS a upravuje rozsah, formu, lhůty a způsob sestavování a předkládání informací ČNB některými osobami oprávněnými poskytovat platební služby.²¹²

Za zmínku stojí rovněž vyhláška č. 7/2018 Sb., o některých podmínkách výkonu činnosti platební instituce, správce informací o platebním účtu, poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, instituce elektronických peněz a vydavatele elektronických peněz malého rozsahu. Ta podrobně upravuje způsob plnění požadavků na řídicí a kontrolní systém, resp. způsob plnění požadavků na systém vyřizování stížností a systém řízení bezpečnostních a provozních rizik u poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu. Dále stanovuje pravidla pro výpočet výše kapitálu a kapitálové přiměřenosti platební instituce. Tato vyhláška rovněž pro platební instituce poskytující nepřímé dání platebního příkazu a informování o platebním účtu určuje minimální limity pojistného plnění z pojištění nebo srovnatelného zajištění pro krytí rizik z případné povinnosti napravit neautorizovanou nebo nesprávně provedenou platební transakci či neoprávněné získání nebo užití informací o platebním vzhledem k poskytovateli, který uživateli vede platební účet.²¹³

Nepřímý, avšak nikoliv zanedbatelný vliv mají i výkladové a metodické sdělení ČNB, Evropské centrální banky a Evropského orgánu pro bankovníctví.

3.5. Evropské právní předpisy

Komunitární právo má na českou úpravu platebních služeb zásadní vliv. Volný pohyb kapitálu a plateb zakotvený ve čtvrté kapitole Smlouvy o fungování EU představuje jednu ze čtyř základních svobod vnitřního trhu. Česká právní úprava platebních služeb vznikla do značné míry transpozicí evropských směrnic, přičemž zásadní vliv měly především směrnice o platebních službách – PSD a PSD2. Evropská právní úprava je tedy z pohledu tuzemské regulace platebních služeb důležitá především pro výklad právních předpisů, nicméně některé oblasti s platebními službami související upravují přímo použitelná nařízení.²¹⁴

3.5.1. Směrnice PSD

K harmonizaci právní úpravy platebních služeb v EU došlo zejména prostřednictvím PSD, která představovala komplexní úpravu platebních služeb a přinesla jednotná pravidla pro

²¹² Tato vyhláška se vztahuje na platební instituce, instituce elektronických peněz, zahraniční platební instituce a zahraniční instituce elektronických peněz, poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, vydavatele elektronických peněz malého rozsahu a správce informací o platebním účtu.

²¹³ § 17 ZPS.

²¹⁴ Viz výklad k regulačním technickým normám týkajících se ověřování a komunikace v pododdílu 3.5.3 níže.

platby napříč Evropou. Členské státy měly povinnost ji implementovat do 1. listopadu 2009; Česká republika tak učinila přijetím zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku.

Tato směrnice přinesla větší transparentnost platebních služeb a více informací pro spotřebitele – např. o poplatcích spojených s platebními službami. Na základě PSD rovněž došlo ke zrychlení provádění platebních transakcí a byla posílena práva spotřebitelů v případě zneužití platebních prostředků.²¹⁵ PSD měla výrazný dopad na osoby poskytující platební služby, neboť mezi ně umožnila vstoupit i nebankovním subjektům, čímž došlo ke zvýšení konkurence.

Ačkoli byla PSD přijata v režimu plné harmonizace, implementace jednotlivými členskými státy se od sebe nezřídka lišily. Rozdíly vznikly zejména v souvislosti s výjimkami z působnosti směrnice, které byly příliš obecné a nabízely více možností výkladu.²¹⁶ Docházelo tak k situacím, kdy příslušná činnost v jednom členském státu podléhala regulaci platebních služeb, přičemž ve druhém se jednalo o činnost neregulovanou. To mohlo vést k přesunu subjektů zabývajících se touto činností do členských států, kde by regulaci platebních služeb nepodléhaly,²¹⁷ což úmyslem zákonodárců zajisté nebylo.

Kromě toho se na trhu internetových platebních služeb objevily nové druhy plateb a s nimi i zcela nové subjekty, které tyto platby poskytují.²¹⁸ Tyto subjekty nabízely často levnější alternativy již zavedených platebních služeb, především v oblasti iniciování platebních transakcí a podávání informací o platebním účtu,²¹⁹ avšak nepodléhaly regulaci platebních služeb, neboť se na ně PSD nevztahovala. To mohlo vést k uplatňování rozdílných přístupů napříč členskými státy EU; Evropská komise se proto rozhodla stávající směrnici přepracovat a v návaznosti na tyto nové služby ji modernizovat.

3.5.2. Směrnice PSD2

V roce 2015 byla přijata zcela nová směrnice o platebních službách – PSD2, která původní PSD zrušila. Členské státy EU měly povinnost PSD2 implementovat nejpozději do 13. ledna 2018. I přes dvouletou lhůtu k transpozici směrnice do národního práva svoji

²¹⁵ Evropská komise. *Payment Services Directive: frequently asked questions*. European Commission - Fact Sheet [online]. 2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5793_en.pdf.

²¹⁶ Tato situace nastala mimo jiné v případě již zmiňované výjimky pro platby prováděné poskytovatelem služby elektronických komunikací.

²¹⁷ VOJTĚCH, Petr. *Nový zákon o platebním styku v platnosti*. epravo.cz [online]. 2017 [cit. 2018-02-10]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-v-platnosti-106689.html>.

²¹⁸ Bod 27 preambule PSD2.

²¹⁹ Body 27 a 28 preambule PSD2.

povinnost v řádném termínu splnila jen třetina členských států EU.²²⁰ Česká republika byla v tomto ohledu úspěšná, když naprostá většina materie PSD2 byla implementována na základě ZPS, který nabyl účinnost právě 13. ledna 2018.

PSD2 představuje pro poskytování platebních služeb výraznou regulatorní změnu. Na základě této směrnice došlo ke zpřístupnění informací o platebních účtech třetím stranám,²²¹ zejména v souvislosti se zcela novými platebními službami – nepřímým dáním platebního příkazu a informování o platebním účtu. PSD2 přinesla také zákaz *surchargingu*, mnohé požadavky v oblasti bezpečnosti platebních služeb, mimo jiné informační povinnosti vůči orgánům dohledu a proces silného ověření uživatelů, zpřísnění podmínek pro blokadu peněžních prostředků atd. Oproti PSD došlo k rozšíření působnosti PSD2 na platební transakce v jiných měnách než měnách členských států EU²²² a na platby, kde se buď plátce nebo příjemce nachází ve státě, který není členským státem EU.

PSD 2 si vytyčila především následující cíle:

- pokračovat ve vývoji jednotného integrovaného a efektivního trhu platebních služeb;
- zajistit snadnější a bezpečnější používání internetových platebních služeb;
- vytvořit spravedlivé podmínky pro poskytovatele platebních služeb, včetně nových subjektů na trhu platebních služeb;
- lépe chránit spotřebitele před zneužitím platebních prostředků; a
- posílit práva spotřebitelů a snížit ceny plateb.²²³

PSD2 je v režimu plné harmonizace, což znamená, že se členské státy při transpozici nemohly až na výslovně uvedené výjimky odchýlit od úpravy obsažené v PSD2. Dle názoru autora této práce se jedná o vhodně zvolený přístup, neboť národní výjimky a odchylky od jednotné komunitární úpravy jsou z pohledu volného pohybu plateb nežádoucí. Jednotná evropská úprava rovněž umožňuje přeshraniční poskytování platebních služeb, což má pozitivní vliv na hospodářskou soutěž.

²²⁰ Evropská komise. *Payment services (PSD 2) - transposition status*. European Commission: Business, Economy, Euro [online]. [cit. 2018-01-14]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/publications/payment-services-directive-transposition-status_en.

²²¹ VOJTĚCH, Petr. *Nový zákon o platebním styku v platnosti*. epravo.cz [online]. 2017 [cit. 2018-02-10]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-v-platnosti-106689.html>.

²²² Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, se nicméně vztahoval na všechny platební transakce bez ohledu na měnu, ve které byly prováděny.

²²³ RUSTAMOV, Tamerlan H. *Directions in the development of the payment service market*. Journal of Payments Strategy & Systems, 2016, č. 10 (2), s. 181-193, s.186.

Na druhou stranu si autor této práce klade otázku, proč se evropští zákonodárci namísto směrnice nevydali cestou přímo použitelného nařízení. Přijetí nařízení by předešlo situaci, kdy dvě třetiny členských států EU nebyly schopny transponovat PSD2 do národního práva ve stanovené lhůtě. Díky nařízení by rovněž bylo možné urychlit přístup třetích stran k platebním účtům a předejít tak nejasnostem, které v souvislosti s tím nastaly v přechodném období mezi nabytím účinnosti PSD2 a vydáním regulačních technických norem, které tuto problematiku upravují a o kterých pojednává následující pododdíl.

3.5.3. Regulační technické normy týkající se ověřování a komunikace

Ode dne nabytí účinnosti ZPS jsou poskytovatelé, kteří uživateli vedou platební účet, povinni umožnit nepřímo dát platební příkaz prostřednictvím jiného poskytovatele.²²⁴ Za podmínky, že s tím uživatel vysloví souhlas, jsou tito poskytovatelé dále povinni sdělit poskytovateli služby informování o platebním účtu některé informace o uživatelově platebním účtu.²²⁵ Tato povinnost se vztahuje výhradně na platební účty, které jsou dostupné prostřednictvím internetu.²²⁶ ZPS obsahuje pouze základní vymezení práv a povinností poskytovatelů vedoucích uživateli platební účet, přičemž podrobná úprava zpřístupnění platebních účtů třetím stranám je obsažena v regulačních technických normách týkajících se silného ověření klienta a společných a bezpečných otevřených standardů komunikace (RTS). Toto přímo použitelné nařízení Evropská komise přijala v přenesené působnosti na základě zmocnění v PSD2.²²⁷ RTS byly na základě mandátu uděleného směrnicí PSD2²²⁸ vypracovány Evropským orgánem pro bankovníctví a v Úředním věstníku Evropské unie byly zveřejněny 14. března 2018.²²⁹

RTS stanoví minimální bezpečnostní požadavky v souvislosti se silným ověřením uživatele a zabezpečením důvěrných informací. Rovněž upravují standardy v oblasti komunikace mezi poskytovateli platebních služeb, zejména v souvislosti s platebními službami nepřímého dání platebního příkazu a informování o platebním účtu.²³⁰ RTS nabydou účinnost

²²⁴ § 161 odst. 1 ZPS.

²²⁵ § 191 odst. 1 ZPS.

²²⁶ § 161 odst. 6 a § 191 odst. 6 ZPS.

²²⁷ Článek 98 odst. 4 PSD2.

²²⁸ Článek 98 odst. 1 PSD2.

²²⁹ GOUTAY, Philippe; HAAS, Olivier; VERHEYDEN, Alexandre G.; STAS, Karl. *EU Regulatory Technical Standards for Strong Customer Authentication Enter Into Force*. Lexology [online]. 2018 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=2a208b40-2e0d-404a-a9ce-39177f5d5f7f>.

²³⁰ GOUTAY, Philippe; HAAS, Olivier; VERHEYDEN, Alexandre G.; STAS, Karl. *EU Regulatory Technical Standards for Strong Customer Authentication Enter Into Force*. Lexology [online]. 2018 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=2a208b40-2e0d-404a-a9ce-39177f5d5f7f>.

dne 14. září 2019, čímž dojde ke značnému omezení používání technologie *screen scraping* k přístupu k informacím o platebnímu účtu a při nepřímém dáním platebního příkazu.²³¹

Je na místě zkritizovat činnost evropského zákonodárce, neboť RTS byly oficiálním způsobem přijaty až dva měsíce poté, co nabyla účinnost PSD2. Zpřístupnění platebních účtů třetím stranám představuje zejména pro banky vedoucí tyto účty výrazný zásah do jejich činnosti, a tudíž by nemělo být spojováno se vznikem právní nejistoty v oblasti, která přímo souvisí s bezpečností údajů uživatelů platebních služeb.

Za účelem vyjasnění povinností poskytovatelů v přechodném období před nabytím účinnosti RTS vydalo Ministerstvo financí České republiky a ČNB sdělení,²³² které vymezuje technické požadavky týkající se přístupu k platebnímu účtu. Ačkoli lze ocenit činnost Ministerstva financí České republiky a ČNB, kteří tímto sdělením pomohli vyjasnit některé sporné záležitosti týkající se technického provedení zejména nepřímého dání platebního příkazu a informování o platebním účtu, nejedná se o optimální řešení, neboť doporučení vydávaná orgány dohledu jednotlivých členských států se mezi sebou mohou lišit. Jedním z cílů PSD2 je prohlubovat integraci jednotného trhu platebních služeb, avšak nastalá situace má spíše opačný důsledek.

3.5.4. Nařízení o mezibankovních poplatcích

Jak již bylo uvedeno výše, na základě PSD2 bylo obchodníkům zakázáno účtovat zákazníkům jakékoli přírážky (*surcharging*) v případě platebních prostředků, u nichž jsou mezibankovní poplatky upraveny nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. dubna 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce²³³ (dále jen „**nařízení o mezibankovních poplatcích**“). Toto nařízení bylo přijato spolu s PSD2 a přímo reguluje výši mezibankovních poplatků (anglicky *multilateral interchange fees*), tj. poplatků, které za každou platební transakci prostřednictvím platební karty hradí poskytovatel obchodníka poskytovateli držitele platební karty.²³⁴

²³¹ Článek 38 RTS. Poskytovatelé, kteří vedou platební účet nicméně budou povinni připravit rozhraní umožňující přístup třetích stran k platebnímu účtu již o půl roku dříve.

²³² MFČR, ČNB. *Sdělení Ministerstva financí a České národní banky ze dne 1. prosince 2017 k přechodnému období podle zákona č. 370/2017 Sb., o platebním styku*. ČNB: Platební styk [online]. 2017 [cit. 2017-12-14]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/pravni_predpisy/download/sdeleni_mfer_a_cnb_k_zakonu_370_2017.pdf.

²³³ Článek 62 odst. 4 PSD2. Zákaz *surchargingu* se použije rovněž na platební služby, na které se vztahuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009.

²³⁴ JINDŘICHOVÁ, Denisa. *Nařízení o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce*. Bankovníctví, 2015, č. 12, s. 31

Nařízení o mezibankovních poplatcích vzniklo jako reakce na skutečnost, že mezibankovní poplatky byly v členských státech různě vysoké a v posledních letech některé členské státy vydaly právní předpisy, které mezibankovní poplatky přímo či nepřímo regulovaly, čímž došlo k vytvoření nejednotné úpravy mezibankovních poplatků napříč členskými státy.²³⁵ Účelem nařízení je tedy zejména eliminovat rozdílnost vnitřního trhu.

Tento předpis stanovil maximální výši mezibankovních poplatků, a to konkrétně 0,2 % hodnoty transakce v případě platby debetní kartou, resp. 0,3 % hodnoty transakce při použití kreditní karty.²³⁶ Stanovení maximální výše mezibankovních poplatků se vztahuje pouze na čtyřstranná karetní schémata, trojstranná karetní schémata jsou z působnosti nařízení vyňata.²³⁷ S ohledem na skutečnost, že před nabytí účinnosti tohoto nařízení byla průměrná výše mezibankovních poplatků v České republice přibližně 1,2 %, ²³⁸ mělo nařízení poměrně značný dopad.

Nařízení o mezibankovních poplatcích nicméně reguluje výši mezibankovních poplatků v případě transakcí uskutečňovaných platebními kartami, jež vydala čtyřstranná schémata platebních karet. Mezibankovní poplatky u transakcí prostřednictvím platebních karet vydávaných v rámci třístranných schémat platebních karet nařízení neupravuje.²³⁹

3.5.5. Směrnice PAD

Pátá část ZPS implementuje do českého právního řádu směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. července 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky (dále jen „PAD“). Tato směrnice přináší spotřebitelům mnohá práva, a to zejména v oblasti transparentnosti platebních služeb a poskytování informací.

²³⁵ JINDŘICHOVÁ, Denisa. *Nařízení o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce*. Bankovníctví, 2015, č. 12, s. 31

²³⁶ Články 3 a 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. dubna 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce.

²³⁷ MFČR. *Změny mezibankovních poplatků za platební transakce*. MFČR: Tiskové zprávy [online]. 2015 [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2015/zmeny-mezibankovnich-poplatku-za-platebn-21456>.

²³⁸ SVOBODA, David. *Změny mezibankovních poplatků za platební transakce*. eAdvokacie [online]. 2017 [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://www.e-advokacie.cz/cs/clanky/zmeny-mezibankovnich-poplatku-za-platebni-transakce>.

²³⁹ Článek 1 odst. 3 písm. c) nařízení o mezibankovních poplatcích. Regulace mezibankovních poplatků se ovšem použije i pokud třístranné schéma platebních karet uděluje jiným poskytovatelům platebních služeb licence k vydávání platebních karet nebo k akceptaci karetních platebních transakcí, popř. k obojímu, nebo vydává karetní platební prostředky s partnerem v rámci společného označování nebo prostřednictvím zástupce (bod 18 preambule nařízení o mezibankovních poplatcích). To bylo nedávno potvrzeno v rozsudku Soudního dvora ze dne 7. února 2018 ve věci C-304/16 (American Express Company v. The Lords Commissioners of Her Majesty's Treasury).

Na základě PAD jsou spotřebitelé²⁴⁰ si u poskytovatele otevřít tzv. základní platební účet.²⁴¹ Prostřednictvím základní platebního účtu musí být spotřebitel oprávněn užívat alespoň tyto platební služby:

- vložení hotovosti na platební účet;
- výběr hotovosti z platebního účtu;
- provedení úhrady, zajištění inkasa (za podmínky, že je uživatel plátcem), převod peněžních prostředků, k němuž je dán platební příkaz prostřednictvím debetní platební karty; a
- vydání a správy platebních prostředků.²⁴²

Směrnice PAD rovněž upravuje proces změny platebního účtu (*switching*), a to jak v případě vnitrostátních změn, tak při přeshraničním otevírání platebních účtů. Směrnice rovněž stanoví požadavek, aby spotřebitelé v každém členském státě měli bezplatně přístup alespoň k jedné nezávislé internetové stránce srovnávající poplatky účtované uživatelům v souvislosti s platebním účtem.²⁴³

²⁴⁰ Všichni spotřebitelé oprávněně pobývající v EU.

²⁴¹ § 210 ZPS.

²⁴² JINDŘICHOVÁ, Denisa. *Posílení postavení spotřebitele v platebním styku jako jeden z cílů směrnice o základním platebním účtu*. *Obchodněprávní revue*, 2016, č. 3, s. 92.

²⁴³ Practical Law Financial Services. *Hot topics: Payment Accounts Directive*. Practical Law [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/9-532-2487?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/9-532-2487?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1).

4. Poskytovatelé platebních služeb

Poskytování platebních služeb na území České republiky je vyhrazeno pouze určitým subjektům, které k této činnosti mají povolení od ČNB, případně od jiného zahraničního orgánu dohledu, pokud své služby poskytují v rámci tzv. jednotné licence.²⁴⁴ Osoby oprávněné poskytovat platební služby jsou taxativně vymezeny v § 5 ZPS. Tyto subjekty je možné kategorizovat následovně:

- **bankovní poskytovatelé platebních služeb** (banky, zahraniční banky, zahraniční finanční instituce a spořitelny a úvěrní družstva);
- **nebankovní poskytovatelé platebních služeb** (platební instituce, zahraniční platební instituce, poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu, instituce elektronických peněz, zahraniční instituce elektronických peněz, vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu, správci informací o platebním účtu a zahraniční správci informací o platebním účtu); a
- **zbytková kategorie** (držitelé poštovní licence a ČNB).²⁴⁵

Na základě ZPS jsou nově oprávněni poskytovat platební služby také držitelé poštovní licence, jejichž poštovní licence výslovně obsahuje službu dodání peněžní částky poštovním poukazem (složenkou). Česká republika v tomto případě využila svého diskrečního oprávnění zakotveného v PSD2 a umožnila těmto subjektům poskytovat platební služby.

4.1. Banky

Banky lze označit za tradičního poskytovatele platebních služeb, neboť před příchodem PSD měly na poskytování platebních služeb monopol.²⁴⁶ Bankou se rozumí akciová společnost se sídlem v ČR, která je oprávněna přijímat vklady od veřejnosti a poskytovat úvěry na základě licence ČNB.²⁴⁷ Přijímání vkladů od veřejnosti²⁴⁸ je umožněno výhradně bankám, bez bankovní

²⁴⁴ BAKEŠ, Milan; KARFÍKOVÁ Marie; KOTÁB, Petr; MARKOVÁ, Hana *et al.* *Finanční právo*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 552 s. ISBN 978-80-7400-440-7, s. 356.

²⁴⁵ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 77.

²⁴⁶ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. 1. vydání. Praha: Management Press, 2012. 325 s. ISBN 978-80-7261-238-3, s. 11.

²⁴⁷ LIŠKA, Petr; DŘEVÍNEK, Karel; ELEK, Štefan; KOTÁB, Petr; RÝDL, Tomáš. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. 668 s. ISBN 978-80-7552-385-3, s. 6.

²⁴⁸ Přijímání vkladů od veřejnosti, pokud vkladatel vkládá peněžní prostředky na platební účet, se překrývá s platební službou vložení hotovosti na platební účet dle § 3 odst. 1 písm. a) ZPS. To neplatí, pokud jsou peněžní prostředky vkládány na jiný než platební účet. Přijímání vkladů od veřejnosti je tak ve srovnání s platební službou vložení hotovosti na platební účet rozsahem širší službou.

licence nikdo přijímat vklady od veřejnosti nesmí.²⁴⁹ Poskytovat úvěry však mohou i subjekty které nejsou bankami, mimo jiné i platební instituce v souvislosti s platební službou.²⁵⁰ Banky jsou oprávněny poskytovat platební služby jako podnikání za podmínek stanovených zákonem o bankách.²⁵¹

Oprávnění k poskytování platebních služeb bank se sídlem v České republice je obsaženo v bankovní licenci. Má-li banka v licenci uvedeno, že je oprávněna poskytovat „platební služby a vydávání elektronických peněz“,²⁵² může tuto činnost vykonávat nad rámec přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování úvěrů. Toto oprávnění bank poskytovat platební služby ovšem nemusí nutně znamenat, že je bance umožněno provádět všechny platební služby.²⁵³ ČNB totiž může prostřednictvím udělované licence omezit druh poskytovaných platebních služeb pouze na některé z nich a stanovit podmínky, které banka musí splnit před zahájením poskytování platebních služeb nebo je dodržovat při jejich poskytování.²⁵⁴

Mimo poskytování platebních služeb banky mohou rovněž získat povolení k vydávání a správě platebních prostředků, jestliže se nejedná o poskytování platebních služeb nebo vydávání elektronických peněz.²⁵⁵ V praxi se bude jednat zejména o vydávání směnek, popř. šeků.²⁵⁶ Bankám může být v licenci uděleno oprávnění k poskytování všech platebních služeb uvedených v ZPS, a to včetně služeb informování o platebním účtu a nepřímého dání platebního příkazu, které nemohou poskytovat všichni poskytovatelé platebních služeb.²⁵⁷

4.2. Zahraniční banky a zahraniční finanční instituce

Podobný režim jako pro banky se sídlem v České republice platí i pro zahraniční banky sídlící v jiném členském státě EU nebo ve státě, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru (dále jen „členský stát EHP“), které svoji činnost v České republice

²⁴⁹ § 2 odst. 1 zákona o bankách. Tento zákaz nicméně neplatí absolutně, zvláštní zákon může stanovit jinak. Na základě zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech tak družstevní záložny mohou přijímat vklady od svých členů. K přijímání vkladů od veřejnosti oprávněna i ČNB. LIŠKA, Petr; DŘEVÍNEK, Karel; ELEK, Štefan; KOTÁB, Petr; RÝDL, Tomáš. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. 668 s. ISBN 978-80-7552-385-3, s. 26.

²⁵⁰ § 8 ZPS.

²⁵¹ § 5 písm. a) ZPS.

²⁵² § 1 odst. 3 písm. c) zákona o bankách.

²⁵³ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 78.

²⁵⁴ § 1 odst. 7 zákona o bankách.

²⁵⁵ § 1 odst. 3 písm. d) zákona o bankách.

²⁵⁶ Poslanecká sněmovna České Republiky. *Vl.n.z. o změně zák. v souv. s přj. z. o platebním styku - EU – R.J.* Sněmovní tisk 1060/0: část č. 1/6, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=1060&CT1=0>, Důvodová zpráva, s. 14.

²⁵⁷ Platební služby informování o platebním účtu a nepřímého dání platebního příkazu nemohou poskytovat mimo jiné poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu.

vykonávají prostřednictvím pobočky, popř. i bez založení pobočky, pokud jejich podnikání v České republice nemá charakter trvalé hospodářské činnosti.²⁵⁸ Zahraniční banky se sídlem v členském státě EHP mohou v České republice poskytovat platební služby i bez licence ČNB, pokud oprávnění k poskytování platebních služeb bylo příslušné bance uděleno ve státě, v němž má své sídlo. Tento způsob provozování činnosti se označuje jako princip jednotné evropské licence.²⁵⁹

Velmi podobné postavení jako zahraniční banky se sídlem v jiném členském státě EHP, včetně možnosti poskytovat platební služby na území České republiky bez povinnosti zřízení pobočky, pokud jejich podnikání v České republice nemá charakter trvalé hospodářské činnosti, mají i zahraniční finanční instituce. Finanční instituce definuje komunitární právo²⁶⁰ především jako subjekt, který není bankou ani investičním podnikem a jehož hlavní činností je nabývání účastí ve finančním sektoru nebo některá z bankovních činností s výjimkou přijímání vkladů od veřejnosti, poskytování bankovních informací a úschovy cenností, které jsou vyhrazeny výlučně bankám.²⁶¹ Zahraniční finanční instituce mohou za splnění určitých podmínek²⁶² rovněž požívat výhod jednotného evropského pasu.²⁶³

Jestliže má zahraniční banka se sídlem v jiném než členském státě EHP zájem poskytovat platební služby v České republice, musí tak činit pouze prostřednictvím pobočky; tyto banky nemohou v České republice provozovat svoji činnost bez pobočky ani v případě, že jejich podnikání v České republice nemá charakter trvalé hospodářské činnosti.²⁶⁴ Zahraniční banka se sídlem v jiném než členském státě EHP, která chce v České republice zřídit pobočku, je povinna předložit ČNB žádost o licenci. Stejně jako v případě bank se sídlem v České republice musí být poskytování platebních služeb v bankovní licenci výslovně uvedeno.²⁶⁵ Spolu s žádostí o licenci předloží žadatel mimo jiné originál písemného stanoviska

²⁵⁸ § 5a odst. 1 zákona o bankách.

²⁵⁹ Viz LIŠKA, Petr; DŘEVÍNEK, Karel; ELEK, Štefan; KOTÁB, Petr; RÝDL, Tomáš. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. 668 s. ISBN 978-80-7552-385-3, s. 73.

²⁶⁰ Konkrétně článek 4 odst. 1 bod 26 nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky.

²⁶¹ LIŠKA, Petr; DŘEVÍNEK, Karel; ELEK, Štefan; KOTÁB, Petr; RÝDL, Tomáš. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. 668 s. ISBN 978-80-7552-385-3, s. 77-78.

²⁶² Tyto podmínky jsou vymezeny zejména v § 5e odst. 1 zákona o bankách.

²⁶³ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 78.

²⁶⁴ § 2 odst. 6 písm. b) zákona o bankách. Srov. § 5a odst. 1 zákona o bankách.

²⁶⁵ PIHERA, Vlastimil; SMUTNÝ, Aleš; SÝKORA, Pavel. *Zákon o bankách. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 517 s. ISBN 978-80-7400-389-9, s. 69.

zahraničního orgánu dohledu k záměru zřídit pobočku v České republice a dále jeho prohlášení, že nad pobočkou bude vykonávat bankovní dohled.²⁶⁶

4.3. Spořitelní a úvěrní družstva

Spořitelní a úvěrní družstva (společně družstevní záložny) jsou finanční instituce, které ač nejsou bankami, jsou oprávněny provádět některé činnosti, které zpravila vykonávají pouze banky; družstevní záložny mohou od svých členů přijímat vklady a poskytovat jim úvěry.²⁶⁷

Podobně jako v případě bank, aby mohly spořitelní a úvěrní družstva poskytovat platební služby, musí být tato činnost, konkrétně činnost „*platební služby a vydávání elektronických peněz pro členy a činnosti související s poskytováním platebních služeb nebo vydáváním elektronických peněz*“,²⁶⁸ uvedena v povolení ČNB.

Povolení družstevní záložny může obsahovat rovněž činnost „*vydávání a správu platebních prostředků pro členy, jestliže se nejedná o poskytování platebních služeb nebo vydávání elektronických peněz*“.²⁶⁹ Příslušné ustanovení bylo do zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, přidáno na základě změnového zákona k ZPS²⁷⁰ a zohledňuje skutečnost, že družstevní záložny by měly být oprávněny vydávat směnky a šeky, což není považováno za platební službu ve smyslu ZPS.²⁷¹ V povolení je ČNB, stejně jako v případě bank, oprávněna omezit druh poskytovaných platebních služeb pouze na některé z nich a stanovit další podmínky jejich poskytování.²⁷²

4.4. Platební instituce

Platební institucí se rozumí právnická osoba oprávněná poskytovat platební služby na základě povolení ČNB. Na rozdíl od poskytovatele platebních služeb malého rozsahu se platební institucí může stát pouze právnická osoba. Platební instituce jsou přímo na základě povolení k činnosti vedle platebních služeb oprávněny poskytovat také činnosti s poskytováním platebních služeb související, např. provádět směny měn, poskytovat úschovu nebo uchovávat

²⁶⁶ § 7 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 233/2009 Sb., o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob a o minimální výši finančních zdrojů poskytovaných pobočce zahraniční banky.

²⁶⁷ Česká bankovní asociace. *Co je to družstevní záložna?* Finanční vzdělávání [online]. [cit. 2017-12-19]. Dostupné z: <http://www.financnivzdelavani.cz/svet-financi/bankovnictvi/co-je-to-druzstevni-zalozna>.

²⁶⁸ § 3 odst. 1 písm. b) zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech.

²⁶⁹ § 3 odst. 1 písm. h) zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech.

²⁷⁰ Zákon č. 371/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o platebním styku.

²⁷¹ Poslanecká sněmovna České republiky. *VI.n.z. o změně zák. v souv. s přj. z. o platebním styku - EU – R.J.* Sněmovní tisk 1060/0: část č. 1/6, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tisk.sqw?O=7&CT=1060&CT1=0>, Důvodová zpráva, s. 15.

²⁷² BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 78.

a zpracovávat informace, pokud je splněna podmínka souvislosti s poskytováním platebních služeb. ZPS pro platební instituce, ale i pro poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, stanoví specifické požadavky na ochranu peněžních prostředků uživatelů. Tyto prostředky musí být drženy odděleně od vlastního majetku příslušného poskytovatele a dle jeho výběru buď vloženy na samostatný účet vedený bankou nebo družstevní záložnou, investovány do nízkorizikových aktiv nebo kryty pojištěním.²⁷³

Platební instituce nejsou oprávněny přijímat vklady od veřejnosti, tato činnost je vyhrazena bankám a spořitelním a družstevním záložnám. Peněžní prostředky mohou přijímat pouze za účelem provádění platebních transakcí. ZPS výslovně stanoví, že peněžní prostředky přijaté platební institucí k provedení platební transakce se nepovažují za vklad ve smyslu zákona o bankách.²⁷⁴ Co se týče úvěrů, ty mohou platební instituce poskytovat pouze v souvislosti s platební službou,²⁷⁵ neplyne-li platební instituci možnost poskytovat úvěr z jiného veřejnoprávního oprávnění (např. platební instituce může být rovněž držitelem oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru).

K největším změnám, ke kterým pro platebním instituce nabytím účinnosti ZPS došlo, patří zvýšení požadavků v oblasti bezpečnosti. Osoby, které mají zájem získat povolení ČNB k činnosti platební instituce, jsou povinny spolu s žádostí poskytnout i popis řídicího a kontrolního systému k zajištění řádného a obezřetného výkonu činnosti, zejména postupy k rozpoznávání, sledování, ohlašování a omezení rizik a systém vnitřní kontroly. Mimo to za účelem zvýšení transparentnosti a ochrany spotřebitele dostal Evropský orgán pro bankovníctví mandát k vytvoření a provozování elektronického centrálního rejstříku platebních institucí, který bude získávat informace na základě oznámení od příslušných orgánů dohledu.²⁷⁶ V době uzavření rukopisu se tento rejstřík nacházel ve stadiu příprav.

Na platební instituce klade ZPS celou řadu kvalitativních a kvantitativních požadavků. Mezi ně patří i požadavky kapitálové. Jednak pro získání povolení k činnosti platební instituce od ČNB musí žadatel mít určitý počáteční kapitál, který je odstupňován podle druhu poskytovaných platebních služeb,²⁷⁷ zároveň ZPS klade požadavek na kapitálovou

²⁷³ Poslanecká sněmovna České Republiky. *VL.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>. Důvodová zpráva, s. 130-134.

²⁷⁴ § 21 ZPS.

²⁷⁵ Konkrétně s platebními službami podle § 3 odst. 1 písm. d) ZPS (převod peněžních prostředků poskytnutých jako úvěr z platebního účtu) a podle § 3 odst. 1 písm. e) ZPS (vydávání a správa platebních prostředků a *acquiring*).

²⁷⁶ Článek 15 odst. 1 PSD2.

²⁷⁷ § 15 odst. 1 ZPS.

přiměřenost, na základě které musí platební instituce průběžně udržovat svůj kapitál v určité výši.²⁷⁸

4.5. Zahraniční platební instituce

Díky jednotné evropské licenci jsou platební instituce se sídlem v jiném členském státě EHP oprávněny poskytovat platební služby na území České republiky na základě povolení k činnosti, které jim bylo uděleno orgánem dohledu ve státě, ve kterém mají své sídlo. Prostřednictvím principu jednotné evropské licence se odstraňují překážky volného pohybu služeb a realizují se tak základní svobody garantované primárním právem EU.²⁷⁹ Platební instituce se sídlem v jiném členském státě EHP mohou poskytovat platební služby na území České republiky prostřednictvím pobočky nebo pověřeného zástupce, jestliže je tato pobočka nebo pověřený zástupce zapsán do seznamu zahraničních platebních institucí vedeným orgánem dohledu domovského státu.

Zahraniční platební instituce se sídlem v členském státě EHP mají povinnost oznámit svůj záměr vykonávat svoji činnost v České republice orgánu dohledu domovského státu.²⁸⁰ Pokud je ČNB informována o takovém záměru orgánem dohledu jiného členského státu EHP, sdělí tomuto orgánu k úmyslu platební instituce své stanovisko.²⁸¹ Stanovisko ČNB ovšem není pro zahraniční platební instituci ani pro zahraniční orgán dohledu závazné.

Jednotná licence se neuplatní na platební instituce které mají sídlo v jiném než členském státě EHP. To je logické, neboť jiné než členské státy EHP nejsou povinny dodržovat povinnosti stanovené komunitárním právem a tudíž by nebylo možné zaručit bezpečnost důvěrných informací a plnění jiných povinností stanovených v PSD2. Pokud by v České republice měla zájem vykonávat činnost platební instituce se sídlem mimo členský stát EHP, musela by pravděpodobně v České republice založit obchodní korporaci a požádat o povolení k činnosti běžné platební instituce. Podmínkou udělení povolení k činnosti platební instituce (tedy nikoli zahraniční platební instituce se sídlem v členském státě EHP) je totiž sídlo v České republice.²⁸²

4.6. Poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu

PSD i PSD2 umožnily členským státům využít národní diskrece a zakotvit mírnější regulatorní režim pro subjekty poskytující platební služby o omezeném rozsahu. Tyto osoby

²⁷⁸ § 16 ZPS.

²⁷⁹ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 153.

²⁸⁰ § 40 odst. 1 ZPS.

²⁸¹ § 40 odst. 2 ZPS.

²⁸² § 9 odst. 1 písm. b) ZPS.

tak nemusí splňovat veškeré požadavky, které směrnice klade na platební instituce.²⁸³ Česká republika v souladu s tímto diskrečním oprávněním zavedla již v zákoně č. 284/2009 Sb., o platebním styku, kategorii poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a ZPS tuto úpravu do značné míry přebírá.

Poskytovatelem platebních služeb malého rozsahu je právnická či fyzická osoba, která získala povolení k činnosti poskytovatele platebních služeb malého rozsahu od ČNB,²⁸⁴ přičemž oprávnění poskytovat platební služby vzniká okamžikem udělením povolení k činnosti poskytovatele platebních služeb malého rozsahu.²⁸⁵ Povolení k činnosti poskytovatele platebních služeb malého rozsahu vydává ČNB ve správním řízení, ve kterém mimo jiné posuzuje, zda má žadatel zaveden systém řízení bezpečnostních a provozních rizik či systém vyřizování stížností nebo reklamací uživatelů.²⁸⁶ Od platebních institucí se poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu liší zejména rozsahem, v jakém mohou poskytovat platební služby. Poskytovat platební služby v režimu poskytovatele platebních služeb malého rozsahu lze pouze tehdy, pokud měsíční průměr částek platebních transakcí v České republice za posledních 12 měsíců nepřesahuje částku odpovídající 3.000.000 eur. Do tohoto limitu se započítávají i platební transakce prováděné prostřednictvím pověřených zástupců a je-li poskytovatel členem podnikatelského seskupení, tak rovněž veškeré platební transakce provedené v České republice poskytovateli platebních služeb malého rozsahu, kteří jsou členy téhož seskupení.²⁸⁷

ZPS stanoví pro výkon činnosti poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu ve srovnání s platebními institucemi mírnější podmínky, a to zejména s ohledem na povinnosti týkající se počátečního kapitálu, kapitálové přiměřenosti, řídicího a kontrolního systému či jejich zástupců.²⁸⁸

Oprávnění k činnosti poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu není spojeno s principem jednotného evropského pasu, tyto subjekty tedy mohou poskytovat platební služby pouze v České republice. Pokud poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu chtějí

²⁸³ Poslanecká sněmovna České Republiky. *VL.n.z. o platebním styku – EU - R.J.* Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>. Důvodová zpráva, s. 138.

²⁸⁴ § 58 odst. 1 ZPS.

²⁸⁵ Poslanecká sněmovna České Republiky. *VL.n.z. o platebním styku – EU - R.J.* Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>. Důvodová zpráva, s. 138. Za účinnosti zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku vznikalo oprávnění poskytovat platební služby zapisem do registru.

²⁸⁶ § 59 odst. 1 písm. d) ZPS.

²⁸⁷ § 58 odst. 2 ZPS.

²⁸⁸ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 176.

poskytovat platební služby i v ostatních členských státech, musí v těchto státech získat příslušné povolení.²⁸⁹ Poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu nemohou poskytovat platební služby nepřímého dání platebního příkazu a informování o účtu.²⁹⁰ ZPS tak pro poskytovatele platebních služeb malého rozsahu stanoví další omezení, neboť podle zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, byly tyto subjekty oprávněny poskytovat všechny platební služby, který tento předpis upravoval.²⁹¹

K okamžiku uzavření rukopisu je u ČNB registrováno 37 platebních institucí²⁹² a 168 poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu,²⁹³ což vypovídá o skutečnosti, že pro poskytovatele platebních služeb je výhodnější zůstat v režimu poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vyhnout se tak přísnější regulaci. Využití výše zmiňovaného oprávnění a zavedení mírnějšího režimu pro subjekty poskytující platební služby v omezeném rozsahu bylo tedy dle názoru autora této práce správnou volbou.

Bez ohledu na výše uvedené autor očekává, že zavedením platební služby nepřímého dání platebního příkazu, která má potenciál stát se rovnocennou a hojně využívanou alternativou platebních transakcí platebními kartami a kterou poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu nemohou poskytovat, dojde k nárůstu počtu platebních institucí na úkor poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu. K uzavření rukopisu, tedy více než dva měsíce po nabytí účinnosti ZPS, tento trend ještě sledovat nelze. To je zapříčiněno tím, že řízení o udělení povolení k činnosti platební instituce může trvat až tři měsíce,²⁹⁴ a také skuteností, že rozšíření služby nepřímého dání platebního příkazu lze očekávat až po nabytí účinnosti RTS, tedy koncem roku 2019.

4.7. Instituce elektronických peněz, zahraniční instituce elektronických peněz a vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu

Další kategorií osob oprávněných poskytovat platební služby jsou instituce elektronických peněz,²⁹⁵ zahraniční instituce elektronických peněz²⁹⁶ a vydavatelé

²⁸⁹ Poslanecká sněmovna České Republiky. *VL.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-02-03]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>. Důvodová zpráva, s. 138.

²⁹⁰ § 65 odst. 3 ZPS.

²⁹¹ § 36 odst. 1 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku.

²⁹² Včetně poboček zahraničních platebních institucí.

²⁹³ ČNB. *Seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu*. ČNB: Seznamy a evidence [online]. 2018 [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB45.LOGIN_A?p_lang=cz&p_err=8.

²⁹⁴ § 10 odst. 2 ZPS.

²⁹⁵ § 66 a násl. ZPS.

²⁹⁶ § 98 ZPS.

elektronických peněz malého rozsahu.²⁹⁷ Tyto osoby jsou vedle vydávání elektronických peněz oprávněny poskytovat platební služby, ať již se týkají elektronických peněz, či nikoliv.²⁹⁸ Dále jsou oprávněny vykonávat činnosti související s vydáváním elektronických peněz a poskytováním platebních služeb.²⁹⁹ Co bylo uvedeno výše o podmínkách pro výkon činnosti platebních institucí, zahraničních platebních institucí a poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu, platí obdobně i v případě institucí elektronických peněz, zahraničních institucí elektronických peněz, resp. vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu.

Oprávnění institucí elektronických peněz poskytovat platební služby týkající se elektronických peněz není omezeno druhem poskytovaných platebních služeb ani objemem platebních transakcí. Oproti tomu oprávnění poskytovat platební služby s elektronickými penězi nesouvisející již všeobecnou povahu nemá a instituce elektronických peněz mají ve svém povolení konkrétně specifikované platební služby, které jsou takto oprávněny poskytovat. Vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu jsou limitováni v poskytování platebních služeb, jejichž předmětem nejsou elektronické peníze, částkou odpovídající 3 milionům eur za všechny jimi provedené platební transakce v České republice za 12 měsíců. Pro výpočet celkového objemu všech platebních transakcí ZPS stanoví obdobná pravidla, jako v případě poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu.³⁰⁰ Na rozdíl od poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu, kterým mohou být i fyzické osoby, může povolení k činnosti vydavatele elektronických peněz malého rozsahu získat pouze právnická osoba.

4.8. Správci informací o platebním účtu a zahraniční správci informací o platebním účtu

Správci informací o platebním účtu jsou zcela novou kategorií osob oprávněných poskytovat platební služby; tato kategorie byla v ZPS zavedena na základě PSD2.³⁰¹ Správce informací o platebním účtu je oprávněn poskytovat výhradně službu informování o platebním účtu, jiné platební služby poskytovat nemůže.³⁰² Pokud tento subjekt hodlá poskytovat i jiné platební služby, musí požádat ČNB o povolení k činnosti např. platební instituce či

²⁹⁷ § 99 a násl. ZPS.

²⁹⁸ § 67 odst. 1 písm. b) a c) a § 99 odst. 1 ZPS.

²⁹⁹ Poslanecká sněmovna České Republiky. *VI.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>, Důvodová zpráva, s. 140.

³⁰⁰ § 99 odst. 3 ZPS.

³⁰¹ Článek 33 PSD2. Český předklad PSD2 tyto subjekty označuje jako „poskytovatele služby informování o účtu“. Vzhledem k tomu, že činnost těchto subjektů spočívá nejen ve sběru informací, ale i v jejich agregování a správě, termín používaný v ZPS se dle názoru autora této práce jeví vhodnějším.

³⁰² § 49 odst. 2 ZPS.

poskytovatele platebních služeb malého rozsahu a splnit podmínky, které ZPS těmto poskytovatelům ukládá.

Typickou činností správce je agregování informací o platbách z platebních účtů klientů vedených různými institucemi (zpravidla bankami) a jejich zpracování pro další použití uživatelem. Fyzickým osobám tak správci informací o platebním účtu mohou připravovat pravidelný přehled výdajů ze všech účtů jedné domácnosti, nezávisle na tom, u jakého poskytovatele jsou jednotlivé platební účty vedeny. Pro právnické osoby agregovaná data ze všech platebních účtů mohou představovat podklad pro vedení účetnictví.

Požadavky, které musí žadatel o udělení povolení k činnosti správce informací o platebním účtu splňovat, jsou obdobné jako v případě platební instituce, ZPS je nicméně ke správcům informací o platebním účtu mírnější. Správcem informací o platebním účtu tak může být mimo právnické osoby rovněž osoba fyzická.

Jedním z předpokladů výkonu činnosti správců informací o platebním účtu je uzavření pojistné smlouvy nebo poskytnutí srovnatelného zajištění, prostřednictvím kterého bude uživatelům a poskytovatelům vedoucím platební účet nahrazena újma vzniklá v souvislosti s neoprávněným získáním nebo užitím informací o účtu. Vzhledem k tomu, že ZPS pro správce informací o platebním účtu na rozdíl od jiných poskytovatelů platebních služeb nestanoví žádné kapitálové požadavky, je toto pojištění základním prvkem ochrany uživatelů a třetích osob při výkonu jejich činnosti.³⁰³

Správci informací o platebním účtu také musí zavést a udržovat řídicí a kontrolní systém,³⁰⁴ který zahrnuje strategické a operativní řízení, systém řízení rizik, systém vnitřní kontroly, řízení střetů zájmů, kontrolní a bezpečnostní opatření při zpracování a evidenci informací.³⁰⁵

V České republice v poslední dekádě vzniklo v oblasti správy osobních financí hned několik *FinTech* společností s globálními ambicemi (např. SPENDEE s.r.o. nebo aplikace Wallet od společnosti BudgetBakers s.r.o.). Tyto subjekty již před účinností ZPS pracovaly s informacemi o pohybech na platebních účtech uživatelů. Lze předpokládat, že na základě služby informování o platebním účtu tyto subjekty zdokonalí nabízené služby a stanou se pro uživatele důvěryhodnějšími, což se může pozitivně projevit na velikosti uživatelské základny. Mimo to lze očekávat vznik zcela nových subjektů zabývajících se výhradně službou

³⁰³ SCHEJBAL, Lumír. *Správce informací o platebním účtu dle zákona o platebním styku*. epravo.cz [online]. 2017 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/spravce-informaci-o-platebnim-uctu-dle-zakona-o-platebnim-styku-106781.html>.

³⁰⁴ § 47 odst. 2 ZPS.

³⁰⁵ § 48 ZPS.

informování o platebním účtu, kterým bude vyhovovat méně přísná regulace správců informací o platebním účtu.

4.9. Držitelé poštovní licence

Od nabytí účinnosti ZPS se *ex lege* stal každý držitel poštovní licence, která obsahuje službu dodání peněžní částky poštovním poukazem, poskytovatelem platebních služeb.³⁰⁶ Český zákonodárce tak využil své diskreční pravomoci v rámci PSD2, která umožňuje členským státům povolit vnitrostátnímu právními předpisy poskytování platebních služeb i tzv. poštovním žirovým institucím.³⁰⁷ V České republice se pojem poštovní žirové instituce nejvíce blíží držiteli poštovní licence, který poskytuje službu převodu peněžních prostředků prostřednictvím poštovního poukazu podle zákona č. 29/2000 Sb., o poštovních službách.³⁰⁸ Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, držitelům poštovní licence doposud pouze umožňoval převádět peněžní prostředky prostřednictvím poštovního poukazu, což je ovšem služba poštovní, nikoli platební.³⁰⁹

Subjektem, jehož poštovní licence obsahuje službu dodání peněžní částky poštovním poukazem, je v České republice nyní pouze Česká pošta, s.p.³¹⁰ Ta poskytuje platby dvěma způsoby: prostřednictvím poštovních poukazů a prostřednictvím služby Soustředěné inkaso plateb obyvatelstva (dále jen „SIPO“).³¹¹ Vzhledem k tomu, že platby prostřednictvím poštovních poukazů jsou službou poštovní, na tuto službu nebude mít nová právní úprava žádný dopad.

Služba SIPO spočívá v inkasování plateb od fyzických osob ve prospěch osob, které s Českou poštou, s.p. uzavřely smlouvu obstarávání SIPO. Prostřednictvím služby SIPO tak lze např. platit rozhlasové a televizní poplatky, předplatné novin nebo jiných periodik, popř. příspěvky na stavební spoření či životní pojištění, a to prostřednictvím jediné sdružené platby

³⁰⁶ § 5 písm. l) ZPS.

³⁰⁷ Článek 1 odst. 1 písm. c) PSD2.

³⁰⁸ Poslanecká sněmovna České Republiky. *Vl.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>. Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace k návrhu zákona o platebním styku, s. 20.

³⁰⁹ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 59.

³¹⁰ Český telekomunikační úřad. *Evidence provozovatelů poskytujících nebo zajišťujících poštovní služby*. Český telekomunikační úřad: Databáze [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <https://www.ctu.cz/vyhledavaci-databaze/evidence-provozovatelu-poskytujících-nebo-zajišťujících-postovní-sluzby>

³¹¹ Mimo to Česká pošta, s.p. nabízí službu superCASH, jejíž podstatou je poukazování peněz. Tato služba je provozována prostřednictvím společnosti MANUM, s.r.o., která je držitelem povolení k činnosti poskytovatele platebních služeb malého rozsahu. Viz MANUM. *Podmínky poskytování služby MANUM superCASH® prostřednictvím Aplikace superCASH pro zákazníka*. SuperCASH [online]. 2013 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <http://www.supercash.eu/podminky-zakaznik>.

na účet České pošty, s.p.³¹² Česká pošta, s.p. následně distribuuje platby příjemcům, které plátce určil a kteří dali příkaz k převodu platebních prostředků.³¹³ Službu SIPO tedy lze subsumovat pod převod peněžních prostředků z platebního účtu, k němuž dává platební příkaz příjemce (tzv. inkasa).³¹⁴

Pro Českou poštu, s.p. nicméně nová právní úprava platebních služeb mnoho nového nepřinesla. Nejvýznamnější změnou, kterou ZPS přinesl, je tak skutečnost, že službu SIPO již nelze považovat za základní poštovní službu ve smyslu zákona o poštovních službách a tudíž České poště, s.p. zaniká povinnost tuto službu poskytovat na všech svých provozovnách.³¹⁵

4.10. Česká národní banka

ZPS stanoví, že poskytovat platební služby je oprávněna i ČNB. Té ovšem na rozdíl od ostatních subjektů oprávněných poskytovat platební služby nevzniká toto oprávnění na základě povolení ani licence, nýbrž *ex lege*. Mimo vedení účtů a poskytování dalších služeb České republice je ČNB na základě zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, oprávněna vést účty a poskytovat další bankovní služby (např. úvěry) svým zaměstnancům nebo jiným právnickým osobám. Seznam těchto právnických osob zveřejňuje ČNB v roční zprávě o výsledku hospodaření. Na poskytování těchto služeb Českou národní bankou se použije obdobně zákon o bankách.³¹⁶

³¹² Česká pošta, s.p. *SIPO pro fyzické osoby*. Česká pošta, s.p.: Platební a finanční služby [online]. [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <https://www.ceskaposta.cz/sluzby/platebni-a-financni-sluzby-cr/sipo>.

³¹³ Česká pošta, s.p. Obchodní podmínky SIPO pro plátce. Česká pošta, s.p. [online]. 2017 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <https://www.ceskaposta.cz/documents/10180/4864292/OP-SIPO-platci-011217.pdf/d3cda248-bc83-481a-705d-5e899b27fb02>.

³¹⁴ § 3 odst. 1 písm. c) bod 2. ZPS.

³¹⁵ Povinnost poskytovat základní poštovní služby na všech provozovnách vyplývá z § 3 odst. 2 písm. a) zákona č. 29/2000 Sb., o poštovních službách.

³¹⁶ § 34 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance.

5. Práva a povinnosti při poskytování platebních služeb

Soukromoprávní úprava právních vztahů vznikajících mezi poskytovatelem a uživatelem platebních služeb se nachází ve čtvrté části ZPS.³¹⁷ Zpravidla se jedná o ustanovení, jejichž povaha se liší v závislosti na tom, kdo je uživatelem platební služby. Ve vztahu ke spotřebitelům se jedná o ustanovení relativně kogentní, umožňující stranám sjednat si vzájemná práva a povinnost způsobem pro uživatele příznivějším.³¹⁸ Naopak uživatelům, kteří jsou podnikateli, ZPS poskytuje podstatně méně ochrany a je jim v mnoha případech dána možnost si s poskytovatelem sjednat práva a povinnosti při poskytování platebních služeb odlišně od zákonné úpravy.³¹⁹

Tato práce se zabývá zejména smlouvami o platebních službách, včetně jejich změn a zániku, informačními povinnostmi, které poskytovatel platebních služeb musí plnit vůči uživateli a problematikou nápravy neautorizované nebo nesprávně provedené platební transakce.

5.1. Smlouvy o platebních službách

Soukromoprávním základem poskytování platebních služeb je smlouva o platebních službách, proto ji v ZPS vymezuje již v úvodu čtvrté části upravující právní vztahy mezi poskytovatelem a uživatelem platebních služeb. Smlouvu o platebních službách je nutné chápat jako jakoukoli smlouvu, na základě které se poskytovatel zavazuje uživateli příslušnou platební službu poskytnout.³²⁰ Smlouva o platebních službách upravuje vztahy natolik specifické, že zákonodárce vyčlenil jejich úpravu do zvláštního sektorového předpisu, konkrétně ZPS.³²¹ Nejedná se o konkrétní smluvní typ, smlouva o platebních službách se realizuje prostřednictvím různých smluvních typů, jejichž úpravu lze najít v občanském zákoníku.³²² V úvahu připadá především smlouva o účtu, smlouva o jednorázovém vkladu a také smlouva inominátní. I přes veřejnoprávní povahu regulace platebních služeb jsou vztahy mezi poskytovateli a uživateli

³¹⁷ V hlavě II části čtvrté ZPS reguluje i práva a povinnosti při vydávání elektronických peněz, které stojí mimo rozsah této práce.

³¹⁸ § 128 odst. 1 ZPS.

³¹⁹ § 128 odst. 6 ZPS.

³²⁰ Poslanecká sněmovna České Republiky. *Vl.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>, Důvodová zpráva, s. 152.

³²¹ PŘÍKAZSKÁ, Monika. *Smlouvy o účtu v platebním styku*. *Obchodněprávní revue*. 2016, č. 5, s. 147-153.

³²² JIRŮVKOVÁ, Margita; MAREK, Karel. *Platební styk, platební služby a smlouvy o účtech*. *Obchodní právo*, 2012, č. 4, s. 131-147.

platebních služeb soukromoprávní povahy, proto se na ně subsidiárně použije právní úprava v občanském zákoníku.³²³

Předmětem smlouvy o platebních službách může být buď:

- řada platebních transakcí v rámci smlouvy předem neurčených;
- jednotlivě určená platební transakce;
- poskytování služby nepřímého dání platebního příkazu; nebo
- poskytování služby informování o platebním účtu.³²⁴

Rámcové smlouvy³²⁵ o platebních službách jsou v praxi nejčastější podobou smluv o platebních službách a jsou běžně uzavírány zejména s bankovními poskytovateli platebních služeb.³²⁶ Obsahem rámcové smlouvy je dlouhodobé provádění blíže nespécifikovaných platebních transakcí. ZPS s rámcovou smlouvou ve srovnání s ostatními podobami smluv o platebních službách spojuje výrazně širší informační povinnosti poskytovatele³²⁷ a stanoví zvláštní úpravu její změny a ukončení. Smlouva o jednorázové platební transakci zavazuje poskytovatele provést jednotlivou platební transakci, tato úprava se použije zejména v souvislosti s poukazováním peněz. K uzavírání smlouvy o jednorázové platební transakci nicméně dochází rovněž při výběru peněžních prostředků z bankomatu poskytovatele, který pro uživatele nevede platební účet.³²⁸

ZPS přinesl dva zcela nové druhy smluv o platebních službách: smlouvu upravující nepřímé dání platebního příkazu a smlouvu o informování o účtu. Tyto služby v sobě nezahrnují provedení platebních transakcí, tudíž nemohou být bez dalšího zařazeny mezi rámcové smlouvy ani mezi smlouvy o jednorázové platební transakci.³²⁹

Přestože ve většině případů z podstaty věci úplata sjednána je, smlouvy o platebních službách nemusí nutně být úplatné. Poskytovatel tedy pro uživatele může provádět určité platební transakce i bezúplatně.³³⁰ Pokud se o bezúplatnou smlouvu nejedná, informace

³²³ PŘÍKAZSKÁ, Monika. *Smlouvy o účtu v platebním styku*. *Obchodněprávní revue*. 2016, č. 5, s. 147-153.

³²⁴ § 127 ZPS.

³²⁵ Označení „rámcová smlouva“ je z jazykového hlediska zavádějící, neboť může implikovat, na jejím základě jsou uzavírány dílčí smlouvy. Jednotlivé platební příkazy prováděné na základě rámcové smlouvy o platebních službách mají ovšem povahu právního jednání.

³²⁶ Bod 57 preambule PSD2.

³²⁷ Srov. § 133-139 ZPS a § 142-143 ZPS.

³²⁸ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 340.

³²⁹ Poslanecká sněmovna České Republiky. *VI.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>. Důvodová zpráva, s. 152.

³³⁰ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 353.

o úplatě, včetně rozpisu cen jednotlivých položek, je jednou z povinných informací v rámci předmluvní informační povinnosti poskytovatele.³³¹ Úplata nicméně nesmí být sjednána za plnění zákonných povinností poskytovatele, jako jsou informační povinnosti nebo povinnost napravit nesprávně provedenou platební transakci, ledaže to ZPS výslovně připouští.³³²

5.2. Změna a zánik závazku z rámcové smlouvy o platebních službách

ZPS stanoví zvláštní mechanismus změny závazku z rámcové smlouvy, jestliže změna smlouvy nevzešla z výslovné dohody obou stran. V praxi jsou konkludentní změny smluv ze strany bank poměrně běžné a z tohoto důvodu je PSD2 podrobuje jasným pravidlům. Ve vztahu ke změně obchodních podmínek dle § 1752 občanského zákoníku je úprava v obsažená v ZPS úpravou speciální.

Návrh na změnu rámcové smlouvy musí poskytovatel učinit minimálně dva měsíce před účinností změny na trvalém nosiči dat (např. papír, internetové stránky).³³³ Uživatel je oprávněn návrh v této dvouměsíční lhůtě odmítnout. Pokud tak učiní, návrhem na změnu není vázán a v platnosti zůstává rámcová smlouva v původním znění. Zároveň uživateli vzniká právo rámcovou smlouvu bezplatně a s okamžitou účinností vypovědět.³³⁴ Tuto konstrukci považuje autor za nelogickou, neboť pokud zůstanou vzájemná práva a povinnosti mezi poskytovatelem a uživatelem beze změny, pozbývá smysl dávat uživateli zvláštní výpovědní důvod.

V případě, že uživatel ve dvouměsíční lhůtě navrhovanou změnu odmítne, má poskytovatel možnost volby, zda rámcovou smlouvu s uživatelem vypoví (bylo-li právo poskytovatele rámcovou smlouvu vypovědět výslovně sjednáno), anebo s uživatelem zůstane ve smluvním vztahu, který se bude řídit rámcovou smlouvou v dosavadním znění.³³⁵

Jestliže uživatel ve dvouměsíční lhůtě návrh na změnu smlouvy neodmítne, stanoví ZPS nevyvratitelnou domněnku, že nabídku přijal. O těchto důsledcích je poskytovatel v návrhu na změnu rámcové smlouvy uživatele povinen informovat, stejně tak jako o právu rámcovou smlouvu spolu s odmítnutím nabídky vypovědět. Pokud poskytovatel tuto informační

³³¹ § 132 odst. 2 písm. c) ZPS.

³³² Poslanecká sněmovna České Republiky. *VL.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>. Důvodová zpráva, s. 154.

³³³ § 152 odst. 1 ZPS.

³³⁴ § 152 odst. 4 ZPS.

³³⁵ Poslanecká sněmovna České Republiky. *VL.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>. Důvodová zpráva, s. 157.

povinnost nesplní, nevyvratitelná domněnka přijetí návrhu na změnu rámcové smlouvy se nepoužije.³³⁶

Některé změny závazku z rámcové smlouvy týkající se úrokových sazeb a směnných kurzů může poskytovatel učinit i jednostranně. Jestliže jsou příslušné změny pro uživatele příznivější, může je poskytovatel učinit bez jakýchkoli oznámení vůči uživateli.³³⁷

Přestože se jedná ve vztahu k obecným podmínkám změny obchodních podmínek dle § 1752 občanského zákoníku o úpravu speciální, od obecného režimu se příliš neliší. ZPS stejně tak jako občanský zákoník požaduje, aby si strany rámcové smlouvy možnost její změny výslovně ujednali, v režimu ZPS však nad rámec toho poskytovatel musí poučit uživatele o následcích neodmítnutí návrhu na změnu smlouvy v rámci plnění své informační povinnosti.³³⁸

ZPS obsahuje rovněž speciální úpravu výpovědi závazku z rámcové smlouvy, přičemž podmínky, za kterých je možné rámcovou smlouvu vypovědět, stanoví pro uživatele a poskytovatele odlišně.

Uživatel je oprávněn rámcovou smlouvu vypovědět kdykoli, a to včetně případů, kdy byla rámcová smlouva uzavřena na dobu určitou. Pokud byla sjednána výpovědní doba, závazek zanikne uplynutím výpovědní doby. Výpovědní dobu přitom nelze sjednat delší než 1 měsíc.³³⁹ Obecná tříměsíční výpovědní doba dle občanského zákoníku se tudíž z logiky věci nepoužije. Výpověď rámcové smlouvy ze strany uživatele, jestliže od okamžiku jejího uzavření uplynula doba delší než půl roku, nesmí být podmíněna poskytnutím jakékoli úplaty. Smyslem této úpravy je usnadnit změnu poskytovatele platebních služeb, což může pozitivně ovlivnit hospodářskou soutěž.³⁴⁰

Pokud si poskytovatel s uživatelem dohodnou, že v případě výpovědi rámcové smlouvy ze strany uživatele v prvních šesti měsících je uživatel povinen zaplatit poskytovateli poplatek nebo poskytnout jiné plnění, musí toto plnění být přiměřené a odpovídat skutečným nákladům poskytovatele.³⁴¹ Informace o právu uživatele vypovědět závazek z rámcové smlouvy a o podmínkách a následcích výpovědi jsou součástí informační povinnosti poskytovatele.³⁴²

³³⁶ § 152 odst. 3 ZPS.

³³⁷ § 152 odst. 5 ZPS.

³³⁸ § 138 písm. a) ZPS.

³³⁹ § 153 ZPS.

³⁴⁰ Bod 29 preambule PSD.

³⁴¹ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 458.

³⁴² § 138 písm. c) ZPS.

Naopak poskytovatel je oprávněn závazek z rámcové smlouvy vypovědět pouze pokud je uzavřena na dobu neurčitou a je-li tato možnost výslovně sjednána. Strany si nemohou dohodnout výpovědní dobu kratší než dva měsíce.³⁴³ ZPS neomezuje právo poskytovatele rámcovou smlouvu vypovědět určitými výpovědními důvody, tudíž je poskytovatel může smlouvu vypovědět i bez udání důvodu.

Institut odstoupení od rámcové smlouvy ZPS výslovně neupravuje, použije se tedy obecná úprava v občanském zákoníku. Právo odstoupit od smlouvy vzniká smluvní straně poruší-li druhá strana smlouvu podstatným způsobem.³⁴⁴ Podle názoru autora této práce lze za porušení smlouvy podstatným způsobem v souvislosti s platebními službami pokládat situaci, kdy uživatel podvodným způsobem zneužívá svého oprávnění požadovat po poskytovateli nápravu neautorizované platební transakce.

Účinnost odstoupení od smlouvy samozřejmě není spojováno s uplynutím výpovědní doby, která v případě výpovědi ze strany poskytovatele nesmí být kratší než dva měsíce. V minulosti se rozšířila praxe, kdy prostřednictvím institutu odstoupení od smlouvy byla obcházena úprava podmínek výpovědi ze strany poskytovatele, jejímž účelem je ochrana uživatelů platebních služeb. Důvodová zpráva k návrhu ZPS označuje tuto praxi za nepřijatelnou.³⁴⁵

5.3. Informační povinnost poskytovatelů platebních služeb

ZPS ukládá poskytovatelům řadu informačních povinností a rovněž upravuje způsoby poskytnutí a zpřístupnění těchto informací. Tyto informační povinnosti přímo vycházejí z PSD2 a jejich účelem je, aby uživatelé napříč EU obdrželi v souvislosti s platebními službami stejné informace ve standardizované podobě. Požadavky PSD2 na splnění informačních povinností jsou pro jednotlivé podoby smluv o platebních službách stanoveny rozdílně.

ZPS definuje dvojí způsob, jakým má být informační povinnost poskytovatelů splněna – poskytnutí a zpřístupnění. Poskytnutí informací spočívá v aktivním sdělení informací uživateli. Informace musí být zachycena na trvalém nosiči dat, např. na papíru nebo na internetových stránkách.³⁴⁶ Jestliže sdělení bylo učiněno prostřednictvím komunikačního prostředku, který uživatelé běžně nepoužívají pro komunikaci s poskytovatelem, má

³⁴³ § 154 ZPS.

³⁴⁴ § 2002 odst. 1 občanského zákoníku.

³⁴⁵ Poslanecká sněmovna České Republiky. *VL.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>, Důvodová zpráva, s. 157.

³⁴⁶ Bod 57 preambule PSD2.

poskytovatel povinnost informovat uživatele o existenci a dostupnosti sdělení.³⁴⁷ Povinnost poskytnout informace je splněna i zasílám informací do schránky v internetovém bankovníctví poskytovatele, pokud poskytovatel nemůže obsah tohoto sdělení zpětně měnit, a zároveň je tato informace zaslána na e-mailovou adresu uživatele.³⁴⁸

Povinnost zpřístupnit informaci poskytovatel splní, jestliže umožní uživateli informaci vyhledat způsobem, který pro něj není nepřiměřeně zatěžující;³⁴⁹ tato podmínka by pravděpodobně nebyla splněna v případě, kdy by za přístup k těmto informacím musel uživatel platit.³⁵⁰ Uživatel tedy musí učinit aktivní kroky, aby informace mohl získat, např. si tyto informace výslovně vyžádat. Poskytovatel je nicméně povinen zajistit, aby přístup k informacím byl možný. Pro poskytovatele je pravděpodobně nejjednodušším způsobem zveřejnění informací buď prostřednictvím internetu, nebo v rámci veřejně přístupných obchodních podmínek.³⁵¹

ZPS stanoví, že poskytovatelé platebních služeb splní informační povinnost v souvislosti se smlouvami o jednorázových platebních transakcích a smlouvami o poskytnutí služeb nepřímého dání platebního příkazu nebo informování o platebním účtu i pouze zpřístupněním informací,³⁵² kdežto v případě rámcových smluv je zákon přísnější a požaduje poskytnutí informací.

Přitom je na poskytovatelích platebních služeb, aby prokázali, že z jejich strany byla informační povinnost řádně splněna. ZPS na rozdíl od zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, výslovné ustanovení o přenesení důkazního břemene sice neobsahuje, ke stejnému závěru je nicméně možné dojít aplikací obecné právní úpravy, neboť zánik povinnosti, tudíž i splnění informační povinnosti, prokazuje osoba povinná, tedy poskytovatel.

Ustanovení § 132 až 151 ZPS obsahuje podrobný katalog informací, které je poskytovatel, popř. jiná osoba, uživateli poskytnout. Zákon stanoví různé informační povinnosti pro různé situace. ZPS rozlišuje informační povinnosti před uzavřením smlouvy

³⁴⁷ § 131 odst. 1 ZPS.

³⁴⁸ Poslanecká sněmovna České Republiky. *Vl.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>, Důvodová zpráva, s. 155.

³⁴⁹ § 131 odst. 2 ZPS.

³⁵⁰ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 362.

³⁵¹ Bod 27 preambule PSD.

³⁵² Poskytovatel na žádost uživatele musí příslušné informace rovněž poskytnout.

a informování o platebních transakcích během trvání závazku ze smlouvy o platebních službách.³⁵³

V souvislosti s jednorázovou platební transakcí je poskytovatel uživateli povinen sdělit zejména údaj či jedinečný identifikátor, který je vyžadován pro řádné provedení platební transakce, maximální lhůtu pro provedení platební služby, údaje o úplatě spojené s poskytnutím platební služby, údaj umožňující plátcí platební transakci identifikovat a také částku platební transakce v měně použité v platebním příkazu.³⁵⁴ Stejnou informační povinnost jako v případě jednorázových platebních transakcí má poskytovatel po provedení platebních transakcí na základě rámcové smlouvy.³⁵⁵

V případě rámcových smluv a smluv o poskytnutí služby nepřímého dání platebního příkazu nebo služby informování o platebním účtu stanoví ZPS informační povinnost ve srovnání se smlouvou o jednorázové platební transakci podstatně širší. Poskytovatel je nad rámec výše uvedených údajů povinen sdělovat uživateli další informace, mimo jiné:

- své identifikační a kontaktní údaje, včetně údajů o orgánu dohledu v oblasti poskytování platebních služeb;
- popis platební služby;
- formu a postup při udělení a odvolání souhlasu s provedením platební transakce;
- způsob poskytování a zpřístupňování informací uživateli; nebo
- popis opatření, která musí uživatel za účelem jeho osobních bezpečnostních prvků ochrany přijmout, a způsob oznámení ztráty, odcizení, zneužití nebo neoprávněného použití platebního prostředku.

Poskytovatel je povinen uživateli na jeho žádost poskytnout také informace o jeho stávajících trvalých příkazech a souhlasech k inkasu.³⁵⁶

ZPS omezuje rozsah informační povinnosti v případě platebních prostředků pro drobné platby. O platební prostředek pro drobné platby se jedná pokud prostřednictvím něj lze uskutečnit jiné než vnitrostátní platební transakci v maximální výši odpovídající 30 eurům a jehož výdajový limit je stanoven částkou odpovídající 150 eurům, u vnitrostátních platebních

³⁵³ Poslanecká sněmovna České Republiky. *VL.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>.
Důvodová zpráva, s. 155-156.

³⁵⁴ § 132 ZPS.

³⁵⁵ Practical Law Financial Services. *Hot topics: PSD2*. Practical Law [online]. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/4-629-7314?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/4-629-7314?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1).

³⁵⁶ § 149 ZPS.

transakcí jsou oba limity dvojnásobné.³⁵⁷ Důvodem omezení informačních povinností je usnadnění používání těchto platebních prostředků, jež mají sloužit jako dostupný prostředek k platebním transakcím nepatrné hodnoty.³⁵⁸ Důvodem stanovených odchylek od obecného režimu práv a povinností je snaha usnadnit používání těchto platebních prostředků, které mají sloužit jako levná a snadná alternativa pro účely placení za levné zboží a služby a nemají být proto zatíženy přílišnými požadavky.

ZPS s porušením předmluvních informačních povinností obecně nespojuje neplatnost příslušné smlouvy, relativní neplatnost nicméně připadá v úvahu na základě obecných ustanovení o omylu dle § 583 občanského zákoníku. Poskytovateli kromě toho vzniká veřejnoprávní odpovědnost za přestupek.³⁵⁹ Důsledkem neposkytnutí některých informací je rovněž to, že neběží prekluzivní lhůty pro oznámení neautorizované nebo nesprávně provedené platební transakce.³⁶⁰

Úpravu a rozsah informačních povinností poskytovatelů, zejména povinnost informovat o úplatě, která je s příslušnou platební službou spojována, autor této práce hodnotí pozitivně. Uživatelé by měli být před poskytnutím platební služby včas informováni o veškerých poplatcích, které se na poskytnutí platební služby vztahují. S ohledem na kritiku bankovních poplatků v posledních několika letech je zvýšení transparentnosti při poskytování platebních služeb rozhodně žádoucí.

5.4. Náprava neautorizované nebo nesprávně provedené platební transakce

ZPS poměrně podrobně upravuje odpovědnost poskytovatelů a uživatelů platebních služeb za neautorizované a nesprávně provedené platební transakce. Za neautorizované platební transakce zákon považuje ty transakce, ke kterým nedal plátce souhlas.³⁶¹ Rovněž se může jednat o transakce, ke kterým dala souhlas jiná osoba než plátce, a zároveň tato osoba nebyla oprávněna za plátce jednat a o opakované platební transakce, kdy plátce udělil souhlas pouze k jedné z nich.³⁶²

³⁵⁷ § 129 odst. 4 ZPS.

³⁵⁸ Poslanecká sněmovna České Republiky. *Vl.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>. Důvodová zpráva, s. 154.

³⁵⁹ Poslanecká sněmovna České Republiky. *Vl.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>. Důvodová zpráva, s. 156.

³⁶⁰ § 188 odst. 3 ZPS.

³⁶¹ § 156 odst. 1 ZPS.

³⁶² BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 548.

Nesprávně provedené jsou pak ty platební transakce, které trpí vadami týkajícími se jejich obsahu nebo času.³⁶³ Do této kategorie mimo jiné spadají platební transakce, kdy z platebního účtu byla odepsána vyšší částka, než podle platebního příkazu být odepsána měla, kdy na účet příjemce byla připsána nižší částka, než jak bylo uvedeno v platebním příkazu, pokud na účet příjemce částka nebyla připsána vůbec, či pokud příslušná částka byla připsána na jiný než požadovaný účet. Nesprávně provedená je také platební transakce, která byla provedena pozdě.³⁶⁴

Informace o podmínkách, kdy odpovídá za neautorizovanou platební transakci plátce a kdy poskytovatel, včetně maximální výše spoluúčasti plátce, a také informace o odpovědnosti poskytovatele za nesprávné provedení platební transakce a o podmínkách vrácení částky autorizované platební transakce jsou rovněž součástí informačních povinností poskytovatele před uzavřením rámcové smlouvy o platebních službách.³⁶⁵

5.4.1. Náprava neautorizované platební transakce

V případě neautorizované platební transakce ZPS ukládá poskytovateli plátce povinnost nápravy spočívající v restituci, tedy uvedení účtu plátce do stavu, jako kdyby k neautorizované platební transakci nedošlo, a pokud to není možné, tak vrácení částky platební transakce plátci. Poskytovatel je povinen takto učinit neprodleně, nejpozději však do konce následujícího pracovního dne poté, co plátce svému poskytovateli neautorizovanou platební transakci oznámí, nebo kdy se o neautorizované platební transakci dozví jinak. Lhůta k nápravě nicméně nezačne běžet, jestliže má poskytovatel důvod se domnívat, že plátce jednal podvodně, a jestliže to poskytovatel písemně spolu s odůvodněním oznámí ČNB (či příslušnému orgánu dohledu v zahraničí).³⁶⁶

Pokud se ovšem poskytovatel o neautorizované platební transakci sám nedozví a zároveň plátce neoznámí neautorizovanou platební transakci poskytovateli ve lhůtě 13 měsíců od jejího provedení, plátce ztrácí možnost právo na nápravu neautorizované platební transakce uplatnit u soudu nebo u finančního arbitra.³⁶⁷

ZPS ukládá povinnosti v oblasti bezpečnosti platebních prostředků i uživatelům. Ti jsou povinni používat platební prostředek v souladu s ujednaným způsobem a přijmout veškerá

³⁶³ Poslanecká sněmovna České Republiky. *VL.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>, Důvodová zpráva, s. 163.

³⁶⁴ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 574.

³⁶⁵ § 139 ZPS.

³⁶⁶ § 181 odst. 1 a 3 ZPS.

³⁶⁷ § 188 ZPS.

přiměřená opatření na ochranu jeho osobních bezpečnostních prvků, a v případě jeho ztráty, odcizení, zneužití nebo neoprávněného použití bez zbytečného odkladu tuto skutečnost oznámit poskytovateli.³⁶⁸

ZPS ve srovnání se zákonem č. 284/2009 Sb., o platebním styku, snižuje spoluodpovědnost plátců za neautorizované platební transakce. Za předchozí právní úpravy platilo, že pokud dojde ke ztrátě, odcizení nebo zneužití platebního prostředku, na základě kterého dojde k neoprávněné platební transakci (např. prostřednictvím odcizené platební karty), poskytovatel byl oprávněn po plátcovi požadovat spoluúčast až do výše odpovídající částce 150 eur.³⁶⁹ Na základě PSD2 nicméně došlo ke snížení horního limitu této spoluúčasti na 50 €. ³⁷⁰ Tento limit se nicméně nepoužije a plátce nese odpovědnost za neautorizované platební transakce v případě kdy plátce jednal podvodně nebo kdy úmyslně nebo z hrubé nedbalosti porušil své povinnosti ve vztahu k bezpečnému užívání platebního prostředku. Jako příklad takového jednání PSD2 uvádí uchovávání údajů používaných k autorizaci platební transakce vedle platebního prostředku ve formě snadno rozpoznatelné pro třetí osoby,³⁷¹ např. pokud plátce v peněžence s platební kartou uchovává také lísteček s příslušným PIN kódem. Pokud poskytovatel plátce nepožaduje silné ověření uživatele, není oprávněn po plátcovi požadovat spoluúčast vůbec, s výjimkou případů, kdy plátce jednal podvodně.³⁷²

5.4.2. Náprava nesprávně provedené platební transakce

Odpovědnost za řádné a včasné provedení platební transakce nese poskytovatel plátce, ledaže plátcovi (a případně i poskytovateli příjemce) prokáže, že poskytovatel příjemce částku platební transakce obdržel.³⁷³ Pokud dojde k nesprávnému provedení platební transakce, buď poskytovatel plátce, a pokud byla částka nesprávně provedené platební transakce připsána na účet poskytovatele příjemce, tak poskytovatel příjemce, mají povinnost tuto nesprávně provedenou platební transakci napravit.³⁷⁴ § 184 ZPS podrobně upravuje jednotlivé způsoby nápravy nesprávně provedené platební transakce v návaznosti na to, kdo je za provedení nápravy zodpovědný a zda plátce trvá na provedení této transakce.

Na úpravu přechodu odpovědnosti za nesprávně provedení platební transakce v ZPS navazuje právní úprava okamžiku splnění peněžitého dluhu prostřednictvím poskytovatele

³⁶⁸ § 165 ZPS.

³⁶⁹ § 116 odst. 1 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku.

³⁷⁰ § 182 odst. 1 písm. a) ZPS.

³⁷¹ Bod 72 preambule PSD2.

³⁷² Článek 74 PSD2.

³⁷³ Článek 89 odst. 1 PSD2.

³⁷⁴ § 183 odst. 1 ZPS.

platebních služeb v občanském zákoníku. Ten stanoví, že rozhodujícím okamžikem je připsání příslušné peněžní částky na účet poskytovatele platebních služeb věřitele. Ke splnění tedy nestačí pouze odepsání částky platební transakce z účtu dlužníka, nýbrž je vyžadováno, aby se příslušná peněžní částka ocitla ve sféře poskytovatele platebních služeb věřitele. Tato konstrukce vychází z předpokladu, že každý nese odpovědnost za výběr svého poskytovatele platebních služeb, neboť pokud dlužník dá platební příkaz, ale jeho poskytovatel jej neprovede, ke splnění dluhu nedojde. V takovém případě ovšem dlužníku vzniká vůči tomuto poskytovateli odpovědnostní nárok. Naopak pokud poskytovatel dlužníka platební příkaz řádně a včas provede a příslušná částka se ocitne ve sféře poskytovatele platebních služeb věřitele, dluh je splněn i v případě, že příslušná částka poskytovatelem dlužníka již není připsána na dlužníkův účet. V této situaci vzniká věřiteli odpovědnostní nárok vůči svému poskytovateli.³⁷⁵

ZPS upravuje rovněž situaci, kdy uživatel v důsledku svého vlastního omylu v platebním příkazu nesprávně identifikuje příjemce, zejména zadáním nesprávného čísla platebního účtu. Pokud uživatel v platebním příkazu uvede číslo účtu, který vůbec neexistuje, žádné problémy nenastávají, neboť takovou platební transakci nelze z povahy věci provést.³⁷⁶ Komplikace ovšem nastávají pokud zadané číslo účtu existuje, ale náleží jinému příjemci, než jak uživatel zamýšlel.

Vzhledem k tomu, že k pochybení došlo na straně uživatele, se o nesprávně provedenou platební transakci nejedná a tudíž nelze použít výše komentované ustanovení upravující povinnost k nápravě těchto nesprávně provedených platebních transakcí. Z pohledu obecné úpravy dle občanského zákoníku tato situace nabízí řešení prostřednictvím ustanovení o bezdůvodném obohacení, ty ovšem nikterak nezohledňují skutečnost, že vyhledání a kontaktování tohoto příjemce v souvislosti s nápravou takto provedené platební transakce může být pro uživatele velmi komplikované. Pro tento případ ZPS stanoví povinnost poskytovatele plátce vyvinout úsilí, které na něm lze spravedlivě požadovat, aby příslušná částka platební transakce byla plátcovi vrácena. To může spočívat mimo jiné v kontaktování poskytovatele příjemce a předání žádosti o sdělení identifikačních a kontaktních údajů příjemce. Plátce však po poskytovateli není oprávněn požadovat, aby ze něj částku platební transakce po příjemci vymáhal.³⁷⁷ Zakotvení této povinnosti poskytovatele autor této práce

³⁷⁵ HULMÁK, Milan *et al.* *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 1344. ISBN 978-80-7400-535-0, s. 989.

³⁷⁶ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1, s. 586.

³⁷⁷ ELEK, Štefan. *Některé otázky nové právní úpravy platebních služeb*. *Obchodněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2010, č. 6, s. 155.

hodnotí kladně, neboť vyhledání a kontaktování nezamýšleného příjemce může pro plátce představovat nemalé komplikace, které obecná ustanovení soukromého práva o bezdůvodném obohacení neřeší.

Závěr

Autor si v úvodu této práce stanovil za cíl zejména vyhodnotit, které činnosti podléhají regulaci platebních služeb, identifikovat kategorie osob oprávněných poskytovat platební služby a analyzovat právní vztahy vznikající mezi uživateli a poskytovateli platebních služeb. V rámci plnění těchto cílů autor chtěl také identifikovat změny, které přinesla PSD2.

Za účelem posouzení zda příslušná činnost podléhá režimu platebních služeb, či nikoliv, je nutné zkoumat nejen zda služba odpovídá některé z platebních služeb uvedených v pozitivním výčtu, ale také zda se na ni neaplikuje některá z výjimek uvedených v negativním vymezení platebních služeb. Negativní vymezení platebních služeb v ZPS (na rozdíl od negativního výčtu v PSD2) je taxativní povahy, což tento proces částečně usnadňuje.

Na základě PSD2 došlo k zúžení a změně formulace některých výjimek z působnosti regulace platebních služeb, mimo jiné v případě omezené sítě a obchodního zastoupení. Tímto by mělo dojít ke sjednocení výkladu výjimek napříč jednotlivými členskými státy a předcházení vzniku situací, kdy konkrétní činnost v jednom členském státě regulaci platebních služeb podléhá, a v jiném nikoliv.

Autor hodnotí kladně rozšíření platebních služeb o nepřímé dání platebního příkazu a informování o platebním účtu. V Evropě některé subjekty vykonávaly činnosti odpovídající těmto dvěma platebním službám ještě před příchodem PSD2 a v některých státech nepřímé dání platebního příkazu představovalo významný podíl na všech provedených platebních transakcích. Neexistence jednotné úpravy napříč EU nicméně znamenala překážku v dalším rozvoji těchto služeb, stejně tak nebyla zaručena bezpečnost plateb a ochrana důvěrných informací uživatelů.

Platební služba nepřímého dání platebního příkazu má potenciál stát se běžně používaným způsobem provádění platebních transakcí, který lze uskutečnit bez nutnosti disponovat platební kartou. Vzhledem k tomu, že Česká republika v používání platebních karet za evropským průměrem zaostává, a zároveň se v tuzemsku internetovému obchodování poměrně daří, autor této práce předpokládá, že v následujících letech dojde v České republice ke značnému rozšíření této platební služby.

Třebaže nebankovní poskytovatelé doposud využívali mírnějšího regulatorního režimu a vykonávali svoji činnost v rámci povolení k činnosti pro poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, rozšíření platební služby nepřímého dání platebního příkazu by v této praxi mohlo znamenat zlom. Poněvadž poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu nemohou

nepřímé dání platebního příkazu poskytovat, autor očekává, že v případě mnohých z nich dojde k transformaci na platební instituce.

Autor vítá zavedení institutu správce informací o platebním účtu. Vzhledem k tomu, že jeho činnost je zákonem omezena na poskytování služby informování o platebním účtu, je absence kapitálových požadavků na výkon jeho činnosti ospravedlnitelná. Navíc je povinností správců informací o platebním účtu uzavřít pojistnou smlouvu (nebo jiné srovnatelné zajištění), prostřednictvím kterého bude uživatelům a poskytovatelům vedoucím platební účet nahrazena újma vzniklá v souvislosti s neoprávněným získáním nebo užitím informací o účtu. Spolu se zavedením institutu správce informací o platebním účtu umožnila nová úprava poskytovat platební služby držitelům poštovní licence. Rozšíření okruhu osob oprávněných poskytovat platební služby může podpořit konkurenci na trhu platebních služeb a nabízené služby tak učinit dostupnějšími a kvalitnějšími.

Autor se v poslední kapitole věnoval i úpravě právních vztahů vznikajících mezi poskytovatelem a uživatelem platebních služeb. Základem těchto vztahů je smlouva o platebních službách, přičemž ustanovení ZPS, ve kterých se nachází její úprava, jsou zpravidla relativně kogentní. Vedle úpravy obsažené v ZPS se subsidiárně použije obecná soukromoprávní úprava dle občanského zákoníku.

Podle některých očekávání platební služba nepřímého dání platebního příkazu a povinnost zpřístupnit platební účty třetím stranám do budoucna redukuje úlohu bank jakožto tradiční poskytovatele platebních služeb na pouhé administrátory, kteří uživateli vedou platební účty, a trh platebních služeb bude ovládán provozovateli celosvětově známých internetových obchodů a sociálních sítí, mobilními operátory a společnostmi z oblasti *FinTech*. S těmito názory autor nesouhlasí. Podobné předpovědi byly spojovány již s příchodem PSD, a přestože na trhu vznikly nové subjekty poskytující platební služby, dominance bank na trhu platebních služeb tím rozhodně neskončila. Navíc to jsou právě banky, které v souvislosti novou úpravou platebních služeb vyvíjejí největší aktivitu a do zdokonalování svých služeb investují nemalé prostředky.

Banky sice budou muset reagovat na nové služby a nové hráče na trhu platebních služeb, přiblížit se svým klientům a učinit platební služby jež poskytují uživatelsky přívětivějšími, druhá směrnice o platebních službách je ale o dominantní postavení nepřipraví. Přestože někteří PSD2 označují za revoluční, autor je v tomto ohledu podstatně zdrženlivější.

Seznam použitých zdrojů

1. Právní předpisy

a) Právní předpisy ČR

Zákon č. 191/1950 Sb. směnečný a šekový

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance

Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii

Zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku

Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru

Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku

Zákon č. 371/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o platebním styku

Vyhláška č. 169/2011 Sb., o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku

Vyhláška č. 454/2017 Sb., o informačních povinnostech některých osob oprávněných poskytovat platební služby nebo vydávat elektronické peníze

Vyhláška č. 7/2018 Sb., o některých podmínkách výkonu činnosti platební instituce, správce informací o platebním účtu, poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, instituce elektronických peněz a vydavatele elektronických peněz malého rozsahu

b) Právní předpisy EU

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES ze dne 19. května 1998 o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry, ve znění směrnic Evropského parlamentu a Rady 2009/44/ES a 2010/78/EU

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/110/ES ze dne 16. září 2009 o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností, o změně směrnic 2005/60/ES a 2006/48/ES a o zrušení směrnice 2000/46/ES, ve znění směrnic Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU a 2015/2366

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009

Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. července 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. dubna 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015, o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/389 ze dne 27. listopadu 2017, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, pokud jde o regulační technické normy týkající se silného ověření klienta a společných a bezpečných otevřených standardů komunikace

c) Zahraniční právní předpisy

Zákon č. 510/2002 Z. z. o platobnom styku (Slovenská republika)

Zákon č. 492/2009 Z. z. o platobných službách (Slovenská republika)

2. Monografie

BAKEŠ, Milan; KARFÍKOVÁ Marie; KOTÁB, Petr; MARKOVÁ, Hana *et al.* *Finanční právo*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 552 s. ISBN 978-80-7400-440-7

BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRANDEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1

HULMÁK, Milan *et al.* *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 1344. ISBN 978-80-7400-535-0

HULMÁK, Milan *et al.* *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2072 s. ISBN 978-80-7400-287-8

JINDŘICHOVÁ, Denisa; HLÁDEK, Tomáš. *Závazky ze smlouvy o účtu, jednorázovém vkladu, akreditivu a inkasu v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 228 s. ISBN 978-80-7400-510-7

LIŠKA, Petr; DŘEVÍNEK, Karel; ELEK, Štefan; KOTÁB, Petr; RÝDL, Tomáš. *Zákon o bankách. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. 668 s. ISBN 978-80-7552-385-3

MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. 1. vydání. Praha: Grada, 2006, 220 s. ISBN 80-2471-725-5

MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 304 s. ISBN 978-80-7400-149-9

PIHERA, Vlastimil; SMUTNÝ, Aleš; SÝKORA, Pavel. *Zákon o bankách. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 517 s. ISBN 978-80-7400-389-9

POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 716 s. ISBN 80-7179-462-7

REVENDA, Zbyněk *et al.* *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 3. vydání. Praha: Management Press, 2002. 634 s. ISBN 80-7261-031-7

SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. 1. vydání. Praha: Management Press, 2012. 325 s. ISBN 978-80-7261-238-3

SCHLOSSBERGER, Otakar; SOLDÁNOVÁ, Marcela. *Platební styk*. 3. vydání. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2007. 435 s. ISBN 978-80-7265-107-8

ŠENKÝŘOVÁ, Bohuslava *et al.* *Bankovníctví*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010. 256 s. ISBN 978-80-7408-029-6

3. Odborné články

BERAN, Jiří. *Platební styk ve světle nového občanského zákoníku*. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 2 (4), s. 52 a násl.

BRACAGLIA, Antonio; MONETTA, Giulia a VANOBBERGHEN, William. *An innovative model of service delivery to improve standardisation and market integration: Extension framework for ISO 20022 card payments*. *Journal of Payments Strategy & Systems*, 2015, 9 (2), s. 180-191

ELEK, Štefan. *Některé otázky nové právní úpravy platebních služeb*. Obchodněprávní revue. Praha: C. H. Beck, 2010, č. 6, s. 155-168

JINDŘICHOVÁ, Denisa. *Nariženi o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce*. Bankovníctví, 2015, č. 12, s. 31

JINDŘICHOVÁ, Denisa. *Posílení postavení spotřebitele v platebním styku jako jeden z cílů směrnice o základním platebním účtu*. Obchodněprávní revue. 2016, č. 3, s. 92 a násl.

JIRŮVKOVÁ, Margita; MAREK, Karel. *Platební styk, platební služby a smlouvy o účtech*. Obchodní právo, 2012, č. 4, s. 131-147

LIŠKA, Petr. *Právní úprava účtu v novém občanském zákoníku*. Právní rozhledy, 2013, č. 11, s. 401 a násl.

PÁRTL, Jakub. *Platební služby a jejich právní regulace*. Praha, 2013. 73 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra finančního práva a finanční vědy. Vedoucí práce Petr Kotáb

PŘÍKAZSKÁ, Monika. *Smlouvy o účtu v platebním styku*. Obchodněprávní revue. 2016, č. 5, s. 147-153

RUSTAMOV, Tamerlan H. *Directions in the development of the payment service market*. Journal of Payments Strategy & Systems, 2016, č. 10 (2), s. 181-193

4. Oficiální dokumenty, judikatura

ČNB. *K zákonu o směnářské činnosti*. ČNB: Často kladené dotazy [online]. 2015 [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/faq/stanoviska_a_odpovedi/pdf/k_zakonu_o_smenarske_cinnosti.pdf

ČNB. *Úřední sdělení ze dne 16. prosince 2009 k některým ustanovením devizového zákona a k vyhlášce o směnářské činnosti*. Věstník ČNB. 2009, částka 21/2009. Dostupné také z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2009/download/v_2009_21_22409560.pdf

ČNB. *Výkladová stanoviska k vybraným ustanovením zákona o platebním styku*. ČNB: Platební styk [online]. 2013 [cit. 2017-12-11]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/pravni_předpisy/vykladova_stanoviska/download/vykladova_stanoviska_zakona_o_plat_styku_k_20130213.pdf

Evropská centrální banka. *Card payments in Europe – a renewed focus on SEPA for cards*. European Central Bank [online]. 2014 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/cardpaymineu_renfoconsepaforcards201404_en.pdf

Evropská centrální banka. *Relative importance of payment services*. ECB: Statistical Data Warehouse [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000001388>

Evropská komise. *Payment Services Directive: frequently asked questions*. European Commission - Fact Sheet [online]. 2018 [cit. 2018-02-04]. Dostupné z: [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-15-5793_en.pdf](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5793_en.pdf)

Evropská komise. *Your questions on PSD*. European Commission: Law [online]. [cit. 2017-12-08]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/system/files/faq-transposition-psd-22022011_en.pdf

Financial Conduct Authority. *Guidance on the scope of the Payment Services Regulations 2017*. Financial Conduct Authority: The Perimeter Guidance Manual (Chapter 15) [online]. 2018 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <https://www.handbook.fca.org.uk/handbook/PERG/15.pdf>

MFČR, ČNB. *Sdělení Ministerstva financí a České národní banky ze dne 1. prosince 2017 k přechodnému období podle zákona č. 370/2017 Sb., o platebním styku*. ČNB: Platební styk [online]. 2017 [cit. 2017-12-14]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/pravni_predpi_sy/download/sdeleni_mfcr_a_cnb_k_zakonu_370_2017.pdf

MFČR. *Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti, ve znění zákona č. 183/2017 Sb., a zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku*. Ministerstvo financí České republiky [online]. 2018 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Navrh_2018_navrh-zakona-kterym-se-meni-zakon-o-smenarske-cinnosti-a-zakon-o-platebnim-styku.pdf

Poslanecká sněmovna České Republiky. *Vl.n.z. o platebním styku – EU - RJ*. Sněmovní tisk 1059/0, část č. 1/8, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-01-30]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/12/12/00121276.pdf>

Poslanecká sněmovna České Republiky. *Vl.n.z. o změně zák. v souv. s přj. z. o platebním styku - EU – RJ*. Sněmovní tisk 1060/0: část č. 1/6, VII. volební období [online]. 2017 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=1060&CT1=0>

Poslanecká sněmovna České Republiky. *Vládní návrh zákona o směnářské činnosti – EU*. Sněmovní tisk 845/0, část č. 1/5, VI. volební období [online]. 2013 [cit. 2018-01-31] Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/13/13/00131377.pdf>

Rozsudek Soudního dvora ze dne 7. února 2018 ve věci C-304/16 (American Express Company v. The Lords Commissioners of Her Majesty's Treasury)

Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. dubna 2014 ve věci C-616/11 (T-Mobile Austria GmbH v. Verein für Konsumenteninformation)

5. Ostatní elektronické zdroje

ANGELIS, Ivan; TAUBER, Josef. *Historie České bankovní asociace 1992 – 2016*. Česká bankovní asociace [online]. 2017 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/historie_cba_2017.pdf

ARNER, Douglas W.; BARBERIS, Janos a BUCKLEY, Ross P. *The Evolution of FinTech: A New PostCrisis Paradigm?* University of Hong Kong Faculty of Law Research Paper No. 2015/047. Dostupné z: <https://www.law.georgetown.edu/academics/law-journals/gjil/recent/upload/Arner-Barberis-and-Buckley.PDF>, s. 1271

CALLAGHAN, Ida. *Advokátní úschova peněz*. epravo.cz [online]. 2016 [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/prakticke-rady/advokatni-uschova-penez-100453.html>

CECHL, Pavel. *SKarty skončily, Poslanecká sněmovna je zrušila*. Týden.cz [online]. 2013 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/skarty-skoncily-poslanecka-snemovna-je-zrusila_278929.html

Evropská komise. *Crowdfunding explained*. European Commission: Growth (Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs) [online]. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/crowdfunding-guide/what-is/explained_en

Česká bankovní asociace. *Co je to družstevní záložna?* Finanční vzdělávání [online]. [cit. 2017-12-19]. Dostupné z: <http://www.financnivzdelavani.cz/svet-financi/bankovnictvi/co-je-to-druzteveni-zalozna>

Česká bankovní asociace. *Kodex mobility klientů*. Česká bankovní asociace: Standardy bankovních aktivit [online]. 2018 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/standard_cba_c_22_mobilita_klientu_v02.pdf

Česká bankovní asociace. *Příkaz k inkasu*. Finanční vzdělávání [online]. [cit. 2017-12-17]. Dostupné z: <http://www.financnivzdelavani.cz/svet-financi/platebni-sluzby/bezhotovostni-placeni/prikazy-k-inkasu>

Česká pošta, s.p. *SIPO pro fyzické osoby*. Česká pošta, s.p.: Platební a finanční služby [online]. [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <https://www.ceskaposta.cz/sluzby/platebni-a-financni-sluzby-cr/sipo>

Česká pošta, s.p. *Základní poštovní služby*. Poštovní podmínky České pošty, s.p. [online]. 2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <https://www.ceskaposta.cz/documents/10180/282441/zps.pdf/a085daea-e843-4885-b60b-af3372319f75>

Český telekomunikační úřad. *Evidence provozovatelů poskytujících nebo zajišťujících poštovní služby*. Český telekomunikační úřad: Databáze [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <https://www.ctu.cz/vyhledavaci-databaze/evidence-provozovatelu-poskytujicich-nebo-zajistujicich-postovni-sluzby>

ČNB. *Seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu*. ČNB: Seznamy a evidence [online]. 2018 [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB45.LOGIN_A?p_lang=cz&p_err=8

Deloitte LLP. *How to flourish in an uncertain future. Open banking and PSD2*. Deloitte [online]. 2017 [cit. 2018-02-24]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/Documents/financial-services/cz-open-banking-and-psd2.pdf>

DONNELLY, Alison. *Who are the PSD2 payment initiation service providers?* fscom [online]. 2017 [cit. 2018-02-24]. Dostupné z: <http://blog.fscom.co.uk/who-are-the-psd2-payment-initiation-service-providers>

DOSKOČILOVÁ, Veronika. *Cash advance. Když potřebujete hotovost a máte jen kartu*. Měšec.cz [online]. 2017 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/cash-advance-kdyz-potrebujete-hotovost-a-mate-jen-kartu/>

Evropská komise. *Payment services (PSD 2) - transposition status*. European Commission: Business, Economy, Euro [online]. [cit. 2018-01-14]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/publications/payment-services-directive-transposition-status_en

Finanční správa. *K výkladu pojmu příkaz plátce prostřednictvím příjemce*. e-trzby.cz [online]. [cit. 2017-12-15]. Dostupné z: http://www.etrzby.cz/assets/cs/prilohy/Vyklad_pojmu_Prikaz-platce-prostrednictvim-prijemce.pdf

GOUTAY, Philippe; HAAS, Olivier; VERHEYDEN, Alexandre G.; STAS, Karl. *EU Regulatory Technical Standards for Strong Customer Authentication Enter Into Force*. Lexology [online]. 2018 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=2a208b40-2e0d-404a-a9ce-39177f5d5f7f>

Investopedia. *Cash Advance*. Investopedia: Terms [online]. [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/c/cashadvance.asp>

KALABIS, Zbyněk. *Noční trezor. Nenápadná, ale užitečná služba, jak se zbavit hotovosti*. Měšec.cz [online]. 2017 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/nocni-trezor-nenapadna-ale-uzitecna-sluzba/>

KENNEDY, Brook. *A PSD2: The Real Regulatory Impact On Marketplaces Offering Payment Services*. Finance Digest [online]. 2018 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://www.financedigest.com/a-psd2-the-real-regulatory-impact-on-marketplaces-offering-payment-services.html>

KIČMEROVÁ, Lada. *Cestovat lze bez peněz i bez karty*. Lidovky.cz [online]. 2008 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: https://cestovani.lidovky.cz/cestovat-lze-bez-penez-i-bez-karty-drq-/aktuality.aspx?c=A080924_110315_in-cestovani_glu

MANUM. *Podmínky poskytování služby MANUM superCASH® prostřednictvím Aplikace superCASH pro zákazníka*. SuperCASH [online]. 2013 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <http://www.supercash.eu/podminky-zakaznik>

MEOLA, Andrew. *These are the five best remittance companies in the world*. Business Insider [online]. 2016 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com/these-are-the-five-best-remittance-companies-in-the-world-2016-7>

MFČR. *Změny mezibankovních poplatků za platební transakce*. MFČR: Tiskové zprávy [online]. 2015 [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2015/zmeny-mezibankovnich-poplatku-za-platebn-21456>

MOSNÁKOVÁ, Michaela. *PSD2 a nová platební služba: Nepřímé udělení platebního příkazu*. epravo.cz [online]. 2018 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/psd2-a-nova-platebni-sluzba-neprime-udeleni-platebniho-prikazu-107127.html>

NOVÁKOVÁ, Jolana. *Otevřené bankovníctví: proč pouštět k penězům na účtu někoho cizího*. iDnes.cz: Finance [online]. 2018 [cit. 2018-02-24]. Dostupné z: https://finance.idnes.cz/finance-radce-otevrene-bankovnictvi-bezpeci-ochrana-fys-viteze.aspx?c=A180215_124706_viteze_kho

Practical Law Financial Services. *Hot topics: Payment Accounts Directive*. Practical Law [online]. [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/9-532-2487?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/9-532-2487?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1)

Practical Law Financial Services. *Hot topics: PSD2*. Practical Law [online]. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/4-629-7314?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/4-629-7314?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1)

PricewaterhouseCoopers LLP. *Peer pressure: How peer-to-peer lending platforms are transforming the consumer lending industry*. PwC: Publications [online]. 2015 [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <https://www.pwc.com/us/en/industries/banking-capital-markets/consumer-finance/library/peer-to-peer-lending.html>

PROCHÁZKA, Jan. *PSD2 a GDPR: Harmonie, či disonance?* Právní rádce [online]. 2017 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-65909940-psd2-a-gdpr-harmonie-ci-disonance>

SCHEJBAL, Lumír. *Správce informací o platebním účtu dle zákona o platebním styku*. epravo.cz [online]. 2017 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/spravce-informaci-o-platebnim-uctu-dle-zakona-o-platebnim-styku-106781.html>

SVOBODA, David. *Změny mezibankovních poplatků za platební transakce*. eAdvokacie [online]. 2017 [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://www.e-advokacie.cz/cs/clanky/zmeny-mezibankovnich-poplatku-za-platebni-transakce>

ŠTÍCHOVÁ, Kateřina. *Kreditní karta versus kontokorent*. iDnes.cz [online]. 2004 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: https://finance.idnes.cz/kreditni-karta-versus-kontokorent-dui-/pujcky.aspx?c=A041206_165750_fi_osobni_sti

TransferWise. *An Overview Of The World Remittance Industry*. TransferWise Blog [online]. 2015 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <https://transferwise.com/gb/blog/overview-of-world-remittance-industry>

VALCKE, Peggy; VANDEZANDE, Niels; VAN DE VELDE, Nathan. *The Evolution of Third Party Payment Providers and Cryptocurrencies Under the EU's Upcoming PSD2 and AMLD4*. SWIFT Institute Working Paper No. 2015-001 [online]. 2015 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2665973>

VOJTĚCH, Petr. *Nový zákon o platebním styku v platnosti*. epravo.cz [online]. 2017 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-v-platnosti-106689.html>

Právní regulace platebních služeb

Abstrakt

Práce se věnuje tématu platebních služeb, a to zejména v souvislosti s nabytím účinnosti druhé směrnice o platebních službách. Cílem práce je vyhodnotit, které činnosti na finančním trhu podléhají regulaci platebních služeb, identifikovat osoby oprávněné platební služby poskytovat a analyzovat některá práva a povinnosti vznikající mezi uživateli a poskytovateli platebních služeb. Autor se snaží také o analýzu změn, které druhá směrnice o platebních službách do českého práva přinesla, a zamýšlí se nad tím, do jaké míry tento předpis může ovlivnit trh platebních služeb a subjekty na něm působící.

Práce je členěna do pěti kapitol, přičemž první kapitola se věnuje jednotlivým platebním službám a druhá vymezuje činnosti, které platebními službami nejsou. Další kapitola obsahuje přehled tuzemských i evropských předpisů, které se na platební služby a činnost jejich poskytovatelů vztahují. Čtvrtá kapitola je věnována osobám, které jsou oprávněny platební služby poskytovat, a práci uzavírá pátá kapitola popisující právní vztahy vznikající při poskytování platebních služeb, zejména závazky ze smluv o platebních službách, informační povinnosti poskytovatelů platebních služeb a odpovědnost za neautorizované a nesprávně provedené platební transakce.

Autor dochází k závěru, že platební služba nepřímého dání platebního příkazu, kterou druhá směrnice o platebních službách přinesla, má potenciál se stát běžným způsobem provádění platebních transakcí v Evropě i České republice. Rozšíření používání nepřímého dání platebního příkazu může zapříčinit transformaci poskytovatelů platebních služeb v platební instituce. Podle názoru autora sice druhá směrnice o platebních službách donutí banky jakožto tradiční poskytovatele platebních služeb inovovat nabízené služby, o dominantní postavení na trhu platebních služeb je ale nepřipraví.

Klíčová slova: platební služby, PSD2, zákon o platebním styku

The Law and Regulation of Payment Services

Abstract

The thesis deals with the subject of payment services, especially in the context of the Payment Services Directive 2, which recently came into force. The aim of the thesis is to evaluate which activities on the financial market are subject to regulation of payment services, to identify the persons authorised to provide payment services and to analyse certain rights and obligations arising between payment service users and payment service providers. The author also tries to analyse the changes brought by the Payment Services Directive 2 into the Czech law and considers the possible impact of such legislation on the payment services market and on the persons operating on it.

The thesis is divided into five chapters, the first chapter deals with individual payment services; the second chapter defines activities that are out of the scope of payment services. The next chapter contains an overview of both Czech and EU law applicable to payment services, payment service providers and their activities. The fourth chapter is dedicated to the persons authorized to provide payment services and the fifth chapter describes the legal relationships arising when providing payment services, focusing mainly on the payment service contract, information duty of payment service providers and the liability for unauthorized and incorrectly executed payment transactions.

The author concludes that the payment initiation service is capable of becoming a common way of executing payment transactions in Europe and the Czech Republic. Expansion in the use of such payment initiation services may result in small payment institutions transforming into payment institutions. In the author's view, while the Payment Services Directive 2 forces banks as traditional payment service providers to innovate the services they offer, it will not deprive them of their dominant position on the payment services market.

Keywords: payment services, PSD2, Act on Payments